

numărul 29 | martie - mai 2015

intelligence

Prin cunoaștere, pentru o lume mai sigură

Mesajul directorului SRI,
Eduard Hellvig

Scrisoarea ambasadorului
George Cristian Maior

Accesează pagina oficială a
Serviciului Român de
Informații pe Facebook

facebook.com/sri.official

<https://www.facebook.com/sri.official>

SRI

la

25

de ani

Eduard HELLVIG
Directorul SRI

Serviciul Român de Informații aniversează, într-un context intern și extern deopotrivă provocator, un sfert de secol de activitate.

Societatea românească se află în plin efort de consolidare democratică și asanare judiciară. Instituțiile publice sunt obligate să facă pasul decisiv spre modernizare, competență și respect față de valorile statului de drept. În acest proces tot mai amplu, SRI are meritul de a se afla în avangarda asumării criteriilor de performanță și legalitate specifice comunității euro-atlantice. De la 26 martie 1990 până astăzi, SRI a cunoscut reforme profunde, devenind un pilon de stabilitate națională, un factor-cheie într-o ecuație geostrategică tot mai tensionată.

Imperativul
consolidării
performanței,
într-o
nouă
dinamică
operativă

EDITORIAL

Creat în contextul efervescentei și incertitudinilor post-comuniste și al unor dezechilibre regionale grave, SRI a fost, în cei 25 de ani de activitate, un garant incontestabil al interesului național. Această instituție fundamentală a statului român și-a asumat o dinamizare și o adaptare la practicile operaționale și analitice ale comunității de informații din lumea democratică, desfășurate cu o intensitate fără precedent.

Am ținut, după depunerea jurământului ca director al SRI, să-mi exprim, în plenul Parlamentului, convingerea că, dacă vrem ca România să rămână de partea cea bună a delimitărilor geopolitice, când - așa cum s-a mai întâmplat, din păcate - istoria s-ar putea să nu mai aibă răbdare cu noi, atunci va trebui să avem un stat puternic, capabil să gestioneze mediul de securitate volatil cu care deja ne-am obișnuit. Sprijinind statul prin cunoaștere de calitate, Serviciului Român de Informații îi revine un rol esențial în acest sens. De aceea, prioritatea mandatului meu este consolidarea performanței instituției în acest demers.

Ne confruntăm cu provocări grave, accentuate de deteriorarea, mai ales în ultimul an, a cadrului de securitate regională. Și cum valorile fundamentale de securitate nu mai pot fi de mult timp apărute și promovate într-o logică a granițelor și barierelor, Serviciul este angrenat într-o cooperare tot mai intensă în cadrul parteneriatelor bilaterale - în special cu parteneri strategici precum Statele Unite - și multilaterale, într-o practică solidă a schimbului de informații și expertiză cu aliații euro-atlantici și de pretutindeni.

Consider că un accent aparte trebuie pus, în perioada imediat următoare, pe perfecționarea capacității de prognoză, prevenire și reacție. Mă refer, cu titlu exemplificativ, la contraspionaj, căruia trebuie să-i alocăm mai multe resurse, inclusiv pe măsură ce scutul american anti-rachetă, precum și capacități defensive ale NATO, sunt instalate pe teritoriul țării.

De asemenea, specificul activității obligă SRI la o preocupare permanentă pentru perfecționarea mijloacelor de combatere a amenințărilor de tip terorist - într-o creștere alarmantă în Europa - precum și pentru eficientizarea capacităților de acțiune împotriva atacurilor cibernetice și a criminalității organizate.

Virulența provocărilor asimetrice, în special a amenințărilor din spațiul cibernetic, își pune puternic amprenta asupra agendei strategice. De aceea, Serviciul Român de Informații are nevoie de un cadru normativ care să corespundă evoluției riscurilor cu care ne confruntăm.

Sunt câteva din prioritățile acestui început de drum. Am convingerea că, împreună cu profesioniștii SRI, vom reuși să generăm un nou tip de răspuns la un context operativ dinamic și impredictibil, prin consolidarea capacităților informative și analitice ale Serviciului, pentru îndeplinirea cât mai eficientă a angajamentului nostru în slujba siguranței cetățeanului și a statului român.

Dragi colegi,

La final de mandat, doresc să vă mulțumesc pentru contribuția dumneavoastră majoră la consolidarea Serviciului Român de Informații ca instituție fundamentală a Statului Român. M-am bucurat să găsesc aici parteneri loiali, dedicați menținerii unui standard ridicat de profesionalism în cadrul instituției, a bunelor relații cu partenerii externi, precum și a echidistanței necesare oricărui garant al democrației.

Eforturile și dedicarea dumneavoastră, alături de spiritul de echipă pe care l-ați arătat în acești ani esențiali în dezvoltarea Serviciului, mă îndreptățesc să consider că ați fost cel mai temeinic sprijin pe care l-aș fi putut avea și să vă fiu profund recunoscător. Consider că lucrând împreună am pus piatra de temelie a securității României.

În această echipă unită am raportat multe succese în planul asigurării și prezervării stării de securitate a cetățenilor României; sunt convins însă că mai putem face multe în privința consolidării securității statale și regionale. De aceea doresc să vă asigur de respectul pe care vi-l port, dar și de solidaritatea mea cu dumneavoastră și pe viitor. Veți găsi întotdeauna în mine un partener loial pentru orice demers strategic care are ca scop interesele statului român și bunul mers al acestuia.

Patria a priori!

Cu respect,

Ambasador George Cristian Maior

**Ambasador
George Cristian MAIOR**

Director SRI
05 oct. 2006 - 03 feb. 2015

- 3 MESAJUL**
Directorului SRI, Eduard Hellvig
- 5 SCRISOAREA**
Ambasadorului George Cristian Maior
- 8 gl.lt. Florian Coldea**
25 de ani în pas cu România. Evoluția instituțională a SRI
- 10 gl.mr. Ion Grosu**
Serviciul Român de Informații
la 25 de ani - un sfert de secol de intelligence
- 11 gl.lt. George-Viorel Voinescu**
Mesajul adjunctului directorului SRI
- 13 gl.lt. Dumitru Cocoru**
25 de ani de activitate tehnică în susținerea
intelligence-ului românesc
- 14 Flaviu - George Predescu**
De la mIRC și „don't disturb” „într-o relație”

Fondator:

George Cristian Maior

Redactor-șef:

Flaviu George Predescu

Redactori:

Lucian Agafiței, Diana Ivan,
Cătălin Țugui

Senior editori:

Nicolae Rotaru, Cristian Barna

Coordonator rubrică Istorie:

Tiberiu Tănase

Coordonator studii terorism:

Gabriela Ilie

Corespondent:

Oana Magdalena Ciobanu

Fotografii:

Alina Păun, Marius Berbaru

Design și concept grafic:

Lucian Agafiței

Concept și realizare copertă:

Gabriel Bușcu

Tehnoredactare:

Bogdan Antipa, Cătălin Clonaru

Corectura:

Centrul Surse Deschise

Contact:

intelligence@sri.ro

Difuzare:

021.410.60.60/ Fax: 021.410.25.45

Adresa redacției:

București, bd. Libertății 14

Responsabilitatea pentru
conținutul materialelor
aparține exclusiv autorilor.

ISSN 1844-7244

- 18 FLORIN ȘTIBLI**
Intelligence în Societatea cunoașterii
- 24 MICHAŁ WOJNOWSKI**
Alexander Dughin și „Ministerele de forță” ale
Federației Ruse
- 40 FOTOREPORTAJ**
Momente din istoria SRI
- 50 DIANA IVAN**
Cronică de film: L'Affaire Farewell
- 52 DORIN RÂNCEANU**
Sportul amenințat de terorism
- 58 BOGDAN BAZGĂ, SERGIU SORIN CHELMU**
Dezvoltarea durabilă - o componentă a
securității alimentare
- 64 FLORIN BUȘTIUC**
Factorul EDUSEC@ - factorul de
conștientizare și activare a atitudinii pentru
educația de securitate
- 74 NICOLAE RADU**
Arhitecturi și perspective operaționale -
intelligence în prevenirea și combaterea
terorismului
- 82 VASILE DÂNCU**
Recenzie carte: Cristian Barna, România între
prieteni și dușmani. Decupaje geopolitice și
hărți
- 85 TIBERIU TĂNASE**
Constantin Brâncoveanu (1688-1714) un
precursor al diplomației secrete și al
informațiilor
- 92 IOAN GRUIA BUMBU**
Investiție, securitate și prosperitate - trei piloni
fundamentali în asigurarea și îmbunătățirea
relațiilor interculturale transfrontaliere
- 94 NICOLAE ROTARU**
I pak dau stire - Orele - Om - Efort
- 95 COLȚUL CU ARTĂ**
Artist: Daniela Sticlaru
- 96 SUMMARY**
- 97 COLȚUL CU ARTĂ**
Artiști: Bogdan Mihai Radu și Matei Stoian
- 98 SUMMARY**

25 DE ANI ÎN PAS CU ROMÂNIA

Evoluția instituțională a SRI

**General-locotenent
Florian COLDEA
Prim-adjunct al directorului SRI**

Serviciul Român de Informații împlinește 25 de ani de existență. Un sfert de secol înseamnă mult, mai ales dacă avem în vedere viața unui om sau parcursul unei instituții. Este un reper semnificativ chiar și la scara istoriei contemporane a României - motiv pentru care am ales să îi dedicăm și un proiect monografic prin care căutăm să evidențiem, cu obiectivitate, reperatele cele mai importante ale acestui parcurs.

Una dintre constantele activității SRI a fost continuitatea propriei evoluții, progresul instituțional, astfel că sunt foarte puține lucruri care au rămas netransformate în toată această perioadă. Mediul de securitate a cunoscut mutații fundamentale care și-au pus amprenta atât pe structura, cât și pe modul de lucru. Felul în care Serviciul a ajuns să fie acceptat și apreciat i-a permis să devină parte activă la evoluția societății românești. Eforturile interne și valorile succesive de reformare au reușit să dea o substanță concretă acestui curs al schimbării și, mai ales, au evitat risipirea de timp și efort în „reformarea reformelor” deja realizate în mandatele care le-au precedat. Și, mereu, efortul de a păstra direcția, de a „ține drumul drept”: acesta ar fi „secretul” reușitei Serviciului și ceea ce i-a permis, în timp, să devină unul dintre motoarele instituționale ale progreselor realizate de România în ultimul sfert de secol.

SRI a ajuns departe de punctul de plecare. Iar primul lucru de care are nevoie cineva pentru a putea repera un astfel de traseu instituțional este o hartă care să indice clar „vă aflați aici”. La scara Serviciului, aceste cuvinte trebuie să descrie nu locul, ci starea în care se află lucrurile - ca reper pentru distanța parcursă și ca punct de plecare asumat pentru mai departe. Astfel, ne putem îndrepta spre destinația dorită fără să ocolim, fără să pierdem timp și resurse extrem de prețioase.

„Am ajuns aici”: o instituție întinerită în ritm accelerat. O știm și o vedem cu toții. Iar oameni tineri înseamnă nu doar energie, ci și inteligență, putere de adaptare intelectuală și o excepțională motivare profesională. Mai înseamnă și o tot atât de importantă nevoie de formare și perfecționare în domeniul de activitate.

Am devenit și o instituție modernizată prin eforturi susținute. Suntem deja parte activă a unor noi formate de cooperare și fluxuri de informații. Iar aceasta implică revizuirea unor deprinderi și proceduri, deschiderea către noi perspective și învățarea altor căi de a valorifica oportunitățile.

Am ajuns cunoscuți și pentru acribia cu care ne-am păstrat valorile: neutralitatea profesională, discreția specifică activității de intelligence, respectarea cu strictețe a cadrului legal, eficiența instituțională, deschiderea spre cooperare, recunoașterea performanței și a meritului individual al ofițerilor - toate contribuind și la creșterea încrederii publice în SRI.

Practic, dacă în cursul ciclului strategic 2007-2010 SRI a reușit depășirea stadiului unor acumulări organizatorice, în prezent - la finele *Viziunii Strategice 2011-2015* „SRI în era informațională” - am intrat în zona unei activități de intelligence focalizată pe calitatea informației și a expertizei tactice și strategice puse la dispoziția decidenților în stat.

Firul roșu al acestor schimbări este reprezentat tocmai de preocuparea ca strategiile succesive de reformă să garanteze continuitatea dezvoltărilor instituționale. Fiecare perioadă reprezentativă a permis parcurgerea unor pași importanți către Serviciul modern de astăzi. Și sunt convins că distanța care separă SRI-ul actual de cel de la

începutul anilor '90 este chiar mai mare din punct de vedere organizațional decât lasă să se întrevadă perspectiva temporală a celor 25 de ani. Diferența dintre statutul SRI la punctul de plecare (martie 1990) și rolul pe care îl are în prezent vorbește de la sine despre consistența unei îndelungate și minuțioase construcții organizaționale.

Identitatea instituțională a SRI poate fi gândită sub forma unui *feuilletage* la a cărui formare au contribuit toate etapele acestui parcurs, cu succesele și dificultățile lor. Decorticarea straturilor sale succesive relevă, în ordine invers cronologică: mândria profesională adusă de succesele anti-corupție și capacitatea de a aborda ținte de top, încrederea și statutul dobândite în cele mai selecte „cluburi” ale serviciilor europene de intelligence, stăpânirea și gestionarea adecvată a noilor tehnologii, intensitatea dialogului euro-atlantic și consolidarea capacității instituționale care l-a precedat, eforturile reinventării democratice, profesionalizarea internă și resetarea organizațională din prima parte a anilor '90. Serviciul și-a conturat o identitate complexă, bazată pe un filon național („Patria a priori”) care se vede pus în valoare într-o formulă europeană și euro-atlantică, ancorată într-o rețea de parteneriate interne și externe, strategice și operaționale care îi permit adecvarea la un mediu de securitate în continuă evoluție și - uneori - chiar modelarea acestui mediu conform obiectivelor instituționale, intereselor naționale și acordurilor internaționale.

Parcursul instituțional al SRI este relevant și pentru evoluția de ansamblu a României, reprezentând un adevărat „turnesol” al principalelor crize și temeri ale întregii societăți, ca și al eforturilor majore realizate în ceea ce privește integrarea în Alianța Nord-Atlantică și, mai apoi, în Uniunea Europeană.

Cei 25 de ani ai SRI sunt martorii tăcuți ai tuturor celor care au jucat un rol în evoluția acestuia și au devenit, astfel, actori esențiali ai propriei scene instituționale. Mai întâi, cei care i-au acordat încrederea, cetățenii în al căror serviciu s-a plasat SRI și care au ajuns să preschimbe temerile istorice și prejudecățile inițiale cu o încredere solidă, care ne onorează și îndatorează în egală măsură. Apoi președinții, parlamentarii, aliații, jurnaliștii, directorii și, nu în ultimul rând, profesioniștii activității de intelligence - cu toții contribuind prin acțiunile lor la parcursul instituțional al Serviciului.

Cei 25 de ani ai SRI au fost scena a numeroase succese operaționale, dar și a unor cazuri controversate. Deși este oarecum nedrept față de gradul de risc și complexitate al activității serviciilor de informații, pe agenda publică apar cu mult mai multă ușurință erorile (adesea imaginare) și mai puțin, spre deloc, succesele acestora (uneori uimitoare). De cele mai multe ori, reușitele noastre nu pot fi făcute publice - ceea ce nu le face mai puțin importante.

Totuși, cei care se interesează de istoria instituției și de SRI trebuie să cunoască măcar câte ceva din succesele operaționale ale ofițerilor săi, pentru o înțelegere echilibrată a rolului pe care acesta îl are și a riscurilor la care oamenii săi se expun în mod cotidian: dejucarea unor atentate/ vasașinate teroriste în România, stoparea unor activități de prozelitism și propagandă teroristă radicală, destructurarea unor rețele de migrație ilegală în conexiune cu terorismul, a unor rețele specializate în evaziune fiscală de mare amploare, a unor grupări de criminalitate informatică, sprijin pentru reținerea unor exponenți ai rețelelor de crimă organizată, susținerea decisivă a succesului operațiunii de

repatriere a jurnaliștilor români răpiți în Irak, documentarea unor cazuri de spionaj-trădare și multe altele.

Cazurile controversate nu reprezintă un subiect ușor de abordat de către un serviciu de informații. Totuși, unele evenimente fac deja parte din istoria instituțională și societală, fiind probabil necesară medierea unei înțelegeri comune și decomplexate a acestora. A greși este omenește - *errare humanum est* - și de o importanță vitală este ca din respectivele greșeli să fie reținute lecțiile învățate. Fiecare astfel de caz a ilustrat importanța existenței și asigurării unui control civil democratic asupra serviciilor de informații. În timp, a fost vizibilă și maturizarea abordărilor instituționale cu privire la modul de tratare a propriilor vulnerabilități, precum și deschiderea și determinarea Serviciului de a susține activitatea organelor de cercetare penală cu privire la greșelile comise de propriile cadre.

Legea și buna-credință rămân singurii noștri aliați în ceea ce privește modul de derulare a activității. Codul etic profesional și cadrul normativ aplicabil în domeniul securității naționale reprezintă piloni extrem de importanți pentru activitatea SRI, oferindu-i substanța și limitele de desfășurare cu toate carențele ori caducitatea unor prevederi legale punctuale.

Cei 25 de ani ai SRI au creionat un profil organizațional solid, strâns legat de mediul în care acesta a activat și de toți acei actori esențiali ai propriei scene instituționale pe care i-am menționat mai înainte. Toate acestea sunt dimensiuni necesare pentru înțelegerea naturii și evoluției SRI, mai ales pentru a compensa modul în care adesea este construită imaginea serviciilor de informații, utilizând elemente de mitologie profesională lansate de literatura de specialitate sau de producțiile cinematografice. Nu de puține ori, voci puternice, mai mult sau mai puțin avizate ori bine intenționate, întrețin o percepție deformată asupra rolului, legalității sau utilității instituțiilor de intelligence. Fiecare serviciu de informații este însă dator față de cetățenii al căror interes îl servește la deschidere și transparență, ca și la educare în domeniul atât de important al securității naționale.

Cu toată rigoarea și discreția caracteristice - și firești pentru activitatea de intelligence - Serviciul Român de Informații s-a străduit din greu să facă ceea ce predică. Adică să devină un Serviciu modern, flexibil, care să se poată adapta la noile provocări de securitate cu care România se confruntă: o instituție înnoită, solidă și profund înrădăcinată în principiile fundamentale democrației și respectului pentru statul de drept.

Acești 25 de ani ai SRI oferă o serie de ancore și repere, o imagine complexă a ceea ce s-a întâmplat deja, a dificultăților de parcurs și a distanței dintre punctul de plecare și cel la care s-a ajuns în prezent. Este foarte importantă înțelegerea acestor ani pentru a da consistență prezentului nostru instituțional și, mai ales, pentru a face posibil viitorul pe care ni-l dorim pentru SRI ca organizație modernă de intelligence, într-o Românie care să garanteze securitatea cetățenilor săi.

**General-maior
Ion GROSU
Adjunct al directorului SRI**

În anul 1990, Serviciul Român de Informații pleca pe un drum complicat, având provocări majore în fața atât din perspectivă internă, traduse prin necesitatea de reformă și adaptare la cerințele unui serviciu de informații modern, cât și de natură externă, care aveau să presupună o luptă lungă și dificilă pentru a câștiga încrederea societății românești în activitatea Serviciului și a ofițerilor săi.

Din punct de vedere conceptual, încă de la formele inițiale ale activității de informații s-a apreciat că o caracteristică importantă a fost reprezentată de capacitatea structurilor de informații de a se implica într-un mod cât mai discret în soluționarea problemelor de securitate națională.

Cu toate acestea, evoluția societății și nevoia de transparentă și control democratic au generat un imperativ al prezenței SRI în mediul public, relaționarea cu societatea civilă în ansamblul său și cu unele componente ale acesteia în mod particular - precum zona academică - fiind de relaționarea cu societatea civilă în ansamblul său și cu unele componente ale acesteia în mod particular - precum zona academică - fiind de importanță deosebită pentru obținerea sprijinului necesar în desfășurarea activităților de asigurare a securității naționale.

Serviciul Român de Informații la de ani **25**

un sfert de secol
de intelligence

Între zona de informații și societate este necesar să existe o relație cât mai bună, un parteneriat bazat pe încredere și respect, aspect care a constituit o preocupare constantă pentru Serviciu în ultimii 25 de ani. Nu întotdeauna însă acțiunile subsumate asigurării securității și stabilității statului pot fi prezentate publicului larg în toate părțile componente; dimpotrivă, marea majoritate a acestora rămân clasificate, fiind parte a activității de analiză operativă și tehnică a Serviciului. Spre exemplu, în spatele fiecărei referiri la SRI în articolele de presă care menționează că un caz a fost soluționat „cu sprijinul/ asistența de specialitate a SRI” trebuie conștientizat că sunt zile, luni și poate chiar ani de eforturi asidue ale unor oameni dedicați care, de multe ori, pun munca în folosul patriei pe primul plan, în fața familiei sau a confortului personal.

Eforturile depuse în această direcție în ultimii 25 de ani au dat roade, Serviciul bucurându-se la momentul actual de un grad ridicat de încredere din partea populației României, ajungând la un nivel care la începutul anilor '90 ar fi putut fi considerat utopic. Totodată, s-a construit o relație privilegiată cu mediul academic din România și de peste hotare, iar SRI a reprezentat un partener solid de dialog în acest sens. Astfel, ofițerii Serviciului sunt o prezență constantă în procesul de educație derulat de instituții prestigioase de învățământ din țară, iar Academia Națională de Informații „Mihai Viteazul” reprezintă un reper în ceea ce privește standardele înalte de educație pe care le asigură atât pentru ofițerii Serviciului, cât și pentru reprezentanții societății civile.

Dar viața unui serviciu de informații nu este niciodată simplă, iar dinamica de securitate propune ecuații complexe, ale căror variabile se schimbă uneori de la un minut la altul. Profesionalismul ofițerilor SRI a permis ca Serviciul să poată răspunde prezent la toate provocările de securitate existente și să ofere beneficiarilor legali sprijinul adecvat pentru un proces decizional corect, acesta variind de la analize de nivel strategic, la o cooperare de succes cu organele de urmărire penală. Domenii precum lupta împotriva corupției și a evaziunii fiscale, a amenințărilor cibernetice sau a terorismului - dacă este să amintim doar câteva - au necesitat

abordări complexe pe toate palierele muncii de informații: analitic, operativ sau tehnic. Mediul extern de securitate a fost într-o continuă mișcare în ultimii 25 de ani, uneori mutațiile survenite fiind bruște, inexplicabile sau neașteptate. Însă de cele mai multe ori, pentru organizațiile de intelligence acest fapt se traduce printr-o multitudine de evenimente desfășurate pe frontul invizibil, în timp ce în spațiul public sunt observate doar „fragmente” ale acestor confruntări.

Astfel, conflictele înghețate s-au perpetuat în Regiunea Extinsă a Mării Negre, eforturile de soluționare a acestora lovindu-se de apetența pentru instabilitate controlată a unora dintre actorii implicați. Cu toate acestea, statele afectate de aceste focare de instabilitate au progresat și s-au apropiat de comunitatea europeană de valori.

Poate cel mai grăitor exemplu în acest sens este Republica Moldova, care depune eforturi însemnate pentru a se menține pe calea democrației și pentru a asigura un viitor european poporului său. Pe harta conflictelor din Marea Neagră s-a adăugat, recent, Ucraina. Dorința de libertate, democrație și viitor alături de statele Uniunii Europene este plătită scump de poporul ucrainean, care luptă pe toate fronturile pentru prezervarea integrității și a identității naționale.

Conflictul armat din vecinătatea României este însă doar unul dintre reperele de pe agenda problemelor de securitate, pe lista amenințărilor numărându-se problematica teroristă și noua sa imagine conturată după atentatele din Europa sau evoluția incidentelor cibernetice - un element care generează preocupare pentru organizațiile de intelligence și care necesită investiții majore și dezvoltări de substanță în termeni de instruire și adaptări legislative.

Serviciul a fost în măsură să ofere răspunsuri adecvate, în toți acești 25 de ani, fie că ne referim la acțiunile derulate în calitate de autoritate națională pe problematica antiteroristă prin intermediul Sistemului Național de Prevenire și Combateră a Terorismului, unde SRI are un rol pivotal, fie la demersurile de creare și operaționalizare a Centrului Cyberint, aflat în avangarda luptei împotriva amenințărilor cibernetice.

Aceste aspecte ne arată că, deși lumea s-a schimbat în ultimii 25 de ani, Serviciul a rămas perfect ancorat la evoluțiile mediului de securitate și a reușit să se adapteze și să evolueze cel puțin în același timp cu acestea. Viziunile strategice asumate la nivel de Director al Serviciului Român de Informații au menținut capacitatea SRI de a gestiona evenimentele menționate anterior și au permis o dezvoltare graduală, coerentă și sustenabilă a capacităților Serviciului.

În încheiere, aș dori să transmit un gând de mulțumire și apreciere către toți ofițerii Serviciului - activi sau în rezervă - și mai ales către familiile acestora, care au înțeles și înțeleg că apartenența la o structură de informații presupune mult mai mult decât simpla responsabilitate profesională pe care cu toții o avem față de meseria aleasă, indiferent de natura acesteia.

La mulți ani!

**General-locotenent
George-Viorel VOINESCU
Adjunct al directorului SRI**

Pentru Serviciul Român de Informații, luna martie are semnificații deosebite care exced peisajul instituțiilor de securitate și apărare, momentul de aniversare a zilei Serviciului fiind însoțit, de fiecare dată, de reverberații la nivelul întregii societăți românești. Motivația acestui fenomen reprezintă expresia firească a legăturii profunde dintre activitatea principalei instituții de securitate națională și normalitatea dezvoltării sănătoase și inteligente a națiunii noastre. La un sfert de veac de la înființarea Serviciului Român de Informații, puține aspecte privind instituția, mediul de securitate în care a fost chemată să acționeze sau reperele definitorii ale statului și societății românești au rămas constante. Tocmai de aceea, într-un moment important precum cel la care ne raportăm astăzi, este binevenită o privire retrospectivă asupra schimbărilor de amploare survenite, uneori anevoioase, alături dificile prin prisma costurilor umane, materiale sau financiare, dar cu siguranță necesare pentru construirea și consolidarea unei instituții capabile să își ducă la îndeplinire misiunile cu care a fost investită.

Parcursul evolutiv al Serviciului Român de Informații a fost dificil, așadar, pentru că s-au răsturnat din temelii mentalități, principii, practici și cutume, toate acestea subsumate unei culturi organizaționale care, în cazul

instituțiilor militare, este prin definiție relativ statică și rezistentă la schimbare. În același timp, dinamica instituțională a fost potențată de imperativul atingerii standardelor specifice unui serviciu de intelligence modern, pus în slujba cetățenilor, motivat de valorile constituționale și focalizat pe furnizarea de cunoaștere de calitate în stat.

Astfel, treptat, SRI și-a consolidat locul și rolul în arhitectura de securitate a unui stat de drept, ferm ancorat în familia democrațiilor euro-atlantice, apreciat de beneficiarii legali și de partenerii interni și externi deopotrivă. Dincolo de aspectele de eficacitate, de profesionalism, de eficiență în îndeplinirea misiunilor sale, un serviciu de intelligence are nevoie de legitimitate și de susținere publică.

Poate una dintre cele mai mari provocări pentru Serviciul Român de Informații a fost legată de câștigarea credibilității, de conștientizarea de către opinia publică a consistenței și legalității acțiunilor întreprinse pentru protejarea valorilor democratice și a intereselor naționale, pentru apărarea statului de drept, a drepturilor și libertăților cetățenești.

Preponderent în ultimii ani, politica de comunicare publică a SRI a vizat, în mod continuu și sistematic, promovarea valorilor instituționale și a culturii de securitate, atât în rândul publicului avizat, cât și al celui nefamiliarizat cu misiunea și modul de acțiune al organizației de intelligence. Iar o consecință a faptului că activitatea instituției a devenit tot mai vizibilă și mai eficientă este reprezentată de nivelul ridicat de încredere acordat de societatea civilă și de certitudinea maturizării instituționale reflectată în prestigiul câștigat la nivel regional și global. Chiar dacă în viața unei instituții un sfert de veac nu înseamnă mult, se poate spune astăzi că Serviciul Român de Informații și-a construit o tradiție a performanței, a lucrului bine făcut și a valorizării calității umane. Forța intelectuală și competența acțională sunt posibile și ca urmare a dezvoltării continue și coerente a suportului logistic și funcțional al instituției noastre.

În îndeplinirea misiunii fundamentale a Serviciului, asigurarea suportului funcțional a reprezentat și reprezintă un factor determinant al performanței, aportul și distribuția echilibrată a tuturor resurselor constituind garanția creșterii continue a calității activității și a unor realizări de excepție.

Evoluția fondurilor bugetare aprobate instituției, coroborată cu acțiunile de eficientizare a managementului activității financiare și logistice, a permis asigurarea condițiilor pentru dezvoltarea susținută și etapizată a infrastructurii proprii, pentru funcționarea la parametri optimi, în concordanță cu prioritățile instituționale și în condiții de eficiență, economicitate și eficacitate, precum și pentru achitarea drepturilor de asigurări și asistență socială. Alocările bugetare au urmat curba sinuoasă a evoluțiilor bugetare ale ultimilor 25 de ani. Chiar dacă la nivelul PIB-ului României bugetul Serviciului reprezintă o secvență din zona procentelor mult subunitare, fondurile disponibile au fost orientate în permanență spre atingerea obiectivelor strategice într-o logică a priorităților de securitate națională. În ultimii ani, măsura eficacității instituționale este conferită de funcționarea unui sistem de planificare integrată modern, care permite programarea și bugetarea, în proiecție multianuală, a unor proiecte cu impact sistemic.

În acord cu dinamica politicilor publice europene, dar și în contextul unor restricții și limitări generate de efectele crizei financiare și de evoluția macroeconomică care au încetinit procesul de implementare a viziunii modernizării Serviciului,

**General-locotenent
Dumitru COCORU
Adjunct al directorului SRI**

valorificarea oportunităților oferite de accesarea asistenței financiare comunitare nerambursabile a constituit o preocupare constantă, la nivelul instituției fiind deja finalizate sau în derulare o serie de astfel de proiecte.

În același plan se înscriu și demersurile ce derivă din preocuparea managementului strategic pentru creșterea calității vieții personalului, cea mai importantă resursă a Serviciului, respectiv îmbunătățirea condițiilor de lucru, îmbunătățirea calității serviciilor de cazare și hrănire, inclusiv în obiectivele destinate refacerii capacității de muncă, acordarea asistenței medicale de specialitate la standarde ridicate ș.a. Cei care au îmbrățișat o carieră în Serviciul Român de Informații merită cu prisosință toate eforturile pentru a li se ușura viața de zi cu zi. Suntem însă conștienți, în același timp, că profesionalismul, devotamentul și credința cu care se dedică asigurării securității românilor nu vor putea fi niciodată recompensate pe măsură.

Asigurându-vă de întregul sprijin în realizarea demersurilor profesionale și având certitudinea că vom acționa împreună pentru îndeplinirea cu succes a sarcinilor și misiunilor care ne revin, cele mai alese gânduri se îndreaptă către dumneavoastră, personalul instituției, activ sau în rezervă, împreună cu urări de realizări și satisfacții profesionale, precum și personale.

La mulți ani!

25 DE ANI

de activitate tehnică în susținerea intelligence-ului românesc

Dezvoltarea exponențială a tehnologiilor reprezintă o caracteristică a epocii contemporane, proces în care România a trebuit să se integreze simultan cu reformele începute în 1990. În acest context, pentru desfășurarea activităților specifice Serviciului Român de Informații, au putut fi utilizate diferite mijloace tehnice, unele achiziționate din străinătate, altele dezvoltate intern, prin structurile tehnice specializate ale Serviciului. După înființarea Serviciului Român de Informații, o parte din personalul angrenat în activitățile tehnice de atunci a constituit nucleul pentru dezvoltarea ulterioară a domeniului tehnic, în ansamblul său. Cerințele și nevoile de dezvoltare în domeniul tehnic au crescut continuu, ceea ce a impus o adaptare permanentă la nou și o aliniere a nivelului tehnologic disponibil în interiorul Serviciului, cu noutățile aduse de piața concurențială.

În evoluția Serviciului s-a modificat complet viziunea asupra modului de abordare a nevoii de a cunoaște, precum și a dezvoltării, implementării și exploatarei de noi sisteme tehnice necesare muncii de intelligence pe plan național. Se cuvine însă să precizăm că, pe de o parte, ofertele comerciale nu satisfac întotdeauna necesitățile operative, iar pe de altă parte specificul misiunilor Serviciului impune păstrarea controlului intern asupra unor categorii de produse, din rațiuni de securitate. În aceste condiții, a fost necesară, încă de la început, o permanentă pregătire a personalului din domeniul tehnic, în paralel cu asigurarea unei dezvoltări eficiente a tehnologiilor utilizate de către Serviciu. Managementul aplicat a asigurat menținerea sistemelor și echipamentelor proprii la un nivel tehnologic ridicat, coroborat cu o bună pregătire a personalului angrenat pe toate palierele de acțiune specifice zonei tehnice a Serviciului.

Ritmul schimbărilor în plan tehnic și tehnologic s-a amplificat constant. Dacă la începutul anilor '90 vorbeam de modernizări care să asigure un suport tehnic minim necesar pe fondul reconceptualizării specifice Serviciului, în prezent tehnologia joacă un rol din ce în ce mai important în activitatea de securitate națională a serviciilor de informații, în condițiile în care dezvoltarea tehnologică influențează fiecare

aspect al vieții sociale, dar este folosită și de organizații, structuri sau persoane ale căror activități reprezintă amenințări la adresa securității naționale. La rezultatele și realizările Serviciului a contribuit și experiența tehnică acumulată în cei 25 de ani parcurși. Prevenirea și contracararea la timp de către Serviciul Român de Informații a amenințărilor la securitatea națională, menținerea unui climat de echilibru, înțelegerea dinamicii de securitate la nivel național reprezintă nota dominantă a modului de acțiune al Serviciului, pentru care domeniul tehnic a asigurat suportul necesar.

Cei 25 de ani de activități tehnice reprezintă o acumulare calitativă continuă, manifestată prin dezvoltarea și implementarea de noi tehnologii, ceea ce a conferit „zonei tehnice” o identitate proprie în structura Serviciului. Capabilitățile de expertizare tehnică multidisciplinară presupun constituirea unor grupuri omogene de specialiști cu înaltă calificare în domenii conexe, precum analiza fizico-chimică a probelor materiale, a imaginilor, a aplicațiilor și datelor informatice, a vocii și vorbirii, genetică, a explozibililor, a mijloacelor de telecomunicații, grafică și tehnică de producere a documentelor, a mijloacelor de interceptare ilegală a comunicațiilor și, nu în ultimul rând, analiza mijloacelor electronice de plată. Pentru a avea o imagine mai largă a paletei de activități tehnice desfășurate în cadrul Serviciului, trebuie să menționăm preocupările privind evaluarea produselor criptografice și măsurătorile TEMPEST în laboratoarele proprii, acreditate la nivel național.

Cei 25 de ani de activitate tehnică reprezintă trepte parcurse pe calea diversificării paletei de activități tehnice specializate, a dezvoltării sistemelor și echipamentelor proprii și a asigurării unui răspuns profesionist la provocările întâmpinate în această perioadă. Modernizarea continuă a activităților și sistemelor disponibile în zona tehnică a Serviciului a condus la asigurarea unui spectru larg de acțiune, corespunzător nevoilor activității de intelligence la nivel național. Diversificarea și creșterea numărului de laboratoare specializate a întregit capabilitățile tehnice ale SRI. Creșterea gradului de profesionalism al personalului, stabilirea unor relații de cooperare eficiente și de parteneriat corect cu instituțiile interne și cu servicii de intelligence externe României, bazate pe schimbul de experiență din activitatea tehnică, a asigurat un cadru normal de dezvoltare a încrederii și experienței comune.

Toate acestea au contribuit la formarea unei percepții corecte asupra activității SRI, la creșterea încrederii populației în acțiunile acestuia, precum și la recunoașterea, de către partenerii externi, a nivelului atins în plan profesional. Pregătirea continuă și obținerea de certificări în domenii de interes, asigurarea unui standard înalt de pregătire profesională a personalului, capacitatea crescută de proiectare și implementarea de aplicații specializate, disponibilitatea de a aborda teme dintre cele mai complexe în proiecte interne, dar și în parteneriate externe, au condus la dezvoltarea unor instrumente software complete, înalt integrate, capabile să ofere suportul necesar derulării activităților de culegere, analiză și valorificare a informațiilor, în paralel cu asigurarea suportului tehnic pentru toate structurile Serviciului. Angajarea întregului personal în această provocare de absorbție „a noului” este garanția unui suport tehnic de valoare, necesar activității de intelligence specifice instituției.

La ceas aniversar, în numele meu și al conducerii SRI, adresez mulțumiri întregului personal al instituției pentru profesionalismul demonstrat, care a presupus atât un efort constant de pregătire, cât și renunțări personale, și îl asigur de sprijin necondiționat și pe viitor pentru îndeplinirea misiunii nobile a Serviciului, aceea de a construi o lume mai sigură.

La mulți ani!

In a relationship

Calculatorul se înscrie în rândul marilor invenții ale secolului XX. Odată cu evoluția comunicării, rolul său a devenit deosebit de important. Deși inițial scopul pentru care a fost creat era cibernetic, noua mașinărie a ajuns să joace un rol crucial în comunicarea modernă.

Apariția poștei electronice - „email”, a adus cu sine prima cea mai mare transformare din punct de vedere comunicațional. Racordarea la o „rețea internațională” și implicit extinderea acestei rețele, evoluția comunicării mediate de calculator nu ar fi avut nicio însemnătate fără apariția și extinderea implicită a internetului, care a dus la dezvoltarea corespondenței virtuale, fenomen care cândva era de neconceput. Astfel, între stimul și receptor, canalul de comunicare numit calculator racordat la internet a grăbit și a eficientizat comunicarea, ducând la performanțe în diverse sectoare de activitate. În jurul urgenței acestui tip de comunicare s-au construit afaceri ori s-au salvat vieți, s-au furnizat informații cu valoare strategică, relevante pentru fiecare pas pe care l-a făcut omul de la primul email care a fost trimis. Mai mult decât atât, prima scrisoare virtuală a dus la dispariția granițelor terestre din acest punct de vedere. Forma de comunicare atât de modernă, posibilitatea realizării unui text pe care fiecare om îl scrie stând comod acasă, cu o ceașcă de cafea alături, a înlăturat tradiționalul plic cu marcă poștală, drumul până la oficiul poștal, statul la rând, riscul pierderii plicului, al întârzierii sau degradării fizice, tot ce putea însemna zvon. Toate acestea convertite într-un click, stând în fața computerului personal sau la serviciu.

Flaviu-George PREDESCU

De la mlRC și "don't disturb"
"intr-o relație"

Evident și comunicarea în afaceri s-a dezvoltat rapid, toate transformările ducând la o debirocrizare accelerată pe un anumit palier. Putem pune situația dificilă a oficiilor poștale tradiționale tocmai pe seama evoluției poștei electronice, chiar dacă cea mai mare parte a corespondenței oficiale interinstituționale se păstrează în formatul pe hârtie. Chiar și aici calculatorul joacă un rol important prin înlocuirea tradiționalei mașini de scris, ducând aproape la dispariția unei meserii, aceea de secretar-dactilograf. A ști să scrii la calculator și să utilizezi internetul a devenit o condiție sine qua non pe care angajatorul nici nu o mai menționează ca pe un criteriu pe care un candidat la angajare trebuie să îl îndeplinească. Această cunoaștere este asociată nivelului de studii pe care cel care vrea să se angajeze îl are, iar fenomenul care s-a dezvoltat cu rapiditate a fost o uriașă viteză de asimilare de la adult înspre copil și invers, în ceea ce privește integrarea acestor abilități.

Un alt pas important al comunicării mediate de calculator este legat de apariția „chatului”. Prin această posibilitate de dialog s-a făcut un alt pas uriaș, comunicarea nemaivând nici măcar granițe temporare, după ce granițele geografice fuseseră înlăturate. Dialogul virtual putea fi mediat numai de calculator și el a adus cu sine trecerea de la clasică scrisoare, care solicita așteptarea câtorva zile până să ajungă la destinatar ca receptor al comunicării și apoi răspunsul, primit ca feedback de la acesta. Îngrijorările au apărut sau au dispărut în funcție de alți factori, graba omului de a comunica având efecte pozitive și negative.

Efectele pozitive au fost clarificările și eficientizarea comunicării puse în sprijinul unei mai mari operativități în a rezolva probleme și elucidarea unor dileme, în a găsi răspunsuri și a oferi soluții pentru persoanele care fac parte din procesul de comunicare mijlocit de calculator.

Dezavantajele comunicării mediate de calculator față de cea directă țin de privarea de beneficiile întâlnirii față în față și ale transmiterii unor informații vizuale concrete, de lipsa posibilității interpretării non-verbalului

* Regizor Nora Ephron, SUA, 1998
 ** Regizor Spike Jonze, SUA, 2013
 *** Yahoo

interlocutorului și uneori de apariția interpretărilor greșite în ceea ce privește un mesaj scris. La începuturile comunicării prin chat era de notorietate folosirea unui „nickname” care ascundea identitatea reală a persoanei aflate la celălalt calculator, indicând doar orașul în care se găsea aceasta. Am în minte filmul „You've Got Mail”^{*} care este ilustrativ pentru începuturile comunicării mediate de calculator prin chat și apoi filmul „Her”^{**}, care arată ce uriașe transformări s-au făcut în numai cincisprezece ani, în pofida viziunii ușor futuriste din cea de-a doua producție cinematografică. Nu suntem departe de extinderea unui fenomen similar, în care omul să fie acaparat chiar și în plan afectiv de nevoia comunicării virtuale la baza căreia stă creația computer.

Apariția chatului în forma clasică și oarecum rudimentară a mijlocit dialogul, dar a creat și o dezordine a comunicării. Oamenii au început să caute și să ofere cuvinte în orice colț de țară și de lume, fără un scop precis, altul decât al schimbului de impresii sau al flirtului, cu sau fără continuitate. Se crease o curiozitate a comunicării, greu de înțeles și pentru cei care astăzi se află la vârsta adolescenței, darămite pentru generațiile viitoare, apariția „internet-cafe-urilor”, care erau pline tot timpul, țineau în fața calculatoarelor zile, dar mai ales nopți întregi, nenumărați tineri care vroiau să comunice oriunde și cu oricine. Abia mai apoi s-a trecut la o structurare a comunicării și oamenii și-au dat seama că mirajul accesului la dialog cu oricine era disponibil avea și o doză de inutilitate sau chiar de pericol, prin stabilirea unor întâlniri directe.

Alți doi pași importanți au fost făcuți prin apariția Messenger^{***} și Skype^{****}, primul aducând ca element de noutate o identitate mai aproape de adevăr a utilizatorului, prin asocierea adresei de mail, a fotografiei utilizatorului și structurarea unei liste de adrese IP^{*****}, cel de-al doilea revoluționând comunicarea online prin posibilitatea redării imaginilor video în timp real, concomitent cu vocea.

De departe cea mai populară formă de comunicare mediată de calculator este rețeaua

**** Skype Technologies, Microsoft Corporation
 ***** Internet protocol
 ***** <http://en.wikipedia.org/wiki/Facebook>

de socializare Facebook, inaugurată la 4 februarie 2004. Comunicarea pe Facebook s-a extins de la an la an, ajungând să aibă, conform unei estimări^{*} din septembrie 2014, 864 de milioane de utilizatori activi. Facebook a ajuns să însemne o comunicare a gândurilor, a trecutului, a intențiilor de viitor, a situației amoroase, a imaginilor, a stărilor sufletești, a creativității, a preferințelor muzicale, cinematografice, culinare sau de orice fel, a interpretărilor etc. Rețeaua poate fi o capcană a autoizolării prin crearea unei false imagini de viață trăită prin toate aceste cuvinte și imagini, sau poate fi punte de legătură între timizi și lumea reală, factor facilitator al comunicării, mană cerească pentru farsori, mijloc de manipulare sau mobilizare la adevărate revoluții^{**} care să transforme lumea, instrument de comunicare politică și academică etc.

Mai mult decât atât, este pentru prima dată de la apariția formelor de comunicare virtuală când putem vorbi despre o anumită dependență a celor care accesează rețeaua amintită. Am putea lua în calcul în sprijinul acestei afirmații constanța accesării contului de utilizator, iar ulterior, odată cu apariția telefoanelor inteligente, faptul că toți deținătorii de rețele sociale, bloguri, agenții de știri au făcut în așa fel încât accesul la aceste platforme de comunicare să fie cât mai rapid și ușor, căutându-se o eliberare de chinul gând la apariția unor noutăți pe fluxul de informații care ar putea scăpa prin introducerea de notificări și alerte.

Dezvoltarea comunicării pe computer a adus și un lexic nou, cu caracter universal, în care bineînțeles limba engleză și prescurtările cuvintelor ei au fost cele care s-au impus: user, online, tag, news alert, scroll, friend, k, lol etc, dar și o căutare a expresivității mai accentuate (și accelerat exprimate), prin intermediul „emoticoanelor” - care ilustrează stările sufletești ce se doresc a fi transmise: bucurie, dezamăgire, tristețe, râs în hohote, mirare, stupefacție, împăcare sufletească - și al interjecțiilor.

În forma ei virtuală, comunicarea a devenit o industrie, din toate punctele de vedere. Mass-media s-a mutat aproape total cu arme și bagaje

* <http://en.wikipedia.org/wiki/Facebook>

** <http://www.hotnews.ro/stiri-international-11389670-mai-intampla-primavara-araba.htm>

în mediul online, dând posibilitatea cititorului să-și arate aprobarea sau dezaprobarea față de un articol de presă sau chiar să îl corecteze, să-l laude și să-l denigreze. Extinderea presei în mediul virtual a însemnat un mai mare acces și o economisire de resurse, nu întâmplător cea mai mare parte a informațiilor de interes public se găsește acum într-un număr mult mai mare și într-o formă mult mai accesibilă. Odată cu această evoluție a apărut, desigur, și o inflație de neadevăruri, cu scopul manipulării, cenzurarea mediului online de mojicii, falsitate și agresivitate fiind, pentru moment, aproape imposibilă.

Apariția blogurilor a dat posibilitatea facilitării unei comunicări mai directe a creațiilor de orice fel, cu riscurile de rigoare. Fără a generaliza, putem spune că aducerea la lumină a ideilor și a gândurilor nu poate însemna ceva rău, cea mai bună cenzură în materie de comunicare fiind până la urmă cea pe care o fac receptorii virtuali, alegând sau nu să acceseze o platformă sau alta, distingând credibilitatea de minciună sau ferindu-se de a căuta emoțiile pe care le produce senzaționalul.

Într-o expresie populară, conchid spunând că a comunica prin intermediul calculatorului, al tabletei sau al „smartphone-ului” este pentru unii mumă, pentru alții ciumă. Depinde cine este emițător și cine este receptor și care sunt canalele virtuale accesate, căci evoluția o putem vedea și simți pe propria piele.

Bibliografie

- <http://en.wikipedia.org/wiki/Facebook>
- <http://www.hotnews.ro/stiri-international-11389670-mai-intampla-primavara-araba.htm>

Intelligence în Societatea cunoașterii

Florin ȘTIBLI

Termenul de „societate a cunoașterii” (Sabău, 2001) nu este nou. El a fost inventat în anii 1970, în contextul entuziasmului legat de apariția societății post-industriale, pentru a sublinia semnificația sporită a cunoașterii științifice pentru economie și societate, nu numai în sine, ci și ca factor de evidențiere a raționalității tehnocratice și instrumentale, ca principiu fundamental al organizării sociale și economice.

Ceea ce este nou acum este, pe de o parte, viteza cu care se înnoiesc cunoștințele, faptul că volumul de cunoștințe pe care îl avem la dispoziție se dublează la fiecare cinci ani și, pe de altă parte, natura forței motrice care animează schimbările sociale, economice și culturale, care depășește lumea tehnologiilor informaționale. Cunoașterea nu mai este doar o componentă a economiei moderne, ci devine un principiu organizațional de bază al existenței noastre. Trăim într-o societate a cunoașterii pentru că ne organizăm realitatea socială pe baza cunoașterii de care dispunem.

Aspecte ale societății cunoașterii

Deși în vorbirea curentă conceptele de date, informații și cunoștințe se folosesc de multe ori în mod echivalent și interschimbabil, în managementul cunoștințelor ele nu sunt echivalente din punct de vedere semantic. Diferența dintre ele este însă relativă și de aici decurge dificultatea definirii acestor concepte.

Semnele sunt reprezentări grafice unitare, care au fost inventate de oameni pentru a comunica. De exemplu, literele alfabetului, cifrele sau simbolurile matematice constituie semne pe care le folosim în mod frecvent în viața de fiecare zi. Luate separat, aceste semne nu ne spun însă nimic. Ele capătă un sens numai atunci când sunt agregate împreună și imersate într-un context semantic.

Datele sunt agregări de semne care reprezintă diferite caracteristici ale unor evenimente sau procese. Datele sunt deci semne procesate. De exemplu, 2 și 0 sunt două semne fără niciun fel de semnificație. Dacă le agregăm sub forma 20 și le imersăm într-un context semantic, atunci am obținut date despre evenimentul al cărui context semantic l-am considerat. De exemplu, putem considera un tabel cu evoluția temperaturii dintr-un oraș, într-o anumită lună a anului. În acest context, 20 va reprezenta valoarea temperaturii într-o anumită zi. Toate valorile înscrise în tabelul respectiv constituie date. Ele în sine nu sunt purtătoare de semnificație, ci împrumută semnificația contextului considerat. De exemplu, într-un tabel cu vârsta unor grupuri de tineri, 20 va însemna vârsta unei persoane, iar toate valorile din acel tabel vor constitui datele caracteristice pentru evaluarea vârstei grupurilor respective de tineri.

Datele reprezintă fapte formative ale realității sau valori ale unor rezultate posibile. Relația dintre date și realitate este pe cât de dinamică, pe atât de amăgitoare, construind împreună o capacitate cumulativă de cunoaștere. Astfel, nu putem ști cu certitudine care va fi cursul valutei chiar dacă avem datele pe ultima săptămână și asta pentru că nu avem cunoștințele necesare

pentru a prezice tendințele specifice ale acestui domeniu. În sistemul lor corporativ, datele reprezintă unități de informație cu valabilitate limitată.

Spre deosebire de date, *informația* conține date agregate sau, altfel spus, semi-structurate, care servesc, de exemplu, drept temei pentru luarea unor decizii.

Dacă în ultimii 30 de ani preocupările privind îmbunătățirea fluxului de informații în afaceri au determinat generalizarea folosirii conceptului de informație, apariția în anul 1995 a volumului *The Knowledge-Creating Company*, scris de doi savanți japonezi, Ikujiro Nonaka și Hirotaka Takeuchi, a trezit un interes mai mare pentru delimitarea celor trei termeni. „Spre deosebire de «informație», «cunoașterea» înseamnă credințe și implicare (*beliefs and commitment*)”, arătau cei doi autori, subliniind conștientizarea mai largă a rolului fundamental jucat în cunoaștere de psihologia individului și cultura lui.

Fără aer un om ar rezista câteva minute, fără informație, în schimb, poate rezista zile sau luni, însă acest lucru ar duce la o izolare în plan social. Informația este necesară pentru a face față unor situații previzibile sau imprevizibile. Mai mult, informația poate conferi un sentiment de siguranță și, în mod cert, conduce la o economie de timp.

Omul a devenit dependent de informație în aproape toate activitățile pe care le desfășoară. Cunoașterea stă la baza dezvoltării și progresului oricărui individ. Pentru a progresa în orice domeniu este necesar să se obțină cât mai multe informații, ajungându-se astfel la dezvoltarea unei adevărate culturi a informației. Rolul informației în societate a fost și va rămâne unul deosebit de important, întrucât fără informație și fără cunoaștere societatea nu ar putea progresa. Noțiunea de informație a cunoscut o importanță deosebită odată cu „angrenarea” informaticii în viața economică și, mai ales, odată cu apariția inteligenței artificiale. Se spune chiar că noțiunea de informație a fost „ruinată” de specialiștii în comunicații.

În prezent, informația se vinde, se cumpără, se prelucrează, se transmite, se recepționează,

devenind un veritabil factor de producție. Cel ce controlează informația deține puterea. Companiile acordă o importanță deosebită informării complete, corecte și eficiente atât a angajaților, cât și a clienților. Numai astfel o companie își poate crea un avantaj permanent pe piață. Pentru a lua decizii corespunzătoare și a conduce eficient o organizație, managerii au nevoie de informații. Aceste informații trebuie culese atât din interiorul organizației, de la toate nivelurile ierarhice, cât și din exteriorul întreprinderii, din mediu. Până la apariția computerului și dezvoltarea internetului, informațiile interne erau obținute cu greutate, mult mai greu de obținut fiind cele din afara organizației. Cu toate că procesul de luare a deciziilor nu s-a modificat substanțial în timp, odată cu apariția computerului anumite procese au fost „rutinizate”, ceea ce a dus la reducerea timpului de luare a deciziilor și chiar a costurilor.

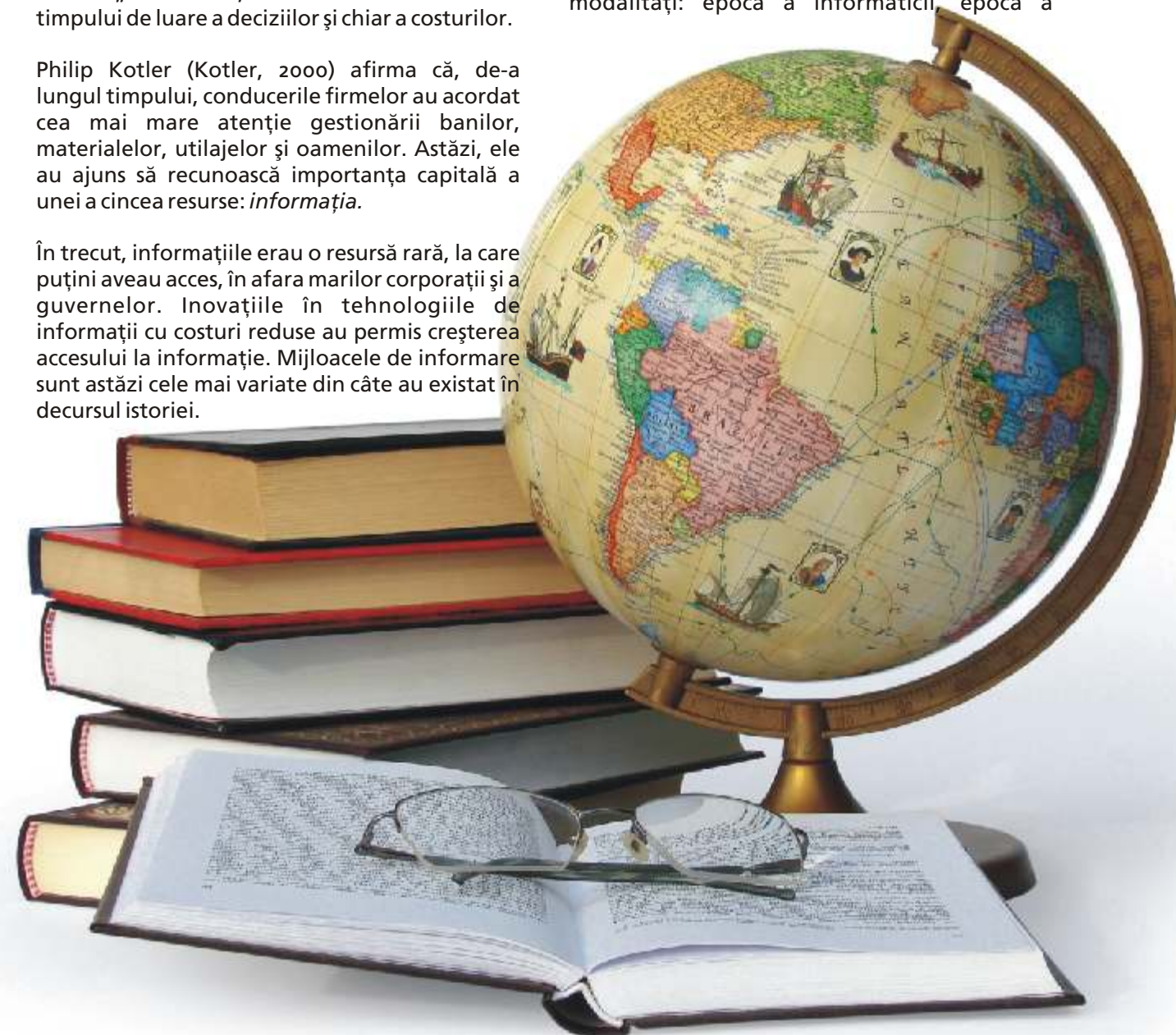
Philip Kotler (Kotler, 2000) afirma că, de-a lungul timpului, conducerile firmelor au acordat cea mai mare atenție gestionării banilor, materialelor, utilajelor și oamenilor. Astăzi, ele au ajuns să recunoască importanța capitală a unei a cincea resurse: *informația*.

În trecut, informațiile erau o resursă rară, la care puțini aveau acces, în afara marilor corporații și a guvernelor. Inovațiile în tehnologiile de informații cu costuri reduse au permis creșterea accesului la informație. Mijloacele de informare sunt astăzi cele mai variate din câte au existat în decursul istoriei.

Presa scrisă, radioul, televiziunea sunt cele mai utilizate mijloace de informare. Nu poate fi omis internetul, care astăzi reprezintă cel mai flexibil mediu de informare. Totuși, rămâne problema credibilității, a consistenței și a surselor de informare care nu reprezintă punctele forte ale acestor mijloace.

Cunoștințele într-o lume în schimbare

Societățile se schimbă. Privind evoluția pe termen lung, Alvin Toffler (Toffler, 1995) evidențiază trei valuri. Primul val al civilizației agrare, al doilea val propulsat de civilizația industrială și al treilea val, denumit în diferite modalități: epocă a informaticii, epocă a

electronicii, „satul global” (Marshall McLuhan), „epocă tehnocratică” (Zbigniew Brzezinski), societate postindustrială (Daniel Bell), fie „revoluție științifico-tehnică”. Lucrările „Șocul viitorului”, „Al treilea val” și „Puterea în mișcare” au ca subiect central schimbarea, adică *ceea ce li se întâmplă oamenilor când întreaga lor societate se transformă brusc în ceva nou și neașteptat*.

În ultimele două decenii, la nivelul societății informaționale au avut loc o serie de schimbări pe care Toffler le evidențiază:

- Informația (materia primă a cunoștințelor) este resursa primordială pentru bogăție și putere militară.
- Producția de bunăstare se bazează pe posesia informației crearea de cunoștințe și livrarea produselor personalizate bazate pe acele cunoștințe.
- Conflictul este bazat pe informațiile avute de părți, dincolo de ideologii și economii.

Era	Industrială	Agrară	Informațională
Perioada aproximativă	Până la 1700	1700- 2000	2000- viitor
Crearea de bunăstare: Putere și afaceri	Metoda: producția bazată pe fermieri Resursa principală (factorul principal de producție): pământul	Metoda: producția de masă a bunurilor Resursa principală: Materialele brute	Metoda: producția personalizată de bunuri și servicii bazate pe cunoaștere Resursa principală: cunoașterea
State naționale, Război, Conflict și Competiție	Obiecte ale conflictului: pământul Războiul de infanterie: Uzură a infanteriei (ținta - corpurile umane)	Obiecte ale conflictului: Economii regionale, accesul la materiale Războiul mecanizat: arme de distrugere în masă (ținte - armele mecanizate)	Obiecte ale conflictului: economiile globale, ideologiile Războiul informațional: uzură a voinței și capacității, direcționare precisă, viteză, agilitate, management al percepției (ținta - mintea umană)
Centrarea pe Intelligence	Centrată pe colectare umană (acces sub acoperire)	Centrată pe detectare tehnică (acces la distanță)	Centrată pe rețea (acces la rețea) Centrată pe cunoaștere (acces perceptual)
Exemple de Intelligence	Moise, Sun Tzu, Generalul George Washington	Al II-lea Război Mondial: radio, radar, criptografie; utilizarea de platforme aeriene Războiul Rece: cucerirea spațiului	Post Războiul din Golf: accent pe războiul bazat pe rețea, digitalizarea câmpului de luptă, țintirea rapidă și diseminarea de date Accentul în viitor pe cunoașterea umană, luarea deciziilor și influența

Tabel 1. Cele trei valori ale civilizației și tranziției în crearea valorii, Război și Intelligence, adaptat după: Edward Waltz, Knowledge Management in the Intelligence Enterprise, Artech House Information Warfare Library, Boston, 2003.

Serviciile de informații în societatea cunoașterii

Un flux de informație digitală schimbă modul în care oamenii și organizațiile lucrează și modul în care afacerile se fac înăuntrul și în afara organizațiilor de afaceri, precum și în cadrul serviciilor de informații.

Ținând cont de faptul că serviciile secrete lucrează cu informații (Shulsky, Schmitt, 2008), este corect să presupunem că acestea au fost afectate în mod serios de apariția „erei cunoașterii”. Noțiunea de eră a informațiilor sau a cunoașterii este destul de ambiguă. Totuși, în mod clar este foarte importantă; deja a schimbat modul în care multe organizații operează - în special corporațiile din domeniul afacerilor - și probabil va avea efecte importante asupra guvernelor.

Din punct de vedere tehnic, factorul coordonator este progresul tehnologic extraordinar care s-a înregistrat în procesarea și comunicarea informațiilor.

Schimbarea tehnologică reprezintă doar o mică parte a întregii imagini: mai importante sunt schimbările de comportament și instituționale care rezultă în urma concentrării asupra informațiilor ce reprezintă cheia activității organizaționale; în domeniul militar, ceea ce este adesea denumit „revoluția în afacerile militare” depinde foarte mult de utilitatea sporită a informațiilor prin selectarea unor noi tipuri de arme de precizie și prin întărirea capacității de a culege, procesa și disemina acele informații într-un timp scurt în scop operațional.

Efectul acestor schimbări este resimțit în diverse forme. Pe de o parte, acestea sugerează noi moduri în care informațiile pot fi transferate mai rapid și folosite în interiorul guvernului, astfel încât formularea și implementarea politicii să fie mai eficiente. În plus, acestea se concentrează asupra unei cantități sporite de informații disponibile pentru întreaga societate, la nivelul unor departamente ale guvernului care nu fac parte din serviciile de informații și, de asemenea, în afara guvernului.

Cu alte cuvinte, serviciile de informații consideră că alte tipuri de organizații devin mai eficiente pentru culegerea, analizarea și transmiterea informațiilor - aceasta înseamnă că serviciile de informații au, în ceea ce privește unele tipuri de informații, o „conurență” mai mare în furnizarea informațiilor pentru factorii de decizie. Din perspectiva guvernului, este important să se găsească o modalitate cât mai eficientă de exploatare a informațiilor generate și transmise oriunde în societate, precum și să se asigure că produsul unic al serviciilor de informații este combinat cu alte surse de informații într-un mod care să întrunească cel mai bine nevoia de informații a guvernului.

În consecință, activitatea serviciilor de informații câștigă tot mai multă importanță printre instituțiile statului contemporan, confruntate cu o nouă generație de amenințări și riscuri de securitate neconvenționale, atipice și care, aproape toate, gravitează în jurul informației, a stocării, diseminării și, de cele mai multe ori, a manipulării sale.

Concluzii

Cunoașterea este informație cu înțeles și informație care acționează. De aceea societatea cunoașterii nu este posibilă decât grefată de societatea informațională și nu poate fi separată de aceasta. Societatea informațională se caracterizează prin democratizarea informației, a comunicării, înțelegerii și cooperării.

Noțiunea de societatea cunoașterii (*Knowledge Society*) este utilizată astăzi în întreaga lume, fiind o prescurtare a termenului de societate bazată pe cunoaștere (*Knowledge-based Society*). Societatea cunoașterii reprezintă mai mult decât societatea informațională, înglobând-o de fapt pe aceasta.

Bibliografie

- **Kotler Philip**, Managementul marketingului, Editura Teora, București, 2000.
- **Sabău Lucia Gabriela**, Societatea cunoașterii o perspectivă românească, Editura Economică, București 2001.
- **Shulsky N. Abraham, Schmitt J. Gary**, Războiul tăcut: Introducere în universul informațiilor secrete, Editura Polirom, București, 2008.
- **Știbli Florin**, Managementul cunoștințelor: o abordare sistematică a afacerii pentru îmbunătățirea performanțelor și inovare, Editura Estfalia, București, 2010.
- **Edward Waltz**, Knowledge Management in the Intelligence Enterprise, Artech House Information Warfare Library, Boston, 2003.
- **Toffler Alvin**, Powershift Puterea în mișcare, București, Editura Antet, 1995.

Alexander Dughin și „Ministerele de forță” ale Federației Ruse

Michał Wojnowski

- contribuție la studiul privind utilizarea geopoliticii de către serviciile speciale civile și militare în Rusia modernă

"Pentru că sunt un laborator al gândirii. Nu gândesc pentru mine, ci pentru stat, națiune, istorie. Îl aștept pe Ivan Grozny al meu. Toți politicienii care sunt în căutarea adevăratei mari idei ruse mă vor întâlni mai devreme sau mai târziu."*

Alexander Dughin (1962-)

"Este obligatoriu să înțelegem ce fac rușii în Europa, cum își ating obiectivele geopolitice. Cei care nu reușesc să înțeleagă vor lua decizii politice eronate și vor fi suporta înfrângerii."**

Gl. Andor Sandor (1957-)

Într-una din cărțile sale, un renumit expert rus neo-romantic, Adam Pomorski, recomandă cititorilor polonezi să fie precauți atunci când numără filozofii ruși excentrici - în opinia lor - în rândul proscrisilor politici și sociali. În opinia autorului, realitatea indică faptul că, în pofida acestei opinii larg răspândite, astfel de persoane formează elita intelectuală rusă, iar ideile acestora exercită o influență semnificativă asupra societății. Unul dintre aceștia este Alexander Dughin - filozof, sociolog, editorialist, geopolitician, expert în științe ezoterice și lector universitar. Fără îndoială, Alexander Dughin este o personalitate controversată și ambiguă. În perioada de început a activității sale publice, a fost suspectat de colaborare cu organizații naziste și de glorificare a criminalilor naziști (ex. Dughin a fost membru a organizației „SS Black Order” condusă de Jevgeny Golovin, simpatizant al sectei care îl venerază pe Satana „Order of the Temple of the East” condusă de Aleister Crowley, și la Madrid, l-a frecventat pe Leon Degrell - fost comandant al diviziei Waffen SS „Walonien”). Dughin se remarcă în rândul

intelectualilor ruși prin concepțiile sale extravagante, precum și prin originalitatea judecăților și predicțiilor. În ciuda misticismului și dogmatismului, sistemul elaborat de gândire al lui Dughin este adesea surprinzător, însă întotdeauna extrem de bine documentat, coerent, erudit și susținut prin exemple din mai multe discipline. Dughin își formulează teoriile prin aplicarea unei abordări dogmatice și principiale, adesea susținută de argumente filozofice și din escatologia mistică. În ciuda faptului că opiniile sale ridică obiecții etice - în special în afara granițelor Rusiei - nu li se poate nega remarcabila coerență.

Oamenii de știință străini îl consideră pe Dughin reprezentativ pentru echivalentul rus al „Noii Drepte” și al tradiționalismului integralist - alături de Ananda Kentish Coomaraswamy, Rene Guenon, Julius Evola și Mircea Eliade -, precum și precursor al studiilor referitoare la geografia sacrală. Teoriile lui Dughin se bazează pe reușitele unor geografi și experți britanici și germani în geopolitică, precum Halford John Mackinder, Karl Haushofer sau Friedrich Ratzl.

Cu timpul, concepțiile lui Dughin au evoluat, cu toate acestea baza lor a rămas neschimbată. Modul în care acesta interpretează procesele politice și sociologice contemporane se bazează mai degrabă pe geopolitică decât pe criterii de „stânga” sau de „dreapta”, ceea ce s-a reflectat în încurajarea dezvoltării mișcării naționalist-bolșevice. Principala reușită a lui Alexander Dughin în ceea ce privește geopolitica a fost aceea de a reuni ideologia eurasiatică cu paradigma geopolitică, ceea ce a inspirat opinia publică rusă, îndeosebi membrii elitei conducătoare a Federației Ruse.

După cum susține în mod emfatic într-una din cărțile sale, *Bazele Geopoliticii - Viitorul geopolitic al Rusiei*, istoria umanității este marcată de confruntări între două super-civilizații: „Terestră” (eurasiatică) și „Maritimă” (Atlantice). Super-civilizația terestră reprezentată, potrivit lui Dughin, de Rusia poate fi descrisă prin caracteristici precum barbarism, cult al puterii, înclinație pentru tradiție și spiritualitate, colectivism și regimuri autoritare. Prin urmare, această civilizație este adesea menționată ca fiind „Super-civilizația militar-autoritară”. Super-civilizația maritimă, reprezentată de SUA și de Europa de Vest, este, în schimb, caracterizată de trăsături precum raționalism, individualism, conformism, capitalism, democrație și materialism. Scopul geopolitic exagerat al lui Dughin este de a instaura „Imperiul continental eurasiatic al Rusiei” și de a elimina orice influență americană din „Lumea Veche”.

Un element cheie în atingerea acestui țel ar trebui să fie o serie de alianțe între Moscova, Berlin, Tokyo și Teheran, care să conducă la apariția unei entități administrative enorme - materializare a dorinței Rusiei de a forma un „Imperiu eurasiatic”. O asemenea entitate ar fi compusă dintr-un centru și imperii satelit secundare, spre exemplu „Imperiul European” condus de Germania, „Imperiul din Pacific” condus de Japonia și „Imperiul din Asia Centrală” condus de Iran. De remarcat faptul că proiectul geopolitic al lui Dughin utilizează și dezvoltă conceptul german de „Spațiu mare” (Grossraum) propus de filozoful nazist Carl Schmitt. În lucrările sale mai recente, Dughin s-a concentrat asupra procesului de globalizare, perceput ca expresie a aspirațiilor imperiale ale Alianței Atlantice.

Dughin compară globalizarea cu propria concepție privind „Lumea multipolară”, presupunând coexistența armonioasă a societăților din culturi diferite.

Trebuie subliniat faptul că numeroase concepții geopolitice ale lui Alexander Dughin sunt reflectate de ideea unei „Europe Mari” (Большая Европа) promovată de diplomația rusă, care presupune integrarea Federației Ruse și a Uniunii Europene. De remarcat faptul că proiectul „Europei Mari” s-a cristalizat între 2002 și 2011, în perioada în care Dughin a desfășurat o activitate politică și publicistică intensă. Versiunea rusă a „Marii Europe” include Blocul Vestic (Uniunea Europeană) condus de Germania și Blocul Estic (Uniunea Eurasiatică) sub conducerea Rusiei.

Ambele blocuri ar trebui să încheie acorduri și să înființeze instituții cu caracter transfrontalier, obținându-se astfel o zonă parțial integrată din punct de vedere economic (inclusiv sectorul energetic), precum și o platformă aferentă unei politici de securitate comune. O astfel de zonă economică nu ar împiedica încercările Rusiei de a obține un statut de imperiu. Prin faptul că încearcă crearea unei alianțe politice și economice competitive, ideea „Marii Europe” are nuanțe pronunțat anti-americane. Astfel, opoziția față de hegemonia SUA rămâne un imperativ al politicii externe ruse. Cu toate acestea, majoritatea inițiativelor ruse privind proiectul „Marii Europe” de până acum au fost sortite eșecului. În prezent, scenariul cel mai plauzibil este acela privind crearea „Uniunii Eurasiatice”, care rămâne printre proiectele geopolitice ruse prioritare.

În ceea ce privește proiectul „Marii Europe”, acesta va fi cel mai probabil amânat - potrivit diplomației ruse - până ce Uniunea Europeană, slăbită de criza globală și de poziția politică în scădere a SUA (ex. un rezultat negativ al conflictului sirian, facilitând hegemonia rusă în Orientul Mijlociu) va fi mai dispusă să accepte condițiile Rusiei.

Teoriile geopolitice ale lui Dughin se reflectă în politica externă adoptată de Federația Rusă. Integrarea în zona politică și economică post-sovietică este o condiție pentru viitoarea poziție a Rusiei ca garant al „Noii Ordini” în Eurasia și chiar în lume.

Nota redacției: referirile bibliografice complete pot fi accesate pe <http://www.sri.ro/publicatii.html>

*Citat din: Czekam na Iwana Groźnego - interviu cu Alexander Dughin de Grzegorz Górny, „Frona. Pismo poświęcone” 1998, nr. 11-12, p. 145.

**K. Chodkowski, Rosja wobec Kaukazu Południowego. Raport geopolityczny, Częstochowa 2013, Polskie Towarzystwo Geopolityczne, p. 3. Generalul Andor Šándor s-a aflat la conducerea Serviciului Militar de informații ceh (VZ) între 2001 și 2002; în prezent, acesta este expert în probleme de securitate și terorism. Vezi: Gl. Ing. Andor Sandor (v záloze) [online], <http://www.andorsandor.cz/>

Fără îndoială, următoarea etapă a proiectului o reprezintă politica Federației Ruse privind Ucraina, evidențiată de Dughin în cea mai cunoscută carte a sa: *Bazele Geopoliticii - Viitorul geopolitic al Rusiei*, publicată în 1997. Opiniile lui Dughin privind viitorul geopolitic al Ucrainei se regăsesc în capitolul cinci, sub titlul caracteristic: *Geopolitica internă a Rusiei*. Potrivit lui Dughin, problema suveranității Ucrainei este atât de importantă, încât poate conduce la conflict armat și este, prin urmare, considerată o chestiune ce ține de afacerile interne ale Federației Ruse.

În opinia lui Dughin, existența unui stat ucrainean independent și suveran nu este în interesul Moscovei, ci reprezintă mai degrabă o lovitură serioasă la adresa securității geopolitice a Rusiei. Controlul asupra Ucrainei este o condiție preliminară pentru crearea unui Imperiu Eurasiatic continental.

Potrivit lui Dughin, o Ucraină suverană poate deveni cu ușurință un centru de influență al Alianței Atlantice care ar putea amenința întreaga Eurasie. Acest lucru justifică destrămarea geopolitică a Ucrainei în teritorii mai mult sau mai puțin autonome din punct de vedere cultural, aflate sub influența Moscovei sau a Europei continentale (prin care se înțelege Germania). Pentru Rusia, teritoriul cheie este coasta nordică a Mării Negre, inclusiv Crimeea. Impunerea superiorității Rusiei asupra acestui teritoriu ar asigura inviolabilitatea granițelor Federației Ruse, ar proteja Eurasia Centrală de influențele Turciei „Atlantice”, ar facilita controlul asupra Bazinului Mării Negre, inclusiv asupra Bosforului și Dardanelor. După cum subliniază Dughin, asigurarea controlului politic și militar total asupra

coastei de nord a Mării Negre, din Ucraina spre Abhazia, ar reprezenta un aspect imperativ necesar în politica externă a Rusiei în această parte a lumii.

În contextul situației actuale din Ucraina, opiniile lui Dughin exprimate în *Bazele Geopoliticii* devin realitate. De exemplu, în declarația din 2 martie 2014, Dughin își exprimă clar și fără urmă de îndoială opinia ce justifică interesele Rusiei în calitate de Mare Imperiu continental:

Cât de mult va avansa Rusia spre Vest ca răspuns la provocarea „Atlantică” din Kiev? Aceasta nu este o întrebare practică, nici o predicție. Aceasta este geopolitică (...). La nivel mai practic, configurarea granițelor este o condiție preliminară pentru toate potențialele războaie externe, determinând, de asemenea, semantica conflictelor interne (ex. separatismul, revoltele etc.). Granița este, prin urmare, un element cheie al politicii. Toate războaiele sunt menite să redeseneze sau să protejeze granițe. Granițele determină victoriile și înfrângerile, stabilesc punctele de plecare și sunt cauza viitoarelor inevitabile prăbușiri, precum căderile celor mai mari state din istorie care au fost invariabil legate de granițele acestora. Aceasta este „metafizica granițelor”, așadar.

Doar în urmă cu o săptămână, granița dintre Federația Rusă și învecinata Ucraină era stabilă. Prăbușirea statului ucrainean, ca urmare a unei lovituri de stat și a preluării puterii de către Junta nazistă a lui Sania Bityj și a camarazilor săi eliberați cu nesăbuință din spitale și din închisori a dus la slăbirea și destabilizarea graniței vestice a Rusiei. În prezent, Crimeea se află sub influența noastră, ca și Oseția de sud și Abhazia. Ucraina de est le va urma curând exemplul, alăturându-se acestei structuri. Dacă această tendință continuă, ne vom apropia cu ușurință de Nipru și vom ocupa malul stâng. Desigur, acest lucru implică unele eforturi, dar la urma urmelor este fezabil. Următoarele motive de îngrijorare sunt Kievul și Galiția. Aici, din nou, depinde de situație. Ar trebui, așadar, să punem o serie de întrebări: Care este granița vestică pe care ne-o dorim? Nu: Ce este posibil?, ci: Ce ne dorim? Principala sarcină a Rusiei este de a-și asigura zona Europei continentale care se învecinează cu granița noastră vestică. Ce înseamnă acest lucru? Înseamnă Europa

germană sau slavă (inclusiv ortodoxă), nu pro-americană, nici Europa anglo-saxonă, nici „cordonul sanitar”. Sectoarele germane și ruse de influență ar trebui să se învecineze sau să se suprapună într-un echilibru special. Europa continentală, „zona centrală” a Europei (Heartland-ul), telurocrația europeană ar trebui să se întindă în vestul granițelor noastre vestice. Apoi telurocrația rusă și cea europeană (germană sau franco-germană) date fiind diferențele dintre ele își vor consolida poziția împotriva talasocrației anglo-saxone, oligarhiei financiare și hegemoniei americane.

Acest concept nu poate fi materializat atâta timp cât există „cordonul sanitar”. Prin urmare, vom accepta doar o Polonie pro-rusă și/sau pro-germană, o Ungarie pro-rusă și/sau pro-germană, o Românie pro-rusă și/sau pro-germană, o Bulgarie pro-rusă și/sau pro-germană, o Slovacie pro-rusă și/sau pro-germană, o Ucraină de vest (Galiția) pro-rusă și/sau pro-germană. Ideal ar fi ca toate aceste țări să fie pro-ruse, deși este acceptabilă și orientarea pro-germană (pentru susținătorii opțiunii europene). Absolut inacceptabile sunt orientările anglo-saxone, pro-americane, atlantice, talasocratice și, prin urmare, anti-ruse și/sau anti-germane. Potrivit acestui concept, avem pe de o parte Rusia și, pe de altă parte, Europa (Germania) - ca o alianță a două zone centrale (Heartland-uri). Între acești doi poli continentali se întinde un mozaic de națiuni și țări care înclină către un pol sau celălalt.

Acesta era coșmarul lui Mackinder și Brzezinski - sfârșitul Noii Ordini Mondiale. Pentru a ne asigura astfel de granițe, avem nevoie de o Germanie pro-germană, liberă de influența americană (inexistentă în prezent), o Federație Rusă pro-rusă (care există, în parte, reprezentată de Putin, dar contrazisă de clasa politică rusă) și restul țărilor în echilibru între cele două zone centrale (Heartland-uri). Pentru noi, doar astfel putem avea o graniță de vest satisfăcătoare. Cu alte cuvinte, Europa continentală este esențială pentru noi, în timp ce de Europa Atlantică, în oricare dintre formele sale, ne putem dispensa. Prin urmare, Rusia, în lupta sa pentru granițe corecte, rămâne profund interesată de revoluția europeană, urmărind eliberarea Germaniei (acolo unde soldații americani au luat locul soldaților noștri), precum și a altor teritorii sub ocupație Atlantic-europeană, de sub dictatul american.

Pentru cauza noastră, sunt necesare revoluții naționale în Germania, Italia, Spania, Olanda, Suedia, Norvegia, Danemarca și Portugalia.

Până atunci sunt prea multe amenințări la adresa securității noastre. Prin urmare, Rusia trebuie să devină un bastion al revoluției europene. Rusia nu-și va înceta marșul eliberator/ revolta din Crimeea, pe râul Nipru sau la granițele vestice ale „fostei Ucraine”. Scopul nostru este de a elibera Europa de ocupația atlantică, aceeași care a creat dezastrul de la Kiev și a renunțat la putere în favoarea juntei criminale.

Țelul nostru este marea luptă continentală pentru eliberare, o bătălie pentru Europa, în primul rând. Pentru a ne atinge scopul egoist de a ne asigura granițe corecte, trebuie să eliberăm, de asemenea, întreaga Europă, nu doar partea centrală. Provocările inspirate de SUA în apropierea granițelor Rusiei, precum și spiritul aventurier al Victoriei Nuland, care dezvăluie adevărata ei atitudine față de Europa, ne-au determinat să opunem o rezistență activă împotriva dictaturii Atlanticului (...). Ne îndreptăm spre vest, în direcția voastră, în apărarea granițelor noastre.

Raportat la numeroasele realizări intelectuale ale lui Dughin, acest articol se limitează la prezentarea celor mai importante elemente ale creației sale.

Scopul autorului nu este acela de a efectua o analiză detaliată a conceptelor de geopolitică ale lui Dughin, ci de a reda influența politică a acestuia asupra autorităților Federației Ruse, subliniind conexiunile dintre acesta și serviciile secrete civile și militare.

În context, pentru continuarea analizei se impune prezentarea opiniilor lui Dughin privind securitatea și funcționalitatea serviciilor secrete și oferirea unui răspuns cititorilor la întrebarea: în ce măsură au inspirat concepțiile lui Dughin reforme în serviciile secrete în timpul mandatului lui Vladimir Putin? Un alt subiect important este modul în care sunt receptate conceptele ideologice ale lui Dughin de către actuali și foști angajați ai serviciilor secrete care au fost martori la înlocuirea ideologiei comuniste cu noi tendințe.

Articolul de față este elaborat pe baza scrierilor și declarațiilor lui Dughin, precum monografiile, articolele, comentariile politice și interviurile referitoare la serviciile secrete și la securitate. Partial, aceste lucrări au fost publicate în presă și pe portaluri de internet deținute de concerne media renumite sau de grupări și organizații politice. Conținutul acestora a fost comparat cu lucrări publicate de analiști occidentali și cu surse oficiale și neoficiale de pe Internet privind legăturile lui Dughin cu autorități din serviciile secrete civile și militare.

În ultimii douăzeci de ani, internetul a cunoscut o dezvoltare extraordinară în Federația Rusă, fiind disponibil pe scară largă, ceea ce a făcut imposibil ca agențiile guvernamentale să controleze întregul conținut. Prin urmare, internetul rămâne una dintre puținele surse de informații care fac obiectul unor activități moderate de cenzură. De remarcat faptul că internetul a devenit, de asemenea, unul dintre canalele de comunicații de bază între guvern și cetățeni, precum și un instrument de îndoctrinare și propagandă (ex. proiectul guvernamental intitulat Rusia electronică).

Acest fenomen implică în principal instituțiile guvernamentale, o parte din mass media și membri ai elitei ruse care utilizează acest canal de comunicații. Ceea ce este tipic pentru mass media rusească - deținută pe de o parte de guvern și de susținători ai Kremlinului și pe de altă parte de cercurile opozante Kremlinului - sunt așa-numitele „războaie informatice”. Ideea în spatele unor astfel de războaie este de a face publice informații compromițătoare, menite să discrediteze oponenții în ochii opiniei publice. Această practică a dat naștere unor portaluri de Internet, cum ar fi **Kompromat.ru** (rusă КОМПРОМАТ, derivat din КОПРОМЕТИРУЮЩИЙ

МАТЕРИАЛ - material compromițător despre cineva). Se crede că aceste portaluri sunt administrate și operate de serviciile secrete ruse, care diseminează informații operative prin jurnaliști de încredere. Informațiile compromițătoare pot fi folosite pentru a crea unor persoane sau unui întreg cerc politic sau social o imagine negativă.

Portalurile acceptă în schimbul unei taxe - orice informații, inclusiv zvonuri. Fără îndoială, acestea reprezintă surse atractive de informații privind conexiunile și relațiile politice, de afaceri și sociale cu elitele ruse. Cu toate acestea, trebuie reținut faptul că acuratețea informațiilor lasă mult de dorit și, prin urmare, trebuie abordate și verificate cu mare atenție. Potrivit lui Graham H. Turbiville, popularizarea internetului determină o creștere a numărului publicațiilor referitoare la structura organizațională și metodele operative ale serviciilor secrete ruse, precum și la conexiunile acestora cu lumea politică și de afaceri. Se face schimb de opinii pe varii platforme, precum portaluri sau chat rooms.

Printre cele mai cunoscute portaluri se numără: (i) portalul revistei „Bratiszka”, ce are drept țintă ofițeri ai serviciilor secrete și (ii) website-uri pentru foști angajați ai unor structuri precum Forțele Speciale și Veteranii ai Serviciilor Secrete și Fundația Ofițerilor „Wympiei-Garant”.

G.H. Turbiville subliniază faptul că, în ciuda interdicției de a face publice detalii privind operațiuni ale serviciilor secrete, poate fi reconstruit frecvent contextul unei situații sau eveniment pe baza unor informații fragmentare care s-au scurs către public. În plus, aceste surse dezvăluie o parte din ideologia și concepția despre lume a foștilor și actualilor angajați ai serviciilor secrete ruse.

Sursele disponibile sugerează că legătura cu serviciile secrete a apărut încă din tinerețea lui Dughin, dată fiind profesia tatălui. Potrivit uneia dintre numeroasele versiuni, Geliy Alexandrovich Dughin (1935-1998), soțul Galinei Viktorovna Dugina - mama lui Alexander, fizician de origine ucraineană (nume de fată Anufrenko), născută în Arhangelsk - și-a abandonat familia în 1965.

Informațiile privind cariera sa ulterioară sunt contradictorii și vagi, ceea ce dă naștere la opinii divergente printre oamenii de știință și analiști. Unii dintre aceștia, de exemplu Stephen Shenfield, Andreas Umland și Leszek Sykulski, susțin varianta potrivit căreia Geliy Alexandrovich Dughin era ofițer superior (ca și tatăl său, Alexander Ivanovich Dughin) sau general în cadrul serviciului militar rus de informații GRU, ceea ce a facilitat cariera de om de știință a lui Alexander și i-a oferit un start decent în perioada sovietică.

Un alt om de știință - John Dunlop - îl citează pe Geydar Dzhemal - prietenul lui Dughin și colaborator în anii 1980, potrivit căruia tatăl lui Alexander ar fi fost general KGB. Potrivit biografiei oficiale a lui Dughin postată pe site-ul personal și pe portalul „Izborsk Club”, Geliy Dughin a fost militar, iar apoi general-locotenent al Serviciului Vamal Federal al Rusiei, care în anii 1990 se afla în subordonarea Comitetului Vamal de Stat din Federația Rusă.

Versiunea de mai sus a fost confirmată de Anton Shehovcov, care a identificat cărți scrise de Geliy Dughin pe probleme referitoare la serviciul vamal și securitatea granițelor. Potrivit lui Shehovcov, în anii 1990 Dughin a fost angajat al Academiei Vamale ruse din Moscova. Din 1997, Dughin a fost șef al autorității regionale a Serviciului Vamal responsabil cu protecția radio-tehnică a unităților de graniță. Dacă ținem cont de transferul obișnuit de personal între servicii, este plauzibil ca, în cursul îndelungatei sale cariere, Geliy Dughin să fi activat în mai multe dintre acestea, inclusiv la GRU și KGB - biografia sa oficială conținând doar ultimul loc de muncă.

În 1979, la îndemnul tatălui, Alexander Dughin și-a început studiile la Institutul de Aviație din Moscova. În primul an de studii, Dughin a fost exmatriculat din universitate în circumstanțe neclare.

Se știe că în timpul studiilor Dughin a făcut parte dintr-o formație rock, scria cântece și făcea afișe obscene pentru concerte. Se spune că motivul exmatriculării ar fi acela că Dughin a făcut parte dintr-o bandă de infractori care spărgea cabanele de vacanță și căminele studentești. Alexander nu a făcut închisoare pentru că a fost protejat de tatăl său și a invocat o internare la spital, fapt care l-a ajutat să evite și recrutarea în armată.

Cea mai plauzibilă versiune a fost prezentată de Mark Sedgwick, care, pe baza interviului, a tras concluzia că Dughin fusese exmatriculat pentru că întreprinsese cântece anti-sovietice și pentru posesia de cărți - interzise în URSS - de Alexander Soljenitzin și Yuri Mamleev, găsite de KGB în apartamentul lui Dughin.

După acest incident, Dughin s-a angajat ca traducător și om de serviciu, în timp ce și continua studiile - a obținut acces la biblioteca universității cu un card de acces fals.

Următoarea asociere a lui Dughin cu serviciile secrete ar fi avut loc între anii 1990 - 1992. Protecția tatălui i-a permis să obțină un loc de muncă la arhivele KGB, de unde a furat dosarele organizației SS-Ahnenerbe, precum și unele materiale pe subiectul alchimiei și păgânismului. Înscrierile furate urmau să servească drept material documentar pentru audițiile organizate împreună cu jurnalistul Yuri Vorobievski. Fascinația lui Dughin pentru ocultism este reflectată îndeosebi de scrierile sale timpurii și până în prima jumătate a anilor 1990.

Primele informații oficiale privind contactele lui Dughin cu „ministerele de forță” apar în aprilie 1992. La acea dată, la Academia Militară a Statului Major al Forțelor Armate ale Federației Ruse, academie militară pentru ofițerii ruși

și ai forțelor aliate și personalul instituțiilor de apărare, a avut loc o întâlnire de tipul „meselor rotunde”, descrisă mai târziu de Dughin în revista „Eliemienty”. În afară de Dughin, la întrevedere au mai participat gl-It. Nikolai Klokov, președintele Departamentului pentru strategie (1988-1996), gl-It. Nikolai Pitshev, adjunctul președintelui Departamentului pentru strategie și gl-mr. Vladislav Iminov, președintele Departamentului de istorie militară.

Probabil la inițiativa lui Dughin, la întrevedere a participat așa-numita „Noua Dreaptă” franceză (fr. *La Nouvelle Droite française*), reprezentată de Alain de Benoist filozof, fondator al „Noii Drepte” și președinte al Grupului de Studii privind civilizația europeană (fr. *Groupement de Recherche et d'Etudes pour la Civilisation Européenne, GRECE*) - și Jean Laloux, editor șef al principalei publicații a „Noii Drepte”, „Krisis”.

Pe agenda întrunirii figura formarea unei Alianțe Continentale între Rusia, Germania și Franța, îndreptată împotriva SUA. Participanții și-au exprimat îngrijorarea cu privire la supremația militară și tehnică în creștere a NATO. La acea vreme, Dughin și-a făcut cunoscute opiniile geopolitice, detaliate ulterior la începutul secolului XXI. Cu toate acestea, spre dezamăgirea lui Dughin, liderii Noi Drepte nu au fost de acord cu vederile și metodele sale radicale.

Din 1992, Dughin a susținut prelegeri de geopolitică la Academia Militară a Statului Major al Forțelor Armate ale Federației Ruse. Acesta a început, de asemenea, să scrie cea mai importantă și mai cunoscută carte a sa, *Bazele Geopoliticii - Viitorul geopolitic al Rusiei*, alături de gl. Nikolai Klokov, președinte al Departamentului de strategie care a fost desemnat de Academie consultantul oficial al lui Dughin. În scrierea acestei cărți Dughin a fost susținut și de gl-col. Igor Rodionov, șeful de la acea dată al Academiei Militare a Statului Major (august 1989 - iulie 1996). La data publicării cărții lui Dughin, în 1997, Rodionov era Ministrul Apărării al Federației Ruse.

Prăbușirea URSS și redesenarea granițelor în 1991 a dat naștere unei noi situații geopolitice, care impunea redefinirea strategiei noului stat (inclusiv a modalității prin care acesta își putea

dedobândi statutul de superputere) și reformarea armatei. Federația Rusă avea nevoie, de asemenea, de o nouă doctrină militară care să reflecte noua sa poziție geostrategică. În general, în comparație cu URSS, Federația Rusă a fost întrucâtva „împinsă” către Nordul și Nord-Estul Eurasiei, îndepărtându-se astfel de Europa și apropiindu-se de Asia, atât din punct de vedere geografic, cât și cultural. În timpul mandatului lui Igor Rodionov la conducerea Academiei, au fost inițiate numeroase programe științifice în domeniul securității naționale, în arta războiului și științe politice (aplicate pentru a satisface nevoile armatei). De remarcat că geopolitica și „Eurasianismul” au trezit interesul GRU și al autorităților militare ruse încă din anii 1950, dintre rândul cărora îi putem aminti pe gl. Sergey Sthemenko (șeful GRU între anii 1956-1957), amiralul Sergey Gorshkov sau mareșalul Nikolai Ogarkov, descris de Dughin ca strateg, geopolitician și eurasianist.

Sinteza lui Dughin dintre ideologia Eurasiatică și paradigma geopolitică a răspuns așteptărilor strategilor ruși. Elementul cheie în modul de gândire eurasiatic este geopolitica.

Așa cum am arătat mai sus, proiectul eurasiatic al lui Dughin prevede integrarea militară și strategică a statelor membre ale Comunității Statelor Independente (CSI), având drept scop înlăturarea dominației SUA prin alianțe strategice cu unele state arabe din Africa și din Orientul Mijlociu, Irak, Iran, China și alte state din Orientul Îndepărtat din zona Oceanului Pacific. Așanumitele „zone de graniță”, precum Japonia și Europa, trebuie să fie la rândul lor neutralizate, pentru a nu permite SUA să dețină controlul asupra zonelor de tranziție care duc în adâncul „civilizației

eurasiatică”. Cele de mai sus constituie o declarație de expansiune imperialistă care - deși parțial justificată de caracterul ostil al mondialismului american - reprezintă, de fapt, un program prost mascat de cucerire a lumii sau cel puțin a unei părți importante a acesteia.

De menționat că unul dintre principalii consultanți ai lui Dughin în scrierea cărții a fost gl-col. Leonid Ivashov, care s-a făcut cunoscut în urma unui raid spectaculos asupra aeroportului din Pristina în 1999. În perioada 1992-1996, Ivashov a deținut funcția de Secretar al Consiliului Miniștrilor de Externe ai CIS, în timp ce între 1996-2001 a fost șeful Direcției Militare de Cooperare Externă a Federației Ruse, instituție responsabilă cu coordonarea proiectelor militare între statele membre CSI.

Leonid Ivashov a realizat o adaptare completă a opiniilor lui Dughin, a metodologiei și a discursului acestuia, devenind astfel un promotor al ideilor Eurasiatice, fapt reflectat în cartea sa, *Rusia și Lumea în Noul Mileniu: Probleme geopolitice*. Ivashov considera confruntarea geopolitică dintre SUA/NATO și Rusia inevitabilă, izvorând nu numai din Războiul Rece, ci mai ales din zeci de ani de luptă între civilizația terestră și cea maritimă. Opiniile lui Ivashov sunt profund influențate de mesianism; acesta pretinde că Rusia nu poate exista decât ca imperiu mondial, această soartă fiindu-i predestinată de poziția geografică, moștenirea istorică și de însuși „Destin”.

După retragerea sa, Ivashov a devenit un expert recunoscut în domeniul apărării și al securității, publicist renumit și comentator pentru mai multe posturi de radio și TV, promovând ample reforme ale forțelor armate, inclusiv echiparea acestora cu tehnologii moderne. El a avertizat în repetate rânduri opinia publică cu privire la NATO, care, în opinia sa, fusese îndreptat împotriva Federației Ruse. Mai mult, Ivashov este cunoscut pentru opiniile sale fundamentaliste și naționaliste și pentru faptul că s-a aflat la conducerea Consiliului General al Uniunii Naționale Ruse între anii 2006 și 2007. De menționat este faptul că a

deținut și președinția Academiei pentru probleme geopolitice, o instituție neguvernamentală de analiză, fondată în 1999, care reunește aproximativ 200 de oameni de știință și specialiști, a căror sarcină este de a elabora puncte de vedere și analize pe probleme de geopolitică, geostrategie, geo-economie și de securitate internă care vor contribui la politica internă și externă a Rusiei.

Academia deține 10 departamente pe întreg teritoriul Federației Ruse. De remarcat faptul că experții acestei Academii au contribuit la elaborarea doctrinei de securitate națională a Federației Ruse, precum și la elaborarea doctrinelor în domeniul militar, naval și de informații.

Totodată, Academia a susținut și două proiecte științifice: Viitorul Geopolitic al Rusiei în secolul XX și Aspecte privind suveranitatea Rusiei în fața procesului de globalizare în secolul XXI. Un exemplu ilustrativ privind influența exercitată de instituții precum Academia pentru probleme geopolitice pot fi rezultatele obținute la sondajele de opinie. Sondajele realizate în perioada 2001-2010 de diferite centre de cercetare a opiniei publice au indicat o creștere a nivelului de teamă resimțită de ruși față de NATO, precum și convingerea lor cu privire la moștenirea ortodoxă și eurasiatică. Fără îndoială, propaganda privind ideologia eurasiatică (referitoare la factori geopolitici) - trezește un sentiment fals de insecuritate și îndeamnă la consolidare socială, fapt care, la rândul său, justifică o creștere a cheltuielilor militare și investirea serviciilor secrete cu puteri speciale. Acest fapt explică susținerea constantă pentru concepția Eurasiatică și pentru inițiatorul acesteia.

Din 1999, Dughin a supervizat Centrul pentru Analize Geopolitice (CAG) de pe lângă Biroul

Președintelui Dumei de Stat, funcție deținută anterior de Gennady Seleznev, care a propus ca doctrina geopolitică a lui Dughin să fie inclusă în programa școlară pentru studii liceale. Potrivit planurilor lui Dughin, Centrul pentru Analize Geopolitice - pe care îl denumea Platforma Eurasiatică - trebuia să joace rolul unui centru de analiză în sprijinul administrației prezidențiale, al Consiliului Federal și al Dumei de Stat.

Pe 1 aprilie 2001, cu ocazia înființării Mișcării social politice pan-ruse EURASIA, după ce a fost ales președinte al Consiliului Politic al mișcării, Dughin a anunțat că *Rusia și Lumea în Noul Mileniu: Probleme geopolitice* fusese recomandată ca manual școlar. Declarația sa a fost susținută de gl.-col. Nikolai Klokov, de asemenea prezent la întâlnire, care a recunoscut că din anii 1990, geopolitica a fost predată la Academia Militară a Statului Major, fiind considerată un element ideologic de bază în pregătirea viitoarelor cadre de comandă ale forțelor armate. De menționat că la întâlnire a participat și un fost ofițer al Departamentului Militar de Informații pentru zona Asiei Centrale, veteran al războiului din Afganistan, gl.-lt. Nikolai Ustian. Principalul scop al mișcării a fost acela de a oferi sprijin ideologic și intelectual reformelor lui Vladimir Putin, în special acelora privind ministerele și politica externă.

Potrivit unor opinii, mișcarea EURASIA a fost chiar inspirată de serviciile speciale militare și civile și finanțată de Statul Major și GRU. Potrivit unor surse neoficiale, ideea acestei mișcări a fost a lui Gleb Pavlovskij (și nu a lui Alexander Dughin), principalul ideolog și specialist pentru relații cu publicul al Kremlinului.

Această ipoteză interesantă pare să fie susținută - potrivit presei - de contactele frecvente și raporturile destul de familiare dintre Pavlovskij și Dughin. Clădirea unde s-a desfășurat întâlnirea era deținută de fundația „Onoare și

demnitate” pentru veteranii din serviciile speciale. Discursul din deschidere a fost susținut de președintele de atunci al fundației și veteran al forțelor speciale „Wympiel” („Penitentul”), Stanislav Revski, care a devenit, de asemenea, membru al Consiliului Politic al mișcării. Din 2000, un alt veteran al serviciilor speciale - colonelul în rezervă Piotr Suslov, cu conexiuni în Serviciul extern de informații al Federației Ruse - a participat la activitățile mișcării, mai întâi în calitate de membru al comitetului organizatoric și, ulterior, ca vice-președinte al Consiliului Politic. Există puține informații despre Suslov.

În 1972 a absolvit Institutul Militar Riazan pentru Trupele Aeropurtate și a activat în cadrul „Wympiel” la acea dată direct subordonată Directoratului I KGB și apoi în cadrul Serviciului Extern de Informații (FIS), responsabil cu desfășurarea de operațiuni în afara țării. Suslov a fost implicat în operațiuni în Afganistan, Mozambic, Angola, Nicaragua, Vietnam și Cecenia. În 1995 a părăsit FIS și a fost numit consilier al lui Gennady Seleznev, care l-a desemnat vice-președinte al CGA. Probabil la acea dată l-a cunoscut pe Dughin, președintele de la acea vreme al CGA.

În decursul carierei sale, Suslov a activat ca expert pe probleme de securitate la Biroul Președintelui Dumei de Stat, s-a aflat la conducerea mai multor fundații și a devenit cunoscut pentru numeroasele sale conexiuni cu conducerea FSB, administrația prezidențială și mediul infracțional.

Putem așadar să concludem că mișcarea EURASIA a fost controlată încă de la înființare de serviciile speciale ruse. Pe 30.05.2002, la congresul de la Moscova, mișcarea a devenit partidul politic EURASIA, Dughin fiind ales președinte al partidului. Din cauza unor animozități personale, în noiembrie 2003, Piotr Suslov a provocat excluderea lui Dughin din partid. În decembrie 2004, Suslov a redenumit partidul „Asociația Eurasiatică”. Aparent, acțiunile lui Suslov au fost menite să frâneze ascensiunea și independența lui Dughin, să ofere control serviciilor secrete asupra mișcării Eurasiatice sau să îl implice pe Dughin în conflictele dintre facțiunile de la Kremlin.

În acest scop, în iunie 2001, a fost înființat un nou „partid Eurasia” sub conducerea adjunctului

Dumei de Stat, Abdul Wached Niazov (la origine Vadim Miedvediev, în 1996 s-a convertit la Islam și și-a schimbat numele de familie). Noul partid a fost susținut de directorul de la vremea aceea al FSS, Nikolai Patrushev.

La rândul lor, susținătorii lui Dughin au înființat Mișcarea Internațională Eurasia (MIE), în cadrul căreia Dughin a ocupat un loc în Consiliul Suprem (la începutul lui 2004) și a condus Comitetul Eurasiatic. MIE s-a bucurat de sprijinul lui Mikhail Kasianov, demis de Putin pentru critici aduse politicii prezidențiale privind oligarhii, cum ar fi Mikhail Khodorkovsky (aflat în închisoare). MIE a fost înființat de reprezentanții a 20 de provincii din Federația Rusă, precum și de delegați din 22 de state. Consiliul Suprem a fost format din mai mulți politicieni ruși, inclusiv din deputați ai Dumei de Stat.

O poziție importantă în rândul membrilor consiliului a fost deținută de Mikhail Margelov susținătorul lui Dughin, președintele Comitetului pentru Afaceri Externe al Consiliului Federativ Rus, lector de limbă arabă în anii 1980 la Academia KGB „F.E. Dzerzhinsky” (a avut, de asemenea, conexiuni cu Serviciul extern de informații, prin prisma legăturilor de familie). În plus, Dughin a păstrat legătura cu Ahmed Nohaev, șeful serviciului extern de informații, Djohar Dudaev și Zelimkhan Yandarbiyev. În februarie 2005, Dughin a înființat Uniunea Tineretului Eurasiatic care îi reunea pe tinerii săi susținători, în timp ce la 06.09.2005 a anunțat înființarea unui front al tineretului „anti-Portocaliu” din CSI.

În următorii ani, Dughin s-a concentrat asupra activității științifice și politice. Până în prezent, Dughin și-a menținut o poziție importantă în cadrul structurilor puterii din Federația Rusă. Spre exemplu, din martie 2012 este expert și consilier al președintelui Dumei de Stat, Sergey Naryshkin, care s-a identificat, alături de Alexander Bortnikov (șeful FSS) și Victor Ivanov (șeful Serviciului Federal de Control Anti-drog din Rusia), cu așa-numitul grup Sankt Petersburg, cu alte cuvinte elita puterii având legături cu Vladimir Putin.

Unul dintre cele mai importante proiecte ale lui Dughin este „Clubul Izborsk”, înființat la 8 septembrie 2012. Numele clubului vine de la

regiunea Izborsk din provincia Pskov, leagănul uneia dintre cele mai vechi așezări medievale rusești, percepută ca fiind un simbol al continuității statale rusești și al luptei împotriva invadatorilor occidentali.

Clubul Izborsk oferă sprijin academic guvernului, pregătește analize și prognoze privind politicile „patriotice”, elaborează concepții politice, integrează opiniile cercurilor pro-regim, propagă valorile „patriotice” și „imperiale” (sic!), umple anumite goluri informative și contracarează, din punct de vedere informațional, fundațiile și centrele culturale străine care operează în Rusia (numite „Coloana a Cincea” de către membrii Clubului).

Clubul este condus de către scriitorul și publicistul Alexander Prohanov - colaborator apropiat al lui Dughin din anii '90 - și reunește opiniile unor indivizi cu păreri diverse: comuniști, conservatori, susținători ai ortodoxismului rus și ai curentul eurasiatist.

Tema centrală care unește aceste opinii diferite este credința în „Rusia Mare” și în pericolul occidental. Activitățile clubului sunt sprijinite de figuri politice, culturale și religioase marcante majoritatea cu legături la Kremlin și în cadrul „ministerelor de forță”, precum viceprim-ministrul Dmitry Rogozin, Natalya Narochnikskaya, Mikhail Leontyev, Tikhon Shevnikov (presupusul duhovnic al lui Putin) sau Leonid Ivashov, pe care l-am menționat anterior.

Clubul este angajat într-o activitate publicistică intensă și este frecvent implicat în organizarea de conferințe și simpozioane la care participă oficiali de rang înalt, militari, membri ai clerului și diverși experți din diverse domenii.

Un exemplu ar fi organizarea Mesei Rotunde din 19 septembrie 2013, la care au participat experți și cadre militare de rang înalt. Printre vorbitori, cu excepția membrilor permanenți, s-au numărat: general-colonel Alexander Rukshi, șeful Direcției Operative Principale din cadrul Statului Major al Forțelor Armate ale Federației Ruse, amiralul Valentin Selivanov, șeful Statului Major al Forțelor Navale, generalul-locotenent Vladimir Gorshkodiora, șeful Postului Central de Comandă al Forțelor Armate, generalul-maior Sergey Kanchukov, șeful departamentului de informații din cadrul Districtului Militar din Siberia, generalul-locotenent Anatoly Khrulyov, comandatul Armatei 58 de elită, care s-a distins în războiul ruso-georgian din 2008, și generalul-locotenent Alexander Kravchuk, șeful Directoratului IX din cadrul Ministerului Apărării (facilități speciale).

Pe agenda discuțiilor s-au regăsit următoarele subiecte: securitatea națională a Rusiei, starea forțelor armate și reformele necesare în acest sector. Concluzia a fost că principala provocare pentru armata rusă este modernizarea și reorganizarea, impuse de avansul tehnologic al marelui oponent strategic și geopolitic: NATO. Clubul Izborsk poate fi deci perceput ca unul dintre etapele procesului care a dus la formarea teoriilor geopolitice ale lui Dughin, postulând reconstrucția Imperiului Rus.

Activitatea publicistică și științifică a fost exploatată de către mașinăria de propagandă pentru a justifica rolul aparatului de securitate în procesul consolidării statale. Astfel, în opinia lui Dughin, pentru ca Proiectul Eurasiatic să fie de succes, este nevoie de un nou grup social: o nouă castă care nu putea să provină din cercurile politice și de afaceri rusești, atât de dezamăgitoare în anii '90.

Singurul grup social demn de încredere este format din actualii și foștii ofițeri din serviciile speciale, care se remarcă prin experiență, cunoașterea obiectivelor și metodelor folosite de adversari, pregătirea profesională și profesarea „valorilor

patriotice”, în pofida faptului că mulți dintre aceștia au fost dați afară din servicii în urma „reformelor liberale” din anii '90. În plus, aceștia au abilitatea de a face distincția dintre „prieteni” și „dușmani”, ceea ce, potrivit lui Dughin, referindu-se la Carl Schmitt, a reprezentat un element esențial în activitatea politică.

Un obiectiv major pentru serviciile speciale ar trebui să fie Proiectul Eurasiatic. În acest scop, serviciile speciale trebuie reformate, pentru a deveni un Serviciu nou și puternic, bazat pe structura și etosul KGB-ului, atât de terifiant pentru Vest.

Principale sarcini al acestui nou Serviciu (construit pe fundații legale solide) ar trebui să fie următoarele:

- să se opună hegemoniei americane (Pax Americana) în toate domeniile strategice (economie, politică, cultură, informatică etc.);
- reconstrucția superputerii Eurasiatice suverane, sub tutela Federației Ruse; integrarea strategică a Comunității Statelor Independente;
- intrarea în alianțe politice, militare și economice cu alte puteri eurasiatice (conform concepției spațiului militar eurasiatic);
- realizarea dezvoltării economice prin crearea unei uniuni vamale;
- stabilizarea politică a Rusiei și marginalizarea extremismelor economice, sociale și naționaliste;
- executarea Noii Doctrine de Securitate și a Noii Doctrine de Apărare a Federației Ruse.

În mod remarcabil, concepția lui Dughin despre rolul serviciilor speciale coincide cu o linie directoare a proiectului integrării eurasiatice,

bazat pe Uniunea Vamală, Spațiul Economic Comun și Uniunea Eurasiatică. Proiectul este urmărit în cadrul politicilor externe ale Federației Ruse și are sprijinul societății rusești, căreia i-a fost indusă ideea că ministerele de forță reprezintă garanții de stabilitate și securitate pentru Rusia. Această teză a fost acceptată la scară largă, pe măsură ce activitatea teroristă a luptătorilor ceceni s-a intensificat. Dughin a profitat de această situație pentru a propaga ideea că atacul de la Bieslan, precum și alte acte de terorism, nu au fost concepute de organizații teroriste, ci de puterile din spatele acestora. De aceea, autoritățile din domeniul securității trebuie să fie ajutate de dictatură, pentru că în forma lor clasică și în cadrul sistemului tradițional politic, acestea nu pot controla situația.

Dictatura, în viziunea lui Dughin, înseamnă conferirea de puteri speciale anumitor indivizi sau grupuri, permițându-li-se să-și îndeplinească în mod eficient datoria istorică.

Această temă a fost imediat preluată de către Sergey Krivoshev, director al Centrului de Analiză al Fundației de Veterani „Wympiel”, și de către Alexander Torshin, expert în cadrul Comisiei care a investigat cazul Bieslan, care și-a exprimat sprijinul față de teoria lui Dughin. Se poate specula că acest lucru înseamnă extinderea puterilor acordate serviciilor speciale, ceea ce s-a reflectat în legislația adoptată în ultimii ani.

Vederile de mai sus au justificat consolidarea organizațională și financiară a serviciilor speciale, în special a FSB, a cărui structură o reflectă pe cea a KGB. Spre exemplu, în urma decretului lui Vladimir Putin din 11.03.2003, *Măsuri privind îmbunătățirea administrației guvernamentale și a sferei de securitate a Federației Ruse*, Agenția Federală pentru Informații și Comunicații Guvernamentale, precum și Serviciul de Graniță au intrat în componența structurilor FSB, Poliția Federală pentru Taxe a fost dizolvată, iar atribuțiile

acesteia au fost acordate FSB. Așadar, trebuie să admitem că predicțiile lui Dughin s-au îndeplinit, prin reconstrucția fostei structuri a KGB, cu excepția Directoratului Principal (informații din mediul civil), actualmente o entitate separată numită Serviciul de Informații Externe.

Reorganizările structurale se desfășoară concomitent cu adoptarea de tehnologii moderne și sisteme IT. Spre exemplu, potrivit relatărilor media, la 27 august 2012, Serviciul de Informații Externe a achiziționat un sistem IT în valoare de un milion de dolari, capabil să localizeze și să urmărească informații specifice pe Internet, dar și să fabrice și să disemineze informații false, pentru a provoca anumite reacții în mediul virtual.

Este posibil ca acesta să fie unul dintre elemente așa-numitului „management reflexiv” - o metodă consacrată în URSS, reprezentând o sinteză între apetența culturii estice de securitate pentru stratagemă și dezinformare, pe de o parte, și, pe de alta, tehnologiile IT moderne și descoperirile din domeniul științelor cognitive.

Numeroasele concepții privind „managementul reflexiv” conțin toate o temă centrală, cea de a transmite inamicului informații fabricate, dar probabile, împreună cu un mod codificat de comportament, făcând astfel ca inamicul să reacționeze în beneficiul celeilalte părți.

„Managementul reflexiv” poate fi folosit pe scară largă atât de serviciile speciale civile, cât și de cele militare. La acest proiect s-a lucrat încă din 2001, implicând activitatea unui grup internațional de oameni de știință, supervizat de către serviciul special.

Deloc întâmplător, unul dintre consilierii științifici ai publicației periodice *Management și procese reflexive* este, începând din 2001, generalul-colonel Jurij Shankin, fost director adjunct în cadrul Agenției Federale pentru Comunicații și Informații Guvernamentale și șef al Subcomitetului pentru Securitate Telematică din cadrul Comitetului de Securitate al Dumei de Stat⁹².

„Managementul reflexiv” poate fi perceput ca răspunsul Rusiei la doctrina americană de a obține avantaje informaționale pe diverse paliere (așa-numitul Net-War) și de a desfășura operațiuni de război prin folosirea „metodei net-centrice” (Net Centric Warfare NTC).

Conceptiile de mai sus, elaborate de către analiștii militari americani (termenul de „Net-War” a fost introdus în 1993 de către specialiștii think tank-ului RAND Corporation John Arquilla și David Ronfeld; concepția NTC și aplicațiile militare ale acesteia au fost avansate de către vice-amiralul Karl Cebrowski⁹³ în 1998) au fost analizate de către Dughin în cartea *Geopolitica Postmodernismului și popularizate de către media clasice și pe Internet*.

Detalierea discuțiilor despre concepțiile „managementului reflexiv”, „Net-War” și „Război Net-centric” depășește scopului monografiei noastre. Totuși, ar trebui subliniat faptul că interesul lui Dughin privind aceste subiecte nu reflectă intenția sa de a realiza o analiză științifică și scrupuloasă, ci doar dorința acestuia de a dovedi că „Net-War” și „Războiul Net-centric” sunt îndreptate împotriva intereselor politice ale Federației Ruse.

Ca rezultat, serviciile speciale care rămân încremenite în era modernă se confruntă cu provocări complet noi, caracteristice postmodernismului⁹⁴. Ne putem aștepta deci să avem de-a face cu încă o formă de intimidare

socială, prin impunerea de amenințări teroriste false, pentru a justifica sumele enorme cheltuite pe serviciile de informații și pe extinderea competențelor acestora.

În concluzie, laitmotivul scrierilor lui Dughin este justificarea expansiunii politice, economice și militare a Rusiei. În particular, concepțiile geopolitice ale lui Dughin reflectă nostalgia imperială față de strategii de rang înalt și comandanți militari. Mai mult, sub auspiciile unor astfel de personaje (nu neapărat Dughin), aceste concepții au fost transformate într-un program clar de a readuce Rusia la statutul de super-putere, așa cum a fost URSS.

Baza ideologică a concepțiilor geopolitice și a aspirațiilor imperiale este „neo-urasianismul”, care, la nivelul percepției sociale, a înlocuit cu succes ideologia comunistă.

Spre deosebire de comunism - fondat pe materialism și lupta de clasă -, neo-urasianismul face apel la factori culturali, geografici și religioși, fiind astfel mai flexibil și atractiv față de realitatea secolului XXI. Se pare că esența urasianismului a fost descoperită de către serviciile speciale în ultimii ani ai URSS și apoi a servit drept alternativă la comunism.

O teorie filozofică și politică a anilor 1920, oarecum uitată, a fost reconstituită și combinată cu idei geopolitice și aspirații imperiale. Bazat pe valori ideocratice, „neo-urasianismul” a fost aprobat ușor de către grupurile ierarhice și militarizate de „siloviki” (politicieni proveniți din aparatul de securitate sau din mediul militar și care au ajuns la putere), adânc înrădăcinate în realitățile statului totalitar, așa cum a fost Uniunea Sovietică.

O tendință veche a devenit o ideologie nouă a ofițerilor din serviciile speciale, al căror rol este de a consolida statul și elitele sociale dominante. În acest context, rolul lui Dughin este de a alia atât elitele, cât și opinia publică în jurul modelului politicii de securitate - promovată de către serviciile speciale - și care influențează politica internă și externă a Federației Ruse.

3. A. Pomorski, Duchowy proletariusz. *Przyczynek do dziejów lamarkizmu społecznego i rosyjskiego kosmizmu XIX-XXwieku (na marginesie antyutopii Andrieja Platonowa)*, Warszawa 1996, Open. Wydawnictwo Naukowe i Literackie, p. 10-11. A se compara cu A. Umland, *Pathological Tendencies in Russian "Neo-Eurasianism": The Significance of the Rise of Aleksandr Dughin for the Interpretation of Public Life in Contemporary Russia*, „Russian Politics and Law” 2009, nr. 47, vol. 1, p. 76-89.

4. A.Г. Дугин Фашизм безграничный и красный <http://my.arcto.ru/public/templars/arbeiter.htm#fash>; A. Umland, *Dlugin kein Faschist? Eine Erwiderung an Professor A. James Gregor*, „Erwägen-Wissen-Ethik und Sozialwissenschaften. Streitforum für Erwägungskultur” 2005, nr. 16, vol. 4, p. 424-426; A. James Gregor, *Andreas Umland and the „Fascism” of Alexander Dlugin*, „Erwägen-Wissen-Ethik und Sozialwissenschaften. Streitforum für Erwägungskultur” 2005, nr. 16, vol. 4, p. 426-429; Антиккомпромат. Публичная интернет-библиотека Владимира Прибылоевского. Дугин Александр Гельевич [online], <http://www.anticompromat.org/Dlugin/Dluginbio.html>; Экономов, Дугин: история любви к Читателю [online], http://www.xompromat.ru/page_21507.htm; А. Умланд, Фашист ли доктор Дугин? Некоторые ответы Александра Гельевича [online], [http://forummsk.org/material/\\$ociety.'365031.html](http://forummsk.org/material/$ociety.'365031.html); A. Umland, *Fascist Tendencies in Russian Higher Education: The Rise of Aleksandr Dlugin and the Faculty of Sociology of Moscow State University*, „Demokratizatsiya: The Journal of Post-Soviet Democratization” 2011, nr. 1, p. 1-5.

5. A.J. Gregor, *Once Again on Fascism, Classification and Aleksandr Dughin*, in: *Fascism Past and Present, West and East: An International Debate on Concepts and Cases in the Comparative Study of the Extreme Right*, K. Griffin, W. Loh, A. Umland (ed.), Stuttgart 2006, Verlag Stuttgart, p. 496; A. Umland, *Sind Neofaschisten immer marginal? Der postsowjetische russische „Neoeurasismus”, die vergleichende Rechtsextremismusforschung und der „faschismus nach „seiner Epoche”*, in: *Ideengeschichte als politische Aufklärung: Festschrift für Wolfgang Wippermann zum 65. Geburtstag*, S. Vogt, U. Herbeck, R. Kinet, S. Pocaï, B. Wiaderny (ed.), Berlin 2010, Metropol Verlag, p. 182-199.

6. М. Ларюэль, Александр Дугин, идеологический посредник: сличение различных доктрин праворадикального политического спектра, in: *Цена ненависти. Национализм в России и противодействие расистским преступлениям*, А. Верховский (ed.), Москва 2005, Информацтонноаналитический центр “Сова”, p. 226-254; A. Umland, *Der Neoeurasismus des Aleksander Dughin: zur Rolle des Integralen Traditionalismus und der Orthodoxie für die russische Neue Rechte*, in: *Macht. Religion. Politik, Zur Renaissance religiöser Praktiken und Mentalitäten*, M. Jäger, J. Link (ed.), Münster 2006, UNRAST-Verlag, p. 141-157; *Classification, Julius Evola and the Nature of Dughin's Ideology*, in: *Fascism: Past and Present, East and West: An International Debate on Concepts and Cases in the Comparative Study of the Extreme Right*, R. Griffin, W. Loh, A. Umland (ed.), Stuttgart 2006, Verlag Stuttgart, p. 486-494; А.В. Шеховцов, Новый правый радикализм в Европе как предмет исследования в отечественной и зарубежной историографии, “Научовий висник Гилея” 2007, nr. 9, p. 299-312; A. Shekhovtsov, *Aleksander Dughin 's Neo-Eurasianism: The New Right a la Russe*, „Religion Compass” 2009, nr. 3-4, p. 697-716; M. Laruelle, *Aleksander Dughin: A Russian Version of the European Radical Right?*, Washington 2006, Woodrow Wilson International Center for Scholars; A. Shekhovtsov, A. Umland, *Is Aleksandr Dughin a Traditionalist? „Neo-Eurasianism” and Perennial Philosophy*, „The Russian Review” 2009, nr. 68, p. 662-678; A. Shekhovtsov, *The Palingenetic Thrust of Russian Neo-Eurasianism: Ideas of Rebirth in Aleksandr Dughin's Worldview*, „Totalitarian Movements and Political Religions” 2008, nr. 9, vol. 4, p. 491-506 (a se compara cu edițiile în limba rusă ale acestei lucrări. Шеховцов, Палингенетический проект неоевразийства: идеи возрождения в мировоззрении Александра Дугина, “Форум новейшей восточноевропейской истории и культуры Русское издание” 2009, nr. 2, p. 105-126); M. Соколов, “Новые правые” интеллектуалы в России: стратегии легитимации постсоветских интегральных традиционалистов „Ab Imperio” 2006, nr. 3, p. 321-354. Pentru informații privind tradiționalismul integralist și geografia sacră, vezi T. Sheehan, *Myth and Violence: The Fascism of Julius Evola and Alain de Benoist*, „Social Research” 1981, nr. 48, vol. 1, p. 45-73; M. Laruelle, *Alternative Identity, Alternative Religion? Neo-paganism and the Aryan Myth in Contemporary Russia*, „Nations and Nationalism” 2008, nr. 14, p. 283-301; Z. Mikolejko, *Mity tradycjonalizmu integralnego. Julius Evola i kultura religijno-filozoficzna prawicy*, Warszawa 1998, Wydawnictwo IFiS PAN, p. 129-181; А. Г. Дугин, От сакральной географии к геополитике, “Элементы” 2000, nr. 1 [online], <http://arcto.ru/article/407>; A. Danek, *Przestrzeń jako cialo: archetyp geografii sakralnej*, in: *Czynnik geograficzny w badaniach politologicznych*, L.Sykulski (ed.), Częstochowa 2013, Polskie Towarzystwo Geopolityczne, p. 34-35.

7. H. J. Mackinder, *The Geographical Pivot of History*, „The Geographical Journal” 1904, nr. 23, vol. 4, p. 21-437; P. Eberhardt, *Koncepcja Heartlandu Halforda Mackindera*, „Przegląd Geograficzny” 2011, nr. 83, vol. 2, p. 251-266.

8. A. Umland, *Kulturhegemoniale Strategien der russischen extremen Rechten. Die Verbindung von faschistischer Ideologie und metapolitischer Taktik im „Neoeurasismus” des Aleksandr Dughin*, „Österreichische Zeitschrift für Politikwissenschaft” 2004, nr. 33, vol. 4, p. 437-454. Pentru mai multe informații privind geopolitica germană, vezi R.E. Dickinson, *Geography and Geopolitik in the Third Reich*, „German Life and Letters” 1938, nr. 3, vol. 1, p. 25-35; H. Heske, *Karl Haushofer: His Role in German Politics and in Nazi Politics*, „Political Geography Quarterly” 1987, nr. 6, p. 135-144; Ch. W. Spang, *Karl Haushofer und die Geopolitik in Japan, Der Einfluss der Kontinentalblocktheorie auf die Japanpolitik des 'Dritten Reiches'*, w: 11. *Deutschsprachiger Japanologentag in Trier 1999, t. I, Geschichte, Geistesgeschichte, Religionen, Gesellschaft, Politik, Recht, Wirtschaft*, H. Gössmann, A. Mrugalla (ed.), Münster-Hamburg-London 2001, LIT-Verlag, p.121 - 134; P. Eberhardt, *Koncepcje geopolityczne Karla Haushofera*, „Przegląd Geograficzny” 2009, nr. 81, vol. 4, p. 525-549; Prekursory i twórcy niemieckiej geopolityki, „Przegląd Geograficzny” 2011, nr. 83, vol. 4, p. 453-482; J. Macala, *Nieco zapomniany Karl Haushofer*, „Geopolityka” 2008, nr. 1, p. 71-84.

9. M. Mathyl, *The National-Bolshevik Party and Arctogaia: Two Neo-Fascist Groupuscules in the Post-Soviet Political Space*, „Patterns of Prejudice” 2002, nr. 36, vol. 3, p. 62-76; M. Соколов, Национал-большевистская партия: идеологическая эволюция и политический стиль, Русский национализм: идеология и настроение, А. Верховский (ed.), Москва 2006, Центр “Сова” p. 139-165; P. Sieradzian, *Aksamitni terroryści. Narodowy bolszewizm w Federacji Rosyjskiej*, Warszawa 2008, Dom Wydawniczy ELIPSA; A. Вафин, идеино-политическая платформа Национал-большевистской партии в контексте эволюции национал-большевистских идей “Форум новейшей восточноевропейской истории и культуры Русское издание” 2010, nr. 1, p.137-148.

10. Eurasianismul (rus. Евразийство) ca mișcare politică și concept politic și filozofic a apărut la începutul anilor '20 în rândurile emigranților ruși, vezi A.V. Иванов, E.A. Тюгашев. М.Ю. Шишин, Евразийство: ключевые идеи, политические приоритеты, Барнаул 2007, Издательство „Азбука” p. 7-16; S. Mazurek, Russian Eurasianism-Historiosophy and Ideology, „Studies in East European Thought” 2002, nr. 54, p. 105-123. În literatura polonă au fost folosiți mai mulți termeni, precum: „Eurasiatism” inventat în 1922 de Marian Zdziechowski; „Eurasianism”, folosit de Marian Uzdowski; „Euroasianism”, introdus de Lucjan Suchanek; și „Euroasiatism”, postulat de Andrzej Andrusiewicz, Vezi M. Zdziechowski, Eurazjatyzm rosyjski, Wybór pism, Krakow 1993, Znak, p. 385-403; M. Uzdowski, Eurazjantzm. Nowa idea w rosyjskim ruchu przeciwkomunistycznym, Warszawa 1928, Wydawnictwo Droga; L. Suchanek, Strażnik przestrzeni euroazjańskich. O publicystyce Eduarda Limonowa, „Slavia Orientalis” 1995, nr. 1, p. 133-144; A. Andrusiewicz, Mit Rosji. Studia z dziejów filozofii rosyjskich elit, t.1-2, Rzeszów 1994, Wyższa Szkoła Pedagogiczna. În lucrarea de față, autorul a optat pentru termenii „Eurasianism”, „Neo-Eurasianism” și „Eurasianist” deoarece aceștia au reflectat terminologia utilizată de un ideolog de seamă al noii mișcări - Piotr Sawicki, în primele traduceri de înainte de război, vezi P. Sawicki, Eurazjanizm jako intencja dziejowa, „Przegląd Współczesny” 1933, nr. 12, p. 95-112 și 287-309. Mai mult, termenul de „Eurasianism” a fost folosit, de asemenea, în limbajul oficial de autoritățile din a Doua Republică Polonă, îndeosebi în documentul conținând analiza caracteristicilor noii mișcări, elaborate Divizia a II-a a Statului Major, vezi Archiwum Akt Nowych, zesp. 1191 (Attachés wojskawi RP przy rządach państw kapitalistycznych), sign. All/23, raport nr. 15561 (W sprawie nowego prądu politycznego wśród emigracji rosyjskiej/eurazjanizm/) Oddziału II (wywiadu wojskowego) Sztabu Generalnego Wojska Polskiego z 7.12.1927, k. 1-3. O copie a documentului sus-menționat a fost inclusă în corpul articolului, disponibil pe geopolityka.net portal, vezi L. Sykulski, Eurazjanizm-terminologia, periodyzacja, główni przedstawiciele [online], <http://geopolityka.net/eurazjanizm-terminologia-periodyzacja-glowni-przedstawiciele/>.

11. D. Shlapentokh, Eurasianism. Past and Present, „Communist and Post-Communist Studies” 1997, nr. 30, p. 129-151; G. Smith, The Masks of Proteus: Russia, Geopolitical Shift and the New Eurasianism, „Transactions of the Institute of British Geographers. New Series” 1999, nr. 24, p. 481-494; J. O'Loughlin, G. Toal, V. Kolosov, Russian Geopolitical Culture and Public Opinion: The Masks of Proteus Revisited, „Transactions of the Institute of British Geographers. New Series” 2005, nr. 30, p. 322-335; L. Sykulski, Rola paradygmatu geopolitycznego w rozwoju neoeurazjanizmu we współczesnej Rosji, în: Między historią literaturą a polityką, T. Nodzyński (ed.), Częstochowa 2009, Śląskie Towarzystwo Naukowe im. Michała Grażyńskiego, p. 151-157; T.C. Кинева, Евразийство в современном идейно-политическом пространстве России, „Государственное управление. Электронный вестник” 2009, no. 18, p. 1-6; M. Ларюэль, Переосмысление империи в постсоветском пространстве: новая евразийская идеология. „Форум новейшей восточноевропейской истории и культуры Русское издание” 2009, no. 1, p. 78-92; Ш. Видеркер „Континент Евразия”: классическое евразийство и геополитика в изложении Александра Дугина, „Форум новейшей восточноевропейской истории и культуры Русское издание” 2010, nr. 1, p. 5-14, nr. 1, p. 5-14; A. Umland, Postsowjetische Gegeneliten und ihr wachsender Einfluss auf Jugendkultur und Intellektuellendiskurs in Russland: Der Fall Aleksandr Dughin (1990-2004), în: Generationenwechsel in Russland und Ostdeutschland, T. Bürgel (ed.), München 2006, SFB-580, Friedrich-Schiller-Universität Jena, Martin-Luther-Universität Halle, p. 21-47; E. Мороз, Е«разуїсКие МемоМор<розbt: om pyccКoї sMuepatjuu К рoccуїсКoї сjuме, „ОпыМ НОВеHмефl BocТОНHoeBponettcKon НCTopmї Н Kyjibхyрn - PyccКoе inaамie” 2010, nr. 1, p. 15-45; A. Umland, Intellektueller Rechtsextremismus im postsowjetischen Rußland: Der Fall Aleksandr Dughin, „Berliner Debatte Initial” 2006, nr. 17, vol. 6, p. 33-43. Paradigmă geopolitică - o metodă sau model de percepție simplă sau integralistă a proceselor, evenimentelor, tendințelor și direcțiilor în relațiile internaționale, care aplică categorii geografice și spațiale, precum și sinteza cunoștințelor interdisciplinare. O trăsătură caracteristică a abordării geopolitice este convingerea că pentru a înțelege procesele internaționale este esențială analiza intereselor statelor și puterilor (centrelor de putere). În acest context, elementele de referință sunt: încercarea de a obține forță (putere), violența și războiul, ca elemente inseparabile ale unui sistem internațional. Pentru mai multe informații, vezi: J. Macala, Czym jest geopolityka? Spory wokół jej definicji, în: Geopolityka. Elementy teorii, wybrane metody i badania, Z. Lach, J. Wendt (ed.), Częstochowa 2010, Instytut Geopolityki, p. 16; L. Sykulski, Geopolityka-zakres znaczeniowy pojęcia, în: Przestrzeń i polityka. Czynniki geograficzne w badaniach politologicznych, L. Sykulski (ed.), Częstochowa 2013, Polskie Towarzystwo Geopolityczne, p. 13-15.

12. A. Ingram, Alexander Dughin: Geopolitics and Neo-Fascism in Post-Soviet Russia, „Political Geography” 2001, nr. 20, vol. 8, p. 1029-1051; M. Laruelle, Alexandre Dughin: esquisse d'un eurasisme d'extrême-droite en Russie post-soviétique, „Revue d'études comparatives Est-Ouest” 2001, nr. 32, p. 85-103; Le néo-eurasisme russe. L'empire après l'empire? „Cahiers du monde russe” 2001, nr. 42, p. 71-94; T. Parland, The Extreme Nationalist Threat in Russia. The Growing Influence of Western Rightist Ideas, London-New York 2005, Routledge, p. 103-127; D. Shlapentokh, Dughin, Eurasianism, and Central Asia, „Communist and Post-Communist Studies” 2007, nr. 40, p. 143-156; A. Höllwerth, Das sakrale eurasische Imperium des Aleksandr Dughin: eine Diskursanalyse zum postsowjetischen russischen Rechtsextremismus, Stuttgart 2007, Verlag Stuttgart, în mai multe paragrafe; S. Wiederkehr, Die eurasische Bewegung: Wissenschaft und Politik in der russischen Emigration der Zwischenkriegszeit und im postsowjetischen Russland, Köln-Weimar-Wien 2007, Böhlau Verlag GmbH & Cie, p. 227-262; V. Ivanov, Alexander Dughin und die rechtsextremen Netzwerke: Fakten und Hypothesen zu den internationalen Verflechtungen der russischen neuen Rechten, Stuttgart 2007, Verlag Stuttgart, p. 11-143; M. Laruelle, Russian Eurasianism. An Ideology of Empire, trad. M. Gabovitch, Washington 2008, Woodrow Wilson Center Press, p. 107-145.

13. C. Schmitt, Der Nomos der Erde im Völkerrecht des Jus Publicum Europaeum, Berlin 1950, Duncker & Humblot, în mai multe paragrafe; Völkerrechtliche Großraumordnung mit Interventionsverbot für raumfremde Mächte: Ein Beitrag zum Reichsbegriff im Völkerrecht, Berlin 1991, Duncker & Humblot, în mai multe paragrafe; Ch.L. Connery, Ideologies of Land and Sea: Alfred Thayer Mahan, Carl Schmitt, and the Shaping of Global Myth Elements, „Boundary 2” 2001, nr. 28, p. 173-201; A. Филиппов, К политико-правовой философии пространства Карла Шмунта, „Социологическое обозрение” 2009 no. 8, p. 41-52. Pentru mai multe informații privind rolul conceptual pe care l-a avut Carl Schmitt în Rusia, vezi V. Gligorov, Benjamin Constant and Carl Schmitt Go to Russia, Constitutional Political Economy” 1997, nr. p. 271-182; A. Малер, Почему Шмунт [online], http://www.katehon.ru/html/top/politologia/idea/pochemu_schmitt.htm.

14. А. Г. Дугин, Теория многополярного мира, Москва 2013, Евразийское движение, în mai multe paragrafe; Multipolarism as an Open Project, „Journal of Eurasian Affairs” 2013, p. 5-15

15. Pentru mai multe informații, vezi: M. Menkiszak, Wielka Europa. Putinowska wizja (dez)integracji europejskiej, Warszawa 2013, Ośrodek Studiów Wschodnich im. Marka Karpia, p. 1-42. A se compara cu M. Stack, Pax Russica: For a Eurasian Alliance Against America, „New Perspectives Quarterly” 2008, nr. 25, p. 56-60; А. Умланд „Евразийские” проекты Путина и Дугина сходства и различия: об истоках и роли правоэкстремистского интеллектуализма в неавторитарной России, “Форум новейшей восточноевропейской истории и культуры Русское издание” 2012, no. 2, p. 401-407.

16. I. Isakova, Russian Governance in 21st Century. Geostrategy, Geopolitics and Governance, London-New York 2005, Taylor & Francis, p. 10-68; T. Ambrosio, G. Vandrovec, Mapping the Geopolitics of the Russian Federation: The Federal Assembly Addresses of Putin and Medvedev, „Geopolitics” 2013, nr. 18, vol. 2, p. 435-466.

17. А. Г. Дугин, Основы геополитики. Геополитическое будущее России, Москва 1997, “Арктогея”, p. 347-349; 376-383

18. A. Dughin, Przeszkadza nam istnienie „kordonu sanitarnego”, trad. L. Sykulski [online:], <http://geopolityka.net/aieksander-Dlugin-przeszkadza-nam-istnienie-kordonu-sanitarnego/>.

19. Lista materialelor care conțin analize ale lucrărilor lui Dugin este în continuă creștere. În Polonia, în afară de materialele jurnalistice, tema a fost abordată și în unele articole științifice, precum: I. Massaka, Czy geopolityka straciła znaczenie? Projekt nowego Imperium kontynentalnego Aleksandra Długina, Kraków 2003, „Arcana”, nr. 38, vol. 2, p. 158-171; Eurazjatyzm, Z dziejów rosyjskiego misjonizmu, Wrocław 2001, Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego; D. Kostianowska, Polska w tekstach Aleksandra Długina i jego zwolenników, „Przegląd Dyplomatyczny” 2001, nr. 1, vol. 4, p. 159-170; R. Paradowski, Eurazjatyckie imperium Rosji. Studium idei, Warszawa 2003, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, p. 227-250; A. Rażny, „Podstawy geopolityki” Aleksandra Długina: przemiana mesjanizmu religijnego we współczesnej rosyjskiej myśli politycznej, în: Dziedzictwo chrześcijańskiego Wschodu i Zachodu. Między pamięcią i oczekiwaniem, U. Cierniak, J. Grabowski (ed.), Częstochowa 2006, Instytut Filologii Obcych Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie, p. 207-218; P. Eberhardt, Rosyjski eurazjatyzm i jego konsekwencje geopolityczne, „Przegląd Geograficzny” 2005, nr. 77, vol. 2, p. 171-192; B. Sienkiewicz, „Satanistyczny predyktor”, czyli szkic o przenikaniu się różnych porządków, „Teologia Polityczna” 2006-2007, nr. 4, p. 161-166; D. Madejski, „Pocalunek mongolskiego księcia”. Eurazjatyzm Rosji w myśli Aleksandra Długina, „Geopolityka” 2009, nr. 1, p. 87-100; P. Eberhardt, Koncepcje geopolityczne Aleksandra Długina, „Przegląd Geograficzny” 2010, nr. 82, vol. 2, p. 221-240; B. Gołąbek, Lew Gumilow i Aleksander Długin. O dwóch obliczach eurazjatyżmu w Rosji po 1991 roku, Kraków 2012, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, p. 111-193.

20. I. Zassoursky, Media and Power in Post-Soviet Russia, New York 2004, M.E. Sharpe, Inc., p. 161-189; A. Arutunyan, The Media in Russia, New York 2009, Open University Press, p. 153-163; B. Beumers, Pop Culture Russia!: Media, Arts, and Lifestyle, Santa Barbara 2005, ABC-Clio, p. 49-51; Y. Mikhailova, Electronic Media and Popular Discourse on Russian Nationalism, „Nationalities Papers” 2011, nr. 39, p. 523-546.

21. Год интернет-цензуры в России [online], <http://www.agentura.ru/projects/identification/ayeartofcensorship/>; K. Giles, Internet Use and Cyber Security in Russia, „Russian Analytical Digest” 2013, nr. 134, p. 2-5; A. Sanina, Competing for a Citizen: “Visible” and “Nonvisible” Forms of State Identity in Russia, „Journal of Eurasian Studies” 2012, nr. 3, p. 126-146.

22. U. Franke, C. Vendil Pallin, Russian Politics and the Internet in 2012, Stockholm 2012, Totalförsvarets forskningsinstitut, FOI; B. Renz, J. Sullivan, Electronic Resources and the Study of Political Elites in Russia, „Europe-Asia Studies” 2013, nr. 65, vol. 10, p. 1898-1911; B. Renz, J. Sullivan, Making a Connection in the Provinces? Russia's Tweeting Governors, „East European Politics” 2013, nr. 1, p. 1-17.

23. S. Gates, Where's the Party? Television and Election Campaigns in Russia, în: Mass Media and Political Communication in New Democracies, K. Voltmer (ed.), London-New York 2006, Routledge, p. 130-145; M. Söldner, Political Capitalism and the Russian Media, în: Media, Culture and Society in Putin's Russia, S. White (ed.), London-New York 2008, Palgrave Macmillan, p. 162-163.

24. J.M. Waller, Russia: Death and Resurrection of the KGB, în: Dismantling Tyranny: Transitioning beyond Totalitarian Regimes, I. Berman, J.M. Waller (ed.), Oxford 2006, Rowman & Littlefield Publishers, p. 14; D.E. Hoffman, The Oligarchs: Wealth and Power in the New Russia, New York 2003, Public Affairs, p. 172; O. Koltsova, News Media and Power in Russia, New York 2006, Routledge, p. 38; S. White, S. McAllister, Politics and the Media in Post-Communist Russia, în: Mass Media and Political Communication in New Democracies, K. Voltmer (ed.), London-New York 2006, Routledge, p. 183-199.

25. Graham H. Turbiville analist American cu peste 30 de ani de experiență; în present, lector la Joint Special Operations University (JSOU), Hurlburt Field, Florida. Vezi: G.H. Turbiville, Russian Special Forces. Issues of Loyalty, Corruption and the Fight Against Terror, Florida 2005, The JSOU Press Hurlburt Field, p. 6-7.

26. Журнал для спецназа “Братишка” [online], <http://phorum.bratishka.ru/>; Фонд ветеранов и сотрудников подразделений специального назначения и спецслужб “Вымпел-Гарант” [online], <http://forum.oofvypmel.ru/11>

27. G.H. Turbiville, Russian Special Forces, p. 7.

28. S.D. Shenfield, Russian Fascism: Traditions, Tendencies, Movements, Armonk-New York-London 2001, M.E. Sharpe, Inc., p. 191;

A. Umland, Post-Soviet "Uncivil Society" and the Rise of Aleksandr Dlugin. A Case Study of the Extraparliamentary Radical Right in Contemporary Russia, Phd, Cambridge 2007, University of Cambridge, p. 97; L. Sykulski, Rola paradygmatu geopolitycznego..., p. 152; A. Umland, Aleksandr Dlugin's Transformation from a Lunatic Fringe Figure into a Mainstream Political Publicist, 1980-1998: A Case Study in the Rise of Late and Post-Soviet Russian Fascism, „Journal of Eurasian Studies” 2010, nr. 1, p. 145. A se compara cu N. Каледин, Терапия оказалась бессилной перед манией Дугина-младшего переустроить тир [online], http://www.compromat.ru/page_13068.htm; Дугин Александр Гельевич [online], <http://www.labyrinth.ru/content/card.asp?cardid=17370>. A se compara cu M. Бойко, Р. Сеняин, Доктор Дугин, “Литературная Россия 13.04.2007, nr. 15 [online], <http://www.litrossia.ru/2007/15/01412.html>.

29. Vezi, Биография Гейдара Джахидовича Джемал [online], http://www.archipelag.ru/index/biography_djema/; Джемаль Гейдар Джахидович [online], <http://www.kavkaz-uzel.ru/articles/203866/>; A. Szczepaniak, Eurazjyzm w poglądach Aleksandra Długina i Gejdara Dżemala, w: Trudne sąsiedztwo. Studia z dziejów stosunków polsko-rosyjsko-ukraińskich w XVI-XX wieku, Toruń 2007, Adam Marszałek, p. 341-360.

30. J.B. Dunlop, Aleksandr Dlugin's "Neo-Eurasian" Textbook and Dmitrii Trenin's Ambivalent Response, Harvard Ukrainian Studies" 2001, nr. 25, p. 92 and 122 (a se compara cu ediția în limba rusă: Д. Г. Данлоп, "Неоевразийский" учебник Александр Дугина и противоречивый отклик Дмитрия Тренина, перевод с английского А. Шеховцов "Форум новейшей восточноевропейской истории и культуры Русское издание" 2010, no. 1, p. 79-113.

31. Дугин Александр Гельевич. Биография и основные труды [online], <http://Dlugin.ru/bto/>; Изборский клуб Дугин Александр Гельевич, Биография [online], <http://www.dynacon.ru/content/articles/922/>.

32. Г. А. Дугин, Технические средства таможенного контроля (ТСТК). Учебно-методическое пособие для сотрудников оперативных отделов таможенных служб, Москва 1993, Институт средств квалификации Государственного комитета России (further: ИПК ГТК России). Технические средства проверки подлинности таможенных документов и целостности атрибутов таможенного обеспечения: Учебно-методическое пособие для сотрудников оперативных отделов таможенных органов, Москва 1994, ИПК ГТК России; Досмотровая рентгеновская техника. Учебно-методическое пособие для сотрудников оперативных отделов таможенных органов, Москва 1994, Государственный таможенный комитет Российской Федерации. Российская таможенная академия; правовые и организационно-тактические основы применения технических средств таможенного контроля в борьбе с контрабандой и нарушениями таможенных правил: автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук, Москва 1997, Государственный таможенный комитет Российской Федерации. Российская таможенная академия.

33. Пруказ Государственного таможенного комитета от 30.05.1997 г. No 301 О проведении в г Москве совещания по вопросам тылового обеспечения [online], <http://russia.bestpravo.myfed2008i/data/j54/text/54839.htm>. Poziția nr. 89 din documentul sus-menționat oferă informații privind numele, funcția și locul de muncă al tatălui lui Alexander Dlugin Дугин Гелий Александрович, Начальник отдела, Российская таможенная академия.

34. Публичная интернет-библиотека Владимира Прибыловского, Дугин Александр Гелевич... Pentru informații privind structura organizatorică a Serviciului Vamal rus în anii 1990, vezi: В.П. Божлев, Правоохранительные органы Российской Федерации, Москва 2002, Спарк, p. 269-272; История российской таможни [online], <http://www.agentura.ru/dossier/russia/gtk/history/>. De reținut faptul că structura ГТК РФ includea, de asemenea, Unitatea de Intervenție Rapidă (rusă Специальные отряды быстрого реагирования, СОБР). Această unitate se afla sub autoritatea Biroului de comandă pentru operațiuni speciale al Serviciului Vamal Regional din cadrul Comitetului Vamal Național al Federației Ruse (rusă Региональное таможенное управление специальных операций, РТУСО ГТК) condus de Evgeny Zharkov. Vezi, РФ Спецназ ГТК СОБР, [online], <http://www.agenmra.ru/dossier/russia/gtk/sobr/>.

35. Антикомпромат. Публичная интернет-библиотека Владимира Прибыловского, Дугин Александр Гелевич [online], <http://www.anticompromat.org/Dlugin/Dluginbio.html>. A se compara cu N. Каледин, Терапия оказалась бессилной перед манией Дугина-младшего переустроить тир [online], http://www.compromat.ru/page_13068.htm. Vezi, L. Sykulski, Rola paradygmatu..., p. 152-153

36. M. Sedgwick, Against the Modern World: Traditionalism and the Secret Intellectual History of the Twentieth Century, New York 2004, Oxford University Press, p. 223.

37. Антикомпромат. Публичная интернет-библиотека...; A. Umland, Aleksandr Dlugin's Transformation..., p. 145. Principalul scop în activitatea inițială a SS-Ahnenerbe (ulterior redenumită Societatea pentru studiul istoriei intelectuale primordiale, Moștenirea Ancestrală Germană și Comunitatea de Cercetare și Instruire privind Moștenirea Ancestrală, a fost acela de a demonstra științific teoriile naziste privind superioritatea ariană prin studii istorice, antropologice, arheologice și etnografice privind vechile culturi, în special triburile germane. Ulterior, s-au dezvoltat „Institutele” biologice și naturale ale societății. Conform planurilor lui Heinrich Himmler, abandonate în momentul izbucnirii războiului, SS-Ahnenerbe trebuia să fie transformată în Academia de Științe a SS. Pentru mai multe informații privind SS - Ahnenerbe, vezi H.M. Kater, Das "Ahnenerbe" der SS 1935-1945: Ein Beitrag zur Kulturpolitik des Dritten Reiches, Studien zur Zeitgeschichte, Stuttgart 1974, Deutsche Verlags-Anstalt, în mai multe paragrafe, W.B. Gratzler, The Undergrowth of Science: Delusion, Selfdeception, and Human Frailty, Oxford 2001, Oxford University Press, p. 235-36; B. T. Mess, The Science of the Swastika, New York 2008, Central European University Press, p. 189-217; U. Deichmann, T. Dunlap, Biologists under Hitler, Harvard 1996, Harvard University Press, p. 254. De reținut că o mică parte a intelectualilor ruși a avut de curând inițiativa de a înființa în Federația Rusă o societate echivalentă SS-Ahnenerbe cu scopul de a desfășura studii asupra tehnologiilor moderne, a "istoriei alternative" și de a "dezlega enigme din trecut". Vezi, M. Калашников, О русском "Аненербе", "Изборский клуб" 2013, nr. 10, p. 94-104.

38. Pentru exemplificare, vezi: A. Г. Дугин, Гиперборейская теория, Москва 1993, "Арктогея"; Мистерии Евразии, Москва 1996,

"Арктогея". Cartea anterioară a fost reeditată în 2008, aprofundată în studiul lui Herman Wirth, - Șeful SS-Ahnenerbe, precum și prin rezultatele celui mai recent studiu al lui Dlugin privind geografia sacră și "runologia". Vezi, A. Г. Дугин, Знаку Великого Норда. Гиперборейская теория, Москва 2008, "Вече".

39. Pentru mai multe informații privind Academia, scopurile acesteia și importanța sa pentru forțele armate ale Federației Ruse, vezi: И.И. Ефремов, Военная академия Генерального штаба: история и современность (к 175-летию со дня основания), "Военная мысль" 2007, nr. 11, p. 2-16; S.J. Main, The 'Brain' of the Russian Army: The Centre for Military - Strategic Research, General Staff (TsVSI GSh), 1985-2000, «Journal of Slavic Military Studies" 2000, nr. 13, p. 47-62.

40. А.Г. Дугин, Россия, Германия и другие. Материалы "круглого стола", "Элементы" 1992, nr. 1, p. 22-25.

41. ibid., p. 22. Ideologia mișcării este apropiată de opiniile lui Dlugin deoarece nu poate fi încadrată în definiția mișcărilor de "stânga" sau "dreapta". Înființată în 1968, "Noua Dreaptă", respinge religia creștină, promovând ideea că Europa ar trebui să-și redescopere rădăcinile păgâne. Principalii ideologi s-au inspirat foarte mult din tradiționalismul integralist și mișcarea „revoluției conservatoare” promovată de Oswald Spengler, Carl Schmitt și Ernst Junger. Valori precum piața liberă, liberalismul, consumerismul, multiculturalismul și egalitarianismul sunt considerate ca fiind simboluri ale SUA și sunt respinse categoric. Noua Dreaptă promovează limitarea influenței americane în Europa. Vezi G. Seidel, Le fascisme dans les textes de la Nouvelle Droite, „Mots" 1981, nr. 3, p. 47-62; P.A. Taguieff, Origines et métamorphoses de la Nouvelle Droite, „Vingtième Siècle. Revue d'histoire" 1993, nr. 40, p. 3-22; J.Y. Camus, Une avant-garde populiste: peuple et nation dans le discours de Nouvelle Résistance, „Mots" 1998, nr. 55, p. 128-138; J.G. Shields, The Extreme Right in France from Pétain to Le Pen, New York 2007, Routledge, p. 143-167; A. de Benoist, Ch. Champetier, Manifesto for a European Renaissance, fără surse disponibile, 2012, Arktos Media Ltd., p. 1-50. Deloc surprinzător, noua mișcare l-a inspirat pe Dlugin care a inițiat „Eliemienty" (rusă „Элементы: евразийское обозрение”), similară „Les Éléments”, (publicația Noii Drepte), și l-a invitat pe Alain de Benoist și Robert Steuckers să facă parte din consiliu, intenția lui Dlugin fiind aceea de a înființa un partid cu un profil similar în Rusia. Vezi, Л. Люкс "Третий путь" или назад в "Третий рейх"? О "неоевразийской" группе "Элементы", "Форум новейшей восточноевропейской истории и культуры Русское издание" 2009, nr. 2, p. 88-104; T. Bar-On, The French New Right's Quest for Alternative Modernity, „Fascism, Journal of Comparative Fascist Studies" 2012, nr. 1, p. 20.

Interesantă, deși pur speculativă, este ipoteza oferită de Estera Lobkowicz privind relațiile lui Dlugin cu Noua Dreaptă: Unii pun legăturile lui Dlugin cu liderii Noii Drepte vest europene pe seama îndeplinirii unor sarcini pentru serviciile speciale. După cum se știe, Moscova susține și infiltrează orice mișcare anti-americană din Europa Occidentală, fie că e vorba de scena politică de stânga (pacifiști) sau de dreapta (Noua Dreaptă). Cine ar putea să îndeplinească astfel de sarcini mai bine decât Dlugin, date fiind legăturile sale cu KGB-ul, fluența în limbi străine (vorbind îndelung despre Blake în engleză, trecând apoi pe germană pentru a discuta despre Hegl și apoi despre Lautreamont în franceză), șarmul și abilitatea sa de a aduna oamenii în jurul său și de a-i face să-i îndeplinească instrucțiunile, capacitatea sa de a trece granițele în Europa ani de-a rândul fără probleme? E. Lobkowicz, Rasputin Putina, „Fronda. Pismo poswiecone" 2001, nr. 23-24, p. 152-153.

42. А.Г. Дугин, Россия, Германия и другие...

43. Într-un interviu acordat publicației poloneze "Fronda" în 1998, Dlugin și-a exprimat dezamăgirea față de atitudinea liderilor Noii Drepte: În prezent, Europa trebuie să aleagă între Eurasianism și Atlantism. Va urma fie Rusia, fie America. În cazul în care Noua Dreaptă europeană ne va alege pe noi, înseamnă că va alege elementul barbar, astfel că va trebui să accepte modul nostru de a acționa, precum loviturile de stat, atacurile, actele de sabotaj, incendiile, exploziile. Adevăratul anti-Mondialism înseamnă distrugere și teroare. Dar vai, ce face Noua Dreaptă? A devenit o sectă intelectuală! De treizeci de ani se adună la seminarii domni supraponderali, îmbătrâniți, oboșiți și nu fac decât scandal. Desigur, este important să citim cărți, dar nu suficient! Ceea ce ne trebuie este lupta de gherilă. Dacă te împotrivesți Noii Ordini Mondiale, înfașă un cuțit, pune-ți o cagulă, ieși pe stradă seara și ucide cel puțin un yankeu. De aceea mă apropii atât de mult de Noua Stângă, de Brigăzile Roșii, de Facțiunea Armată Roșie. Acțiunile noastre nu sunt menite să aibă doar un impact asupra culturii, scopul nostru este de a porni o adevărată revoluție. În acest sens avem nevoie de ideologie și de un background intelectual, dar fără acțiune reală, fără experiență obținută în prima linie, fără botezul focului scopul nostru va fi dincolo de puțința noastră de a-l realiza. Nu știu dacă vreunul dintre liderii Noii Drepte a înfruntat vreodată focul artileriei, dar oamenii noștri nu participă doar la întâlniri sau luptă pe baricade, ci participă și la războaie reale, de exemplu, în Transnistria sau Yugoslavia. Noua Dreaptă este doar proiectul noi suntem creatorii și producătorii, arhitecții și contractorii. Viitorul ne aparține! Citat după I await my Ivan Grozny..., p. 146.

44. A. Umland, Формирование фашистского "неоевразийского" интеллектуального движения в России. Путь Александра Дугина от маргинального экстремиста до вдохновителя постсоветской академической и политической элиты (1989-2001 гг.), „Ab Imperio" 2003, nr. 3, p. 298.

45. А.Г. Дугин, Биография и основные труды [online], <http://Dlugin.ru/bio/>: 1992: лекции по геополитике в Военной академии Генерального штаба; начало работы совместно с начальником кафедры стратегии Военной Академии ГШ НП Клокотовым над учебником "Основы геополитики".

46. А.Г. Дугин, Основы геополитики. Геополитическое будущее России, Москва 1997 "Арктогея", изд.

47. J.B. Dunlop, Aleksandr Dlugin's "Neo-Eurasian" Textbook..., p. 94; S. Shenfield, Russian Fascism..., p. 198

48. Ch. Jones, Protection From One's Friends: the Disintegration of the Warsaw Pact, în: Soviet Strategy and New Military Thinking, D. Leebaert, T. Dickinson (ed.), Cambridge 1992, Cambridge University Press, p. 100-127; P.K. Baev, The Russian Army in the Time of Troubles, Oslo 1996, International Peace Research Institute Oslo, p. 1-46; M. de Haas, An Analysis of Soviet, CIS and Russian Military Doctrines 1990-2000, „Journal of Slavic Military Studies" 2001, nr. 14, p. 1-34

49. T.W. Grabowski, Rosyjska siła. Siły Zbrojne i główne problemy polityki obronnej Federacji Rosyjskiej w latach 1991-2010, Częstochowa 2011, Instytut Geopolityki, p. 18

50. Министерство обороны Российской Федерации. Игорь Николаевич Родионов, Биография, [online], http://stat.encyclopedia.mil.ru/encyclopedia/history_department/more.htm?id=1512816@SD_Employee

51. F. Thom, Eurasisme et neo-eurasisme, „Commentaires” 1994, nr. 66, p. 304; J.B. Dunlop, Aleksandr Dlugin's "Neo-Eurasian" Textbook..., p. 94

52. А.Г. Дугин, Конспирология. Москва 1993, „Арктогея” 115.

53. Mondialism (fr. Monde - lume) termenul împrumutat de Eurasianiştii ruşi de la ideologii Noii Drepte. Folosit alternativ cu „Ideologia Guvernului Mondial” şi „Noua Ordine Mondială”. Potrivit lui Dlugin, Mondialismul reprezintă un proiect global care presupune integrarea la nivel mondial sub auspiciile Uniunii Globale, pe baza valorilor universale promovate de Occident şi, mai exact, de „Super-civilizaţia maritimă” reprezentată de SUA şi UE. Mai mult, după cum susţine Dlugin, Occidentul ca şi emisferă a soarelui apune (metaforic, a soarelui istoriei) îşi asumă rolul de lider al „Noii Ordini Mondiale” precum şi acela de model cultural şi strategic. Proiectul are mai multe niveluri, de exemplu, economic, geopolitic, etic şi religios. În plan economic, ideologia „Noii Ordini Mondiale” presupune înglobarea într-un sistem uniform al pieţei capitaliste şi liberale a întregii planete, indiferent de diferenţele culturale şi etnice dintre anumite regiuni. În plan geopolitic, ţările occidentale (din punct de vedere geografic şi istoric) sunt favorizate în Mondialism spre deosebire de cele estice. În plus, Mondialismul promovează unificarea naţiunilor şi societăţilor din punct de vedere al raselor, naţionalităţilor şi cultural, pe modelul unei mari metropole cosmopolitice. Potrivit lui Dlugin, din punct de vedere religios şi escatologic, Mondialismul pregăteşte lumea pentru era Antihristului. La baza Mondialismului stau din punct de vedere intelectual Clubul Bilderberg, Consiliul American privind Relaţiile Externe sau evreii, numit „A Cincea Coloană”. Mondialismul trebuie contracarat de o ideologie alternativă, care să nege „Noua Ordine Mondială” la toate nivelurile. Dlugin presupune că acesta este rolul „Proiectului Eurasian”. Elaborat pe baza А.Г. Дугин, Идеология Мирового правительства, „Элементы” 2000, nr. 2 [online], <http://arcto.ru/article/409>; Мондиализм и тайна России. Эксклюзивное интервью, данное „Элементам” Народным депутатом РСФСР, лидером РОС Сергеем Бабуриным „Элементы” 2000, no. 2 [online], <http://arcto.ru/article/416> V.J. Rossmann, Russian Intellectual Antisemitism in the Post-Communist Era, Lincoln 2002, University of Nebraska Press, p. 43-45; Anti-Semitism in Eurasian Historiography The Case of Lev Gumilev, in: Russia between East and West: Scholarly Debates on Eurasianism, D. Shlapentokh (ed.), Leiden-Boston 2007, Koninklijke Brill NV, p. 167-169; D. Miłoszewska, Nowy Porządek Świata jako polityczna forma globalizacji, „Geopolityka” 2009, nr. 1, p. 41-49.

54. R. Bäcker, Współczesny antyokcydentalizm rosyjski, în: Euroopa i Rosja, Z. Anculewicz, J. Sobczak (ed.), Olsztyn 2003, Wydawnictwo Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego, p. 267. A se compara cu M. Laruelle, The Two Faces of Contemporary Eurasianism: an imperial Version of Russian Nationalism, nationalities Papers: The Journal of Nationalism and Ethnicity” 2004, nr. 32, p. 115-136; F. Thom, Eurasism: A New Russian Foreign Policy? „Uncaptive Minds” 1994, nr. 7, vol, 2, p. 76.

55. Ch. Clover, Will the Russian Bear Roar Again? [online], <http://eurasia.com.nl/eng/ft.html>; R. Brannon, Russian Civil-Military Relations, Farnham 2009, Ashgate Publishing Limited, p. 73-99; J. O'Loughlin, V. Kolossov, Still Not Worth the Bones of a Single Pomeranian Grenadier: the Geopolitics of the Kosovo war 1999, „Political Geography” 2002, nr. 21, p. 573-599; Л. Милинчин, Владимир Путин - может битка за Косово, Београд 2007, Софос.

56. Главное управление международного военного сотрудничества Министерства обороны Российской Федерации [online], http://structure.mil.rwstructure/ministry_of_defence/details.htm?id=11367@egOrganization; Ивашов Леонид Григорьевич, Биография [online], http://structure.mil.rwstructure/ministry_of_defence/details.htm?id=11367@egOrganization; Heatuoe Jleonud Fvmopbeem, Euoapatpun [online], <http://www.dynacon.ru/content/articles/925/>

57. Л. Г. Ивашов, Россия и мир в новом тысячелетии. Геополитические проблемы, Москва 2000, Палея-Мишин; Россия или Московия? Геополитическое измерение национальной безопасности России, Москва 2000, Эксмо; Россия в геополитическом контексте XXI века “Геополитика и безопасность” 2010, nr. 4, p. 20-27.

58. Pentru exemplificare, vezi Л. Г. Ивашов. Безопасность России под угрозой “Наш современник” 2012, nr. 8, p. 140-145; Геополитический взгляд на XXI век, “Геополитика и безопасность” 2010, nr. 1, p. 9-14; Справедливость и безопасность, “Изборский клуб” 2013, nr. 4, p. 60-76. Lucrările jurnalistice ale generalului Leonid Ivashov pot fi găsite site-ul: <http://www.dynacon.ru/content/articles/925/>

59. Vezi Публичная интернет-библиотека Владимира Прибыловского, Л. Г. Ивашов [online], <http://www.anticompromat.org/ivashov/ivashbio.html>; Структуры СРН. Штаб Союза Русского Народа [online], <http://srn.rusidea.org/?a=4001>. Uniunea Poporului Rus (Союз Русского Народа) a fost înfiinţată din nou de sculptorul Vyacheslav Klykov la 22.11.2004 în Moscova. Această organizaţie continuă în tradiţia Uniunii Poporului Rus activă între anii 1907-1917, cu miliţii în subordine, așa-numitele “Sotnias negre”, Uniunea s-a adresat micii nobilimi, clerului orthodox şi militarilor. Uniunea a făcut apel la ideile naţionaliste, a apărut reformele ţariste care au condus la așa-numita „auto-guvernare” şi au dat naștere întregului sistem politic şi economic. A combătut, de asemenea, orice mişcări revoluţionare, socialiste şi liberale sau aspiraţii pentru independenţă ale naţiunilor aflate sub jugul imperiului rus. Membrii erau responsabili pentru pogromurile evreieşti, care fuseseră făcuţi răspunzători pentru toate conflictele sociale din Rusia de la vremea respectivă. Actuala Uniune a Poporului Rus imită atât ideologia, cât şi activităţile predecesoarei sale. Vezi Основные программные положения Союза, in: Союз Русского Народа в борьбе за Россию. Сборник статей и документов Харьков 2009, Союз Русского Народа. Харьковский губернский отдел, p. 9-11. În septembrie 2006, din motive personale şi ideologice, Uniunea s-a destrămat, luând naștere două facţiuni: “Orthodox-Monarhistă” condusă de Mikhail Nazarov şi “Orthodox-Comunistă” (sic!) care îl susţine pe Vladimir Putin, “Patrioţii Sovietici” şi acceptă astfel moştenirea URSS. Printre suporterii acestei facţiuni s-a numărat şi generalul Leonid Ivashov. Membrii facţiunii critică schimbările care au avut loc în Rusia în anii 1990 şi le asociază cu actuala stare de fragilitate a statului.

Printre opoziţii politici aceştia numără orice partid care se opune guvernării lui Putin. Oricare posibil membru trebuie să îndeplinească cerinţele stipulate în statutul organizaţiei. Nu pot face parte din Uniune evreii, persoanele cu altă religie decât cea ortodoxă, membrii sectelor şi “organizaţiilor de tip globalist” precum fundaţiile şi instituţiile occidentale (ex. The Carnegie Fund cu sediul la Moscova). Vezi Союз Русского Народа в борьбе за Россию... p. 46. Д. И. Стогов, Черносотенцы: жизнь и смерть за великую Россию Москва 2012, Институт русской цивилизации, Алгоритм; Союз Русского Народа [online], http://www.anticompromat.org/s_m/index.html. Interesant este faptul că, potrivit statutului, pot adera la Uniune foşti şi actuali ofiţeri FSB, precum şi ofiţeri din forţele speciale, cu condiţia să nu fi luptat împotriva mişcărilor şi organizaţiilor „patriotice”. Vezi Союз Русского Народа в борьбе за Россию, p. 45-49. Ideologia promovată de membrii Uniunii este cel mai bine redată de opiniile escatologice ale lui Mikhail Nazarov care s-a inspirat din teoria „katechon” a lui Carl Schmitt şi din „neo-bizantism”, care prezintă o viziune apocaliptică a lumii în care Moscova reprezintă a „treia Romă”. Conform acestei teorii, Rusia este singura putere care se poate opune venirii „Domniei Antihristului” identificată cu globalizarea, consumerismul şi statutul SUA de putere mondială. Aceasta este motivaţia din spatele atacurilor geopolitice îndreptate de alte puteri împotriva Rusiei. Prin urmare, pentru a-şi consolida această poziţie, Rusia trebuie să-şi dezvolte încontinuu forţele armate şi arsenalul nuclear. Dacă nu va reuşi să reconstruiască a „treia Romă”, nu va exista nicio altă entitate care să salveze lumea de la Apocalipsă. Vezi. M.B. Назаров, Вождю Третьего Рима. К познанию русской идеи в апокалипсическое время, Москва 2005, Русская идея, p. 753

60. Об Академии Геополитических Проблем, <http://akademiagr.ru/ob-akademii-geopoliticheskixproblem/>

61. J.B. Dunlop, Aleksandr Dlugin's "Neo-Eurasian" Textbook..., p. 100; В. Сендеров, Неоевразийство: реальности, опасности, перспективы, “Форум новейшей восточноевропейской истории и культуры Русское издание” 2009, nr. 1, p. 105-124; А. Митрофанова, Блеск и нищета неоевразийского религиозно-политического проекта, “Форум новейшей восточноевропейской истории и культуры Русское издание” 2009, nr. 1, p. 148-165.

62. J.B. Dunlop, Aleksandr Dlugin's "Neo-Eurasian" Textbook..., p. 95; А. Г. Дугин, Евразийская платформа [online], “Завтра” 2000, nr. 3 (320), <http://zavtra.ru/content/view/2000-01-1881/>. Denumirea oficială a instituţiei conduse de Dlugin: Центр геополитических экспертно-консультативного совета по проблемам национальной безопасности три Председателя Государственной Думы Федерального Собрания РФ. See В. Лихачёв, Нацизм в России, Москва 2002, Панорама, p. 103

63. Стенограмма работы учредительного съезда ОПОД “Евразия” 21.04.2001 [online], <http://eurasia.com.rivstenogramma.htm>: Я, как человек, прослуживший более сорока лет в вооружённых силах являюсь профессором стратегии Генерального Штаба. Всегда стоял и буду стоять на наших евразийских позициях и думаю, что в своё время придя, буквально лет 7-8 назад в Академию Генштаба теория геополитики и сам евразим будем в дальнейшем развиваться и служить мощнейшей идеологической базой для подготовки нашего командного состава. Этим делом мы и занимаемся.

64. În afară de aceasta. De asemenea, vezi А.Е. Саркисян, Разведка и контрразведка: армянский след (Биографические очерки о разведчиках и контрразведчиках), Ереван 2005, “Амарас” p. 158-161.

65. А. Г. Дугин, Доклад на учредительном съезде ОПОД “Евразия” 21.04.2001, în: Основы евразийства, А. Г. Дугин, Москва 2002, “Арктогея-центр”, p. 16-27, А. Умланд, Формирование праворадикального “неоевразийского” интеллектуального движения в России (1989-2001 гг.), “Форум новейшей восточноевропейской истории и культуры Русское издание” 2010, nr. 1, p. 101-104.

66. Н. Каледин, Терапия оказала бессильной...: Деньги “Евразии” выделил Генштаб. Основные функции “Евразии” подготовка аналитических справок по внешней политике для Администрации президента, а также озвучивание и обкатка новых идей (...). Все разговоры о том, что “Евразия” очередной проект известного логитехнолога Г. Павловского, реализованный на деньги российских спецслужб всего лишь пиар самому Павловскому. Relaţiile familiare dintre Dughin şi generali sunt susţinute de zvonuri potrivit cărora acesta ar fi scris lucrarea de doctorat a generalului Victor Kazancev, intitulată “Conflicte Internaţionale în Caucazul de Nord în contextul realităţilor geopolitice” (rusă Межнациональные конфликты на Северном Кавказе в контексте геополитических реалий) apărut de Kazancev în 2000. Vezi Публичная интернет-библиотека Владимира Прибыловского...

67. J.B. Dunlop, Aleksandr Dlugin's "Neo-Eurasian" Textbook..., p. 97

68. Стенограмма работы учредительного съезда ОПОД “Евразия” 21.04.2001. Într-un interviu acordat publicaţiei „Bratiszka”, Stanislav Revski a descris cariera sa în unitatea „Wympiel”. Vezi Профessionалы: “Вымпел” тернистая дорога длиной в 18 лем [online], http://www.bratishka.ru/archiv/1999/9/1999_9_9.php.

69. Стенограмма работы учредительного съезда ОПОД “Евразия” 21.04.2001. A se compara cu J.B. Dunlop, Aleksandr Dlugin's "Neo-Eurasian" Textbook..., p. 96-97; Справка об обстановке в Новороссийске [online], http://www.compromat.ru/page_25707.htm. Pentru mai multe informaţii privind unitatea „Wympiel”, vezi М. Болтунов “Вымпел” диверсанты России, Москва 2003; Яуза М. Galeotti, J. Shumate, Russian Security and Paramilitary Forces since 1991, London 2013, Osprey Publishing Ltd., p. 40-42.

70. А. Г. Дугин, Выступление на I Учредительном Съезде Политической Партии “Евразия” (30.05.2002), in: Основы евразийства, А.Г. Дугин, Москва 2002, “Арктогея-центр”. J.B. Dunlop, Aleksandr Dlugin's "Neo-Eurasian" Textbook..., p. 101.

71. L. Sykulski, Rola paradygmatu..., p. 155-156

72. J.B. Dunlop, Aleksandr Dlugin's "Neo-Eurasian" Textbook..., p. 124.

73. L. Sykulski, Rola paradygmatu..., p. 156.

74. J.B. Dunlop, Aleksandr Dlugin's "Neo-Eurasian" Textbook..., p. 124.

75. L. Sykulski, Rolaparadygmatu..., p. 158-159.

76. Маргелов Михаил Витальевич [online], <http://www.anticomprotat.org/margelov/margelbio.html>; Маргелов Михаил Витальевич, Биографическая справка [online], <http://ria.ru/politics/20081208/156780061.html>. A se compara cu M. Laruelle, Inside and Around the Kremlin's Black Box: The New Nationalist Think Tanks in Russia, Stockholm 2009, Institute for Security and Development Policy, p. 58 și 77.

77. Публичная интернет-библиотека Владимира Прибыловского, А. Г. Дугин; Дугин, Нухаев криминальные связи [online], http://www.compromat.ru/page_21439.htm; Нухаев Хож-Ахмед Таштамирович [online], <http://www.anticomprotat.org/nuhaev/nuhaevbio.html>; Справка об обстановке в Новороссийске [online], http://www.compromat.ru/page_25707.htm.

78. L. Sykulski, Rola paradygmatu..., p. 156.

79. B. Renz, Traffickers, Terrorists, and a 'New Security Challenge': Russian Counternarcotics Strategy and the Federal Service for the Control of the Drugs Trade, „Small Wars and Insurgencies” 2011, nr. 1, vol. 22, p. 55-57.

80. Ch. Laug, Prominente Vertreter rechten Denkens in Russland, „Russian Analytical Digest” 2013, nr. 256, p.7. Pentru informații privind "grupul Peterburg", vezi M. Świerczek, Federalna Sluzba Bezpieczeństwa i jej rola w polityce wewnętrznej Kremla, in: „Przegląd Bezpieczeństwa Wewnętrznego. Wydzanie specjalne”, Z. Nawrocki, D. Szlachter, M. Zarębska (ed.), Varşovia 2013, p. 44; R. Sakwa, Putin, Russia's Choice, New York 2004, Routledge, p. 71-72; B. Renz, Putin's Militocracy? An Alternative Interpretation of Siloviki in Contemporary Russian Politics, „Europe-Asia Studies” 2006, nr. 58, vol. 6, p. 903-924.

81. A. Umland, Neue rechtsextreme Intellektuellenzirkel in Putins Russland: das Anti-Orange Komitee, der Isborsk-Klub und der Florian-Geyer-Klub, „Russian Analytical Digest” 2013, nr. 256, p. 4; A se compara cu materialele oficiale de pe site-ul clubului Izborsk: <http://www.dynacon.com/opr/izborsk-c.php>; Дугин и Проханов создадут патриотический клуб [online], <http://newsland.com/news/detail/1032336/>.

82. Постоянные члены Изборского клуба, <http://izbryansk.ru/index.php/postoyannye-chleny-kiuba>

83. Пождание Изборского клуба. Манифест отцов-основателей клуба, принятый 08.09.2012, "Изборский клуб" 2013, nr. 1, p. 2-12.

84. Conform Армия России: если завтра война? (круглый стол Изборского клуба), "Изборский клуб" 2013, nr. 2, p. 8-27.

85. Pe baza A.G. Дугин, Заря в сапогах (Идеальная спецслужба) [online], „завтра” 2000, nr. 13 (330), <http://zavtra.ru/content/view/2000-03-2881/>

86. С. Кривошеев, Время для диктатуры пришло [online], <http://www.geopolitica.ru/Articles/728/>.

87. M. Świerczek, Federalna Sluzba Bezpieczeństwa..., p. 41; E. Schneider, The Russian Federal Security Service under President Putin, in: Politics and the Ruling Group in Putin's Russia, S. White (ed.), New York 2008, Palgrave Macmillan, p. 43-44; P. Todd, J. Bloch, Global Intelligence. The World's Secret Services Today, New York 2003, Basic Book Inc., p Foreign Intelligence Service. 135-146.

88. Pentru mai multe informații privind Serviciul de Informații Externe al Federației Ruse (rusă Служба внешней разведки Российской Федерации), vezi B. Renz, Russia's Force Structures and the Study of Civil-Military Relations, „Journal of Slavic Military Studies” 2005, nr. 18, p. 563, 572-573; S. Lefebvre, Russian Intelligence Activities in Canada: The Latest Case of an "Illegal", „The Journal of Slavic Military Studies” 2007, nr. 20, vol. 4, p. 549-558; R. Sakwa, Russian Politics and Society, New York 2008, Basic Book Inc., p. 96-97

89. S. Blank, Russian Information Warfare as Domestic Counterinsurgency, „American Foreign Policy Interests: The Journal of the National Committee on American Foreign Policy” 2013, nr. 35, vol. 1, p. 41; R. Roffey, Russian Science and Technology is Still Having Problems-Implications for Defense Research, „The Journal of Slavic Military Studies” 2013, nr. 26, vol. 2, p. 175-176.

90. Științe cognitive știință interdisciplinară, o sinteză a mai multor discipline (psihologie cognitivă, neurobiologie, filozofia minții, inteligență artificială și neurolingvistică), cu scopul observării, analizării și modelării minții și simțurilor. Principalele zone ale științelor cognitive sunt: învățarea, percepția, conștiința, luarea deciziilor și inteligența cognitivă. Vezi, W. Bechtel, G. Graham, A Companion to Cognitive Science, Oxford-New York 1999, Wiley Blackwell; G. Mandler, A History of Modern Experimental Psychology: From James and Wundt to Cognitive Science, Cambridge 2007, MIT Press.

91. Т. Л.Томас, Рефлексивное управление в России: теория и военные приложения, "Рефлексивные процессы и управление. Международный научно-практический междисциплинарный журнал" 2002 no.1, v. 2, p. 71-90; Б.И. Бирштейн, В.И. Боршевич, Стратегемы рефлексивного управления в западной и восточной культурах "Рефлексивные процессы и управление. Международный научно-практический междисциплинарный журнал" 2002 no.1, v. 2, p. 27-45. În culturile estice în special cea chineză și cea bizantină care sunt puncte de referință pentru cultura rusă, dezinformarea nu era considerată demnă de dispreț. Dimpotrivă, o stratagemă de succes era văzută ca o sursă de satisfacție intelectuală. Vezi, Sun- Tzu's the Art of War, trad. L. Giles, London 2009, Pax Librorum Publishing House, 2009, p. 11-13; Annae Comnenae Alexias, ed. D.R. Reinsen, A. Kambylis, Corpus Fontium Historiae Byzantinae 49, Berolini 2001, Walter de Gruyter, XV 3, 2.

92. T.L. Thomas, Russia's Reflexive Control Theory and the Military, „The Journal of Slavic Military Studies” 2004, nr. 17, vol. 2, p. 237-256. Vezi Члены редакционного совета "Рефлексивные процессы и управление. Международный научно-практический междисциплинарный журнал" 2001, no. 1, v. 1, p. 2. A se compara cu Члены редакционного совета "Рефлексивные процессы и управление. Международный научно-практический междисциплинарный журнал" 2012, no. 12, v. 1-2, p. 2; федеральное агенство правительственной связи и информации при Президенте РФ (ФАПЦИ) [online], <http://www.agentura.ru/dossier/russia/fapsi/>; Агенты влияния. Доля явных скрытых силовиков в российской политической элите на середину 2004 года составит 77 процентов[online], http://www.compromat.ru/page_15394.htm.

93. J. Arquilla, D. Ronfeldt, Cyberwar is Coming! „Comparative Strategy” 1993, no. 12, v. 2, p. 141-165. Reprint of this article is available in the collection of both authors' publications. See, J. Arquilla, D. Ronfeldt, Cyberwar is Coming!, in: In Athena's Camp; Preparing for Conflict in the Information Age, j. Arquilla, D. Ronfeldt (ed.), Santa Monica 1997, Rand Corporation, p. 22-60. For information on the NTC, see A. Cebrowski, J. Garstka, Network Centric Warfare: Its Origin and Future, „US Naval Institute Proceedings Magazine” 1998, no. 124, v. 1, p. 28-35; J.R. Blaker, Transforming Military Force: The Legacy of Arthur Cebrowski and Network Centric Warfare, London 2007, Allen & Unwin, p. 21-129.

94. А.Г. Дугин, Геополитика постмодерна, Времена новых империи. Очерки геополитики XXI века, Санкт-Петербург 2007, Амфора, p. 321-346. A se compara cu Л.В. Савин, Сетевая и сетевая война. Введение в концепцию, Москва 2011, "Евразийское движение", p. 5-10 și 111-116.

MOMENTE DIN ISTORIA SRI

1994, depunerea jurământului de către studenții Institutului Superior de Informații

1995, declarații de presă la Institutul Național de Informații

1997, directorul SRI și președintele României

1995, vizită la Centrul de Perfecționare Grădiștea (printre cei prezenți se numără și Corneliu Coposu)

1997, Institutul Național de Informații

MOMENTE DIN ISTORIA SRI

1997, predarea ștafetei la conducerea SRI

1998, bilanțul activității SRI pentru anul 1997

2000, Bilanș SRI - Palatul Parlamentului

2000, declarații de presă ale directorului SRI, Costin Georgescu

1999, întâlnirea directorului SRI, Costin Georgescu, cu Papa Ioan Paul al II-lea

2001, prezentarea raportului de activitate al SRI în Parlamentul României

2001, expoziție la Sediul Brigăzii antiteroriste

2004, inaugurarea Centrului de Coordonare Operativă Antiteroristă

2006, conferința de presă organizată cu ocazia investiției lui George Cristian Maior ca director al SRI

2002, întâlnirea directorului SRI, Alexandru Radu Timofte, cu directorul CIA, George Tenet

MOMENTE DIN ISTORIA SRI

2008, întâlnire în marja Summitului Tinerilor Atlantici, prima doamnă a SUA, Laura Bush

2008, fotografie de grup în marja Summitului NATO de la București

2013, Gala premiilor revistei Intelligence

2013, Ziua Porților Deschise pentru membrii de familie

2011, primirea directorului FBI, Robert Mueller, de către directorul SRI, George Cristian Maior

ROMANIA
SERVICIUL ROMAN DE INFORMATII
SRI
viziunea strategică 2011 - 2015
ÎN ERA INFORMAȚIONALĂ
www.sri.ro
prin cunoaștere pentru o lume mai sigură

MOMENTE DIN ISTORIA SRI

2013, Ziua Porților Deschise pentru membrii de familie

2013, Gala premiilor revistei Intelligence

2013, depunere de coroane la Monumentul Luptătorului Antiterorist

2015, întâlnirea directorului FBI, James Comey, cu directorul SRI, Eduard Hellvig

2015, sosirea Președintelui României, Klaus Iohannis, la sediul SRI pentru investirea în funcție a noului director, Eduard Hellvig

Diana IVAN

L'Affaire Farewell

Je peux changer le monde!
Serghei Gregoriev

Războiul Rece este o temă predilectă a filmelor cu și despre spioni. Unele, precum cel de față, prezintă cazuri reale, cu limitele impuse de faptul că nu toate arhivele au fost desecretizate, astfel încât unele piese din puzzle sunt mai degrabă imaginate decât reale. Ar putea părea însă inutil să mai revenim la lecțiile Războiului Rece, în special de vreme ce Hollywoodul produce în continuare filme de gen, unele mai adaptate contextului contemporan.

Lumea era bipolară atunci în ceea ce privește echilibrul de putere, este multipolară azi. Cele două tabere relativ egale ca forță ce se țineau reciproc în șah atunci - democrațiile occidentale și U.R.S.S. - s-au dizolvat, lăsând loc unui război asimetric, în care aliați (în diverse formule) de toate orientările politice și ideologice se opun unor teroriști motivați fie de religie, fie de naționalism, fie de alți factori, grupați în celule tot mai mici, nestructurate sau cu o ierarhie foarte vagă, fără o comandă stabilă. Spionajul s-a schimbat, unele dintre teme s-au schimbat.

Poate că pelicule ca aceasta (și ideile vehiculate în ele) sunt readuse în actualitate de faptul că unii dintre noi au temeri privind un nou Război Rece, în situația curentă tensionată dintre aliații occidentali și Rusia. Dar nu de asta am ales *L'Affaire Fairwell*. Mai degrabă pentru că filmele ca acesta, inspirate din cazuri reale, se centrează pe figura ofițerului de informații, a spionului și ne interesează cine este acesta. Unele filme cu și despre spioni sunt filme cu James Bond sau Jason Bourne. Blockbustere de Hollywood, bugete impresionante, personaje ca de benzi desenate: șarmante, aventuroase, luptătoare contra unui rău universal, cu succes la sexul frumos, fără vreo urmă autentică de viață interioară. *L'Affaire Farewell* nu face parte din această categorie. Serghei Gregoriev, personajul central (interpretat surprinzător de cineastul sârb Emir Kusturica), este un spion cu inimă și cu minte; nu face cascadorii sau scene de luptă, dar are scopuri și planuri; este un idealist fără iluzii.

Pe scurt, acțiunea se derulează după cum urmează: anii '80, perioadă de maximă paranoia. Toată lumea suspectează pe toată lumea. Aliații francez și american nu au încredere unul în celălalt. În Franța a venit la putere socialistul Francois Mitterand, determinat să aducă în guvernul său miniștri de ideologie comunistă. În America, Ronald Reagan acționează ferm pentru a contracara această manevră a partenerului francez, verifică

informații fără știrea CIA, în pauzele de strategie urmărind câte un western alb-negru. CIA și DST se acuză reciproc de tănuire de informații relevante. În Rusia, oamenii sunt arestați pe stradă de către KGB. În reședințele diverselor ambasade sunt instalate microfoane, iar menajerele scotocesc dulapurile vizitatorilor străini, în căutare de schelete - reale sau inventate.

Aici intervine Gregoriev, unul dintre puținii fericiți de suspiciuni, fiind colonel KGB cu acces la informații sensibile în cadrul serviciului. Trăitor pentru cinci ani la Paris și aparent francofil, Gregoriev deține secrete de stat, dar și dorința aprigă de schimbare. Visează nu la valorile occidentale, pe care le ia în derâdere în vreme ce ascultă Queen cu fiul său, bea șampanie franceză cu amanta și citește poezie franceză în solitudine; Gregoriev visează la o revenire a țării sale de la statutul de țară care fură ceea ce creează alții la gloria primului stat care a trimis un om în spațiu.

Decizia lui Gregoriev este una simplă: pentru a genera o nouă revoluție, trebuie să zguduie sistemul, status-quo-ul. Trebuie să îl determine pe Gorbaciov să pornească ceea ce avea să poarte numele de Perestroika. Iar acest lucru se poate face oferind singurele bunuri de preț pe care le deține - informația secretă și integritatea și viața sa - taberei adverse. În cazul de față, întâmplător este vorba de DST, care primește informațiile prin intermediul unui funcționar mărunț al unei firme private stabilit temporar la Moscova, Pierre Froment.

Liniile largi ale poveștii sunt ușor de dedus: colonelul rus oferă informațiile, DST-ul le prelucrează și le transmite și CIA-ului, se produc reacții în lanț - Reagan anunță o nouă strategie nucleară, agenți ai KGB-ului din Occident sunt deconspirați. Gorbaciov anunță Perestroika.

Mai interesant însă decât nivelul istoric, despre care cei mai mulți dintre noi avem o idee, oricât de vagă, este nivelul uman. Spionul rus, pasionalul Emir Kusturica (pentru cei care l-au văzut pe scena Sălii Palatului, alături de The No Smoking Orchestra), dar îmbrăcat la costum și cravată, este considerat de partea adversă, beneficiară a informațiilor sale, un trădător. Gregoriev este considerat trădător de însuși fiul său, pe motiv că își înșală soția.

Cu toate acestea, pentru chiar acest fiu Gregoriev este pregătit să moară în tăcere (asemenea lupului din poemul lui Alfred de Vigny), să facă treaba murdară pe care nimeni nu voia să o facă, pentru ca Igor Gregoriev să scape de orele de ideologie politică și să își asculte în voie casetele cu Queen la *Johnny Walkman* (Sony Walkman) - pe care îl solicită drept răsplată partenerului francez.

De cealaltă parte a baricadei, Pierre Froment pretinde că nu este dispus să își riște viața și bunăstarea pentru visul lui Gregoriev, dar acceptă să primească în continuare informații după o întâlnire cu șeful DST. Pe măsură ce lucrurile se precipită și Froment este nevoit să părăsească Rusia în grabă, soția sa îl acuză și pe el că este un trădător, fiindcă i-a înșelat încrederea continuând relația cu Gregoriev și riscând viața și siguranța familiei sale.

Pe de o parte, Igor Gregoriev își acuză tatăl că este un mincinos și un trădător din deformație profesională. De aici, o dramă personală a spionului, nevoit uneori să țeară în jurul său pânze de minciuni care îi legendează acțiunile. Pe de altă parte, după toate standardele legale Gregoriev chiar este un trădător, căci vinde informații clasificate adversarului. Chiar și beneficiarul informărilor sale alege să nu îl ajute în momentul critic, salvând alți agenți mai puțin valoroși din punct de vedere al informațiilor oferite.

Scopul acestui film este să ne pună pe toți în fața unor întrebări cu care ofițerul de informații poate ajunge să se confrunte pe parcursul carierei sale: dacă pot schimba lumea în care trăiesc în mai bine cu mijloace prea puțin ortodoxe, ar trebui să o fac? Gregoriev are aspirații proprii pentru țara în care trăiește, cu dorința de a contribui la întemeierea unei altfel de societăți, în care și el și cei din jur să trăiască mai bine. Aparent, este spionul etic care recurge la mijloace ilicite (și atunci e relevant oare dacă spectatorul și personajul le percep drept etice?) pentru a-și realiza speranța de mai bine. Revenim astfel la veșnica dilemă machiavelică, la divergența apărută uneori între scop și mijloace, la importanța interesului public scurgerile de informații din partea spionului sovietic care își dorește reformarea propriului stat. Un idealist fără iluzii, care găsește calea realistă de a-și atinge obiectivele.

De-a lungul timpului, sportul a fost marcat de război, conflicte internaționale sau terorism. La un deceniu de la debutul Primului Război Mondial, care a anulat Jocurile Olimpice din 1916, sportul este din ce în ce mai mult amenințat de rezultatele vieții politico-economice internaționale.

Armele și sportul au marcat trecutul și animă prezentul. Dacă muniția celui de-al Doilea Război Mondial a paralizat Jocurile Olimpice din anii 1940 și 1944, războiul din Osetia de Sud dintre Georgia și Rusia a adus o pagină de istorie moralității mondiale. În timp ce gloanțele armatelor ruse și georgiene omorau sute de oameni, Nino Salukvadze din Georgia și Natalia Paderina din Rusia își reprezentau țările cu pistolul în mână la duelul olimpic. Salukvadze a câștigat medalia de bronz, iar Paderina a câștigat argintul în competiția de 10 metri pistol de aer, împărțind podiumul și îmbrățișându-se la ceremonie.

Jocurile Olimpice de la Munchen din 1972 sunt în egală măsură o pagină din istoria sportului și a terorismului. Fiesta sportivă s-a transformat în „masacrul de la Munchen” prin uciderea a unsprezece membri ai echipei olimpice israeliene de către gruparea teroristă palestiniană Septembrie Negru. Terorismul a afectat și Jocurile Olimpice de vară din 1996, o bombă detonată la Centennial Olympic Park ucigând doi oameni, rănind alți 111.

Dorin RÂNCEANU

Sportul amenințat de terorism.
Qatar 2022, în offside?

Pentru a-și atinge scopurile, grupările teroriste folosesc competițiile sportive spre a comite acte de violență. Atacurile teroriste au afectat toate sporturile în toate colțurile lumii. În 1997, două amenințări cu bombă din partea grupării teroriste IRA au anulat cursa de cai Grand National din Marea Britanie, la care asistau 60 000 de spectatori. În 2002, gruparea separatistă bască ETA a detonat o bombă în apropiere de stadionul Santiago Bernabeu din Madrid, înaintea meciului Real Madrid - Barcelona. După 30 de ani de desfășurare a Raliului Paris - Dakar, amenințările venite din partea grupării teroriste al-Qaida au dus la anularea cursei în anul 2008. În 2009, în Pakistan, mai mulți oameni au murit în momentul în care echipa de cricket din Sri Lanka a fost atacată de persoane înarmate. În 2010, autobuzul care transporta echipa de fotbal din Togo la Cupa Africii pe Națiuni din Angola a fost atacat, jucătorii fiind răniți și șoferul ucis.

În timpul finalei Cupei Mondiale din Africa de Sud din 2010, două atacuri sinucigașe în capitala ugandeză Kampala a ucis 70 de persoane ce vizionau meciurile. La 15 aprilie 2013, detonarea a două dispozitive explozive improvizate a omorât trei persoane și a rănit alte 264 în timpul Maratonului de la Boston.

Din 12 iunie până pe 13 iulie 2014 o întreagă planetă a urmărit Campionatul Mondial de Fotbal din Brazilia, unde au participat peste 600 000 de fani din toată lumea. Pentru organizarea campionatului în bune condiții de securitate și siguranță, Brazilia a mobilizat peste 170 000 de polițiști care au asigurat securitatea la meciurile de fotbal. Pe lângă numărul mare de polițiști, autoritățile braziliene au avut la dispoziție pentru acest eveniment soldați, agenți contractați special, elicoptere, drone și echipament de supraveghere de ultimă generație pentru detectarea materialelor explozibile. Dacă vigilența autorităților braziliene a dus la prevenirea și înlăturarea amenințărilor teroriste, alte state au avut de suferit din cauza turneului de fotbal. În Nigeria, pe parcursul campionatului au murit câteva zeci de oameni în atentatele teroriste comise împotriva suporterilor care urmăreau meciurile. Gruparea teroristă Boko Haram consideră fotbalul o „perversiune a Occidentului”. Cu aceleași amenințări s-au confruntat și serviciile de informații germane în timpul finalei dintre Bayern Munchen și Borussia Dortmund în 2013,

când mai multe persoane cu orientări islamiste radicale au pregătit un atentat împotriva suporterilor ce vizionau meciul într-o piață publică.

În anul 2022 este rândul Qatarului să organizeze sărbătoarea fotbalistică, dar în spatele unui meci de fotbal se ascund amenințările globale ce așteaptă breșa de securitate a organizatorilor. Qatarul va cheltui 200 de miliarde de dolari pentru găzduirea Cupei Mondiale 2022, bani ce provin dintr-o economie ce se bazează pe 85% pe două hidrocarburi - petrol și gaze, dar banii sunt suficienți pentru a ține la distanță riscurile și amenințările teroriste?

Riscuri, amenințări și vulnerabilități la adresa fotbalului

În Qatar, în anul 2022, meciurile se vor desfășura pe 11 stadioane având o capacitate medie de 50000 de locuri fiecare, la care se vor adăuga zonele dedicate fanilor din apropierea stadioanelor. Cinci din cele șapte orașe gazdă sunt concentrate pe o rază de 25 de km și se dorește organizarea a trei sau patru meciuri pe zi. Acest lucru va duce la supraaglomerare, incapacitatea de monitorizare a fluxului de oameni și diminuarea capacității de prevenire a unor acțiuni ce pot degenera în riscuri și amenințări la adresa participanților la evenimentul sportiv.

După estimările oficialilor de la Doha, în timpul turneului prin aeroportul din capitala Qatarului vor tranzita între 46 000 și 64 000 de turiști în doar 10 ore. Trenurile de mare viteză din Bahrain și Arabia Saudită vor aduce mii de turiști zilnic, care vor asista la meciuri.

În acest sens, cu o situație de securitate precară ce se menține volatilă și în condițiile unui flux mare de persoane ce vor intra în capitala qatarează într-un timp foarte scurt, în contrapondere cu numărul mic de oameni ce se vor ocupa de verificări, există probabilitatea ca persoane cu viziuni teroriste să intre pe teritoriul statului și, prin acțiunile lor, să afecteze grav interesele, valorile și obiectivele naționale de securitate.

În cazul în care unele lucrări nu ar fi finalizate, presiunea asupra muncitorilor ar putea crea un disconfort moral și religios. Astfel de momente sunt prielnice pentru ca organizațiile teroriste să acționeze și să atragă de partea lor noi oameni nu ca martiri, ci ca oameni de sprijin în punerea în practică a atentatelor teroriste. Una dintre problemele nemaiîntâlnite până în prezent în organizarea unui astfel de turneu este calendarul sărbătorilor religioase. În ciuda faptului că cele două mari sărbători Eid Al-Fitr și Eid Al-Adha nu afectează direct evenimentele sportive, Ramadanul din aprilie ar putea afecta pregătirile turneului. Ramadanul înseamnă abținerea de la mâncare și băutură pe timpul zilei, ceea ce duce la o diminuare a capacității de muncă a celor ce se ocupă cu securitatea și punerea la punct a ultimelor detalii, lucru cunoscut de grupările teroriste și de care țin cont în elaborarea unor planuri de atac terorist.

Amenințările atacurilor informatice

Autoritățile de la Doha și-au asumat crearea unei infrastructuri sigure a telefoniei mobile, a transportului de date și a securității bancare. Amenințarea atacurilor informatice nu a ocolit nici Campionatul Mondial de fotbal din Brazilia 2014, unde infrastructura utilizată pentru eveniment a fost ținta mai multor grupări de hackeri care au avut intenția de a fura informații, de a protesta sau chiar de a îngreuna desfășurarea turneului. Profitând de Campionatul Mondial de fotbal, infractorii informatici au atacat mai mulți clienți ai băncilor, utilizând e-mailuri în care se solicitau datele personale sub diverse pretexte legate de evenimentul fotbalistic. Syrian Electronic Army (SEA) este o organizație de hackeri pro-Bashar al-Assad

care și-a asumat responsabilitatea pentru atacuri asupra site-ului Al Jazeera pentru că statul qatarez susține grupările siriene de opoziție. În acest sens, amenințările atacurilor informatice nu vor înceta să apară înaintea cât și pe timpul turneului de fotbal din anul 2022.

Legislația

Legea în Qatar este scrisă în arabă, fără a avea o traducere oficială, și se bazează pe principiile Sharia, care impune restricții la vânzarea și chiar la reclama diferitelor produse considerate de larg consum în alte state. Qatarul a garantat respectarea cadrului juridic impus de FIFA. Unul dintre principalii sponsori ai Campionatului Mondial este o firmă producătoare de bere din America. Din acest motiv, FIFA a cerut autorităților din Brazilia schimbarea legii care nu permitea vânzarea și consumul băuturilor alcoolice în incinta stadioanelor, lucru care s-a materializat prin promulgarea legii denumite „Budweiser Bill”. Astfel a fost posibilă consumarea de cantități impresionate de alcool atât pe stadioane, cât și în afara acestora pe parcursul turneului. Consumul de alcool într-un stat arab ce are izvor de drept Sharia o să atragă controverse ce pot degenera în amenințări la adresa turiștilor participanți la eveniment și la turneul de fotbal în sine.

De asemenea, cei din Qatar nu tolerează homosexualitatea, iar legea prevede pedepse de până la șapte ani de închisoare din cauza orientării sexuale.

Amenințări teroriste

Dacă turneul organizat pe continentul american era amenințat de întârzierile la infrastructură sau de proteste de stradă, în Qatar amenințările vin din partea unor grupări teroriste. Statul Islamic din Irak și Siria (ISIS) a „recomandat” FIFA să nu organizeze Campionatul Mondial de fotbal din 2022 în Qatar, deoarece această zonă face parte din Califatul Islamic, iar „sub domnia califului Ibrahim Awad Bin Alqarshi*, jocul de fotbal va fi considerat o deviere de la Islam”.

Conflictele din Siria și Irak, declararea Califatului Islamic și acțiunile ISIS, ce se mențin pe un trend ascendent, sunt premisele unor noi amenințări locale cu potențial de contagiune regională. Din această cauză, autoritățile qatareze urmăresc cu atenție evoluțiile crizei siriene și irakiene, precum și efectele acestora asupra regiunii, încercând să prevină și să înlăture extinderea insecurității în proximitatea Qatarului.

Cooperare internațională. Conștienți de riscurile și amenințările din zonă cu privire la organizarea unui astfel de turneu, autoritățile de la Doha au semnat un acord cu Interpolul și au oferit suma de 10 milioane de dolari pentru ca acesta să se ocupe de pregătirea evenimentului din punct de vedere al securității. Interpol a desemnat un grup de experți în securitate din toate statele lumii, care s-a reunit sub directă coordonare a doamnei Janet Williams, persoana care a elaborat planul pentru securitatea Jocurilor Olimpice de la Londra din 2012.

Qatarul, prin colaborarea cu rețeaua de 190 de țări membre Interpol, încearcă să preia expertiză din întreaga lume cu privire la modul de găzduire a unui turneu în condiții de siguranță și la cele mai înalte standarde.

Pot oare petrolul și gazul să cumpere liniștea și pacea?

* numele liderului ISIS, cunoscut ca Abu Bakr al-Baghdadi.

Bibliografie

Publicații:

- Andreescu, Anghel, ș.a., Organizațiile teroriste, Conceptualizarea terorii vs securitatea europeană (Ed. ARTPRINT) - coautor București 2008.
- Barna., C., Apud., Bassam, T.,(1998) The Challenge of Fundamentalism: Political Islam and the New World Disorder, University of California Press, Berkley.
- Francis Fukuyama, The End of History and The Last Man, Great Britain, Published by Penguin Books, 2012.
- George Cristian Maior, Incertitudine. Gândire Strategică și Relații Internaționale în secolul XXI, București: RAO International Publishing Company, 2009.
- Huntington, P., Samuel, The Clash of Civilizations and the Remaking of World Order, New York, 2011.

Surse Web:

- <http://www.opendemocracy.net/opensecurity/alison-white/policing-academia-exporting-expertise-importing-marketisation>
- <http://www.interpol.int/News-and-media/News/2012/PRO86>
- http://adevarul.ro/international/in-lume/securitate-high-tech-campionatul-mondial-brazilia-1_53958d720d133766a86cb3db/index.html
- <http://www.vocativ.com/culture/religion/isis-tells-fifa-cancel-qatari-world-cup-face-scuds/>
- <http://www.bbc.com/sport/0/football/27852582>
- <http://www.vice.com/ro/read/armata-sirian-electronic-in-razboi-cu-anonymous>
- <http://securityaffairs.co/wordpress/25413/hacking/hackers-world-cup-2014.html>
- <http://www.latinpost.com/articles/15443/20140623/fifa-world-cup-sponsors-budweiser-partnership-changing-alcohol-bans-brazil.htm>

Dezvoltarea durabilă - o componentă a securității alimentare

Bogdan BAZGĂ

Sergiu Sorin CHELMU

„Dezvoltarea Durabilă este dezvoltarea care urmărește satisfacerea nevoilor prezentului, fără a compromite posibilitățile generațiilor viitoare de a-și satisface propriile nevoi.”*

Sunt unii economiști, precum Smith (1993), care susțin că dezvoltarea durabilă este un concept nou, ce își are originea în Strategia de Conservare Mondială, elaborată în anul 1980 de Uniunea Internațională pentru Conservarea Resurselor Naturale. Conform autorilor acestor strategii, dezvoltarea durabilă este un concept strategic care implică utilizarea durabilă a resurselor naturale, prezervarea diversității genetice și menținerea ecosistemelor. Câțiva ani mai târziu, ONU a înființat Comisia Mondială pentru Mediu și Dezvoltare, în scopul elaborării unei agende globale a schimbării în domeniul mediului care, sub conducerea fostului prim-ministru norvegian Harlem Brundtland, a publicat, în anul 1987, raportul final „Viitorul nostru comun”, document cunoscut și sub numele de Raportul Brundtland, în care s-a definit dezvoltarea durabilă ca: „dezvoltare care satisface necesitățile prezente, fără să compromită posibilitățile generațiilor viitoare de a-și satisface propriile nevoi”.

* „Viitorul nostru al tuturor”. Notă - Raport Brundtland al Comisiei Mondiale asupra Mediului și Dezvoltării, ONU, 1987.

După cum sublinia Winpenny (1991), se pare că o definiție satisfăcătoare pentru dezvoltarea durabilă a devenit „un izvor sfânt pentru economia mediului”; de exemplu, Pezzey (1989) a sugerat 60 de definiții, în timp ce Pearce ș.a. (1989) au avansat 30. După Pearce, „dezvoltarea durabilă este interpretată ca bunăstarea umană stabilă peste timp, adică o dezvoltare care conduce oamenii spre o stare mai bună, iar pe cei de mâine la un standard inferior, în cazul unei dezvoltări nedurabile” (Pearce, 1991).

Noțiuni conceptuale

Se pare că cea mai bună definiție pentru dezvoltarea durabilă este aceea care specifică aspectul integrării interregionale, ca cea sugerată de Raportul Brundtland, deja menționat. Alte câteva exemple ar putea fi următoarele:

în conformitate cu principiul durabilității, toate resursele naturale ar trebui folosite de o asemenea manieră încât să țină seama de necesitățile viitoarelor generații (Tietenberg, 1992);

dezvoltarea durabilă este aceea care, pentru o perioadă anumită de timp, lasă intact întregul patrimoniu, inclusiv capitalul natural. Noi ar trebui să lăsăm prin testament generațiilor viitoare același capital, cuprinzând oportunități pentru un potențial standard pe care în mod curent ni-l dorim (Winpenny, 1991);

dezvoltarea durabilă este o strategie de dezvoltare care antrenează toate bunurile, resursele naturale și resursele umane, precum și resursele financiare și fizice care să determine creșterea pe termen lung a bunăstării.

Nu demult, conceptul de dezvoltare durabilă susținut de economiștii școlii anglo-saxone a fost criticat de cei aparținând școlilor franceze și italiene. După aceștia, în domeniul economiei resurselor naturale și al mediului, ponderea politicului a crescut, justificându-se astfel fundamentele școlii de la Londra. A priori, economiștii londonezi atestă caracterul pluridimensional al dezvoltării durabile, punând accentul pe interdependențele dintre economie și mediu, subliniind specificitatea capitalului natural, ceea ce a condus la viziuni economice asupra lumii și la depărtarea aparentă de abordările neoclasiche.

La baza concepției de dezvoltare durabilă au stat următoarele idei-forță:

- abordarea sistemică a activității socio-umane din spațiul național;
- cuprinderea în calculul economic a tuturor categoriilor de resurse intrate și neintrate în circuitul economic;
- urmărirea produselor pe ciclul lor de viață; ciclul natură-natură, deci o viziune dinamică. Abordarea sistemică a activităților social-economice din spațiul național duce la divizarea acestui macrosistem în următoarele subsisteme:

- a) subsistemul producției (implică forțele de producție cu dominante tehnico-tehnologice); subsistemul economic cu toate categoriile economice bazate pe valoarea economică;
- b) sistemul suprastructural (politic, juridic, cultural, administrativ, social etc.);
- c) mediul ambiant în care se desfășoară toate tipurile de activități social-umane.

Între aceste subsisteme există fluxurile de diferite intensități ce reflectă interdependența dintre ele în efecte cumulative în standardul de viață material și spiritual al populației analizate.

Evoluția în dinamică a resurselor

Cuprinderea în calculul economic a tuturor categoriilor de resurse derivă din abordarea dinamică și nu statică a resurselor. În acest sens, resursele se pot clasifica astfel:

- a) resurse intrate în circuitul economic;
- b) resurse neintrate în circuitul economic, respectiv resurse naturale sau potențiale.

O asemenea viziune are în vedere protecția mediului înconjurător, respectiv a resurselor neintrate în circuitul economic.

Urmărirea produselor pe ciclul natură - natură presupune stabilirea tuturor etapelor ciclului de viață a produselor și evaluarea eforturilor și efectelor pe fiecare etapă și pe ansamblu. Într-o formă mai sintetică considerăm oportune următoarele etape: **1. Concepție (C+D); 2. Extracție; 3. Fabricație; 4. Utilizare; 5. Post-utilizare (reciclare, reutilizare și reîncorporare în mediu).**

După părerea noastră, dezvoltarea durabilă (viabilă sau reproductibilă) include:

- reducerea degradării mediului;
- conservarea resurselor;
- reutilizarea și reciclarea resurselor.

În contextul dezvoltării durabile, unitatea de măsură a eficienței activităților economice este necesar să includă impactul asupra resurselor mediului sau bunurilor ecologice.

După unele estimări, dacă omenirea nu adoptă măsuri hotărâtoare în domeniul combaterii poluării, în următorii zece-cincisprezece ani se va ajunge la situația ca toate fondurile pentru investiții să fie destinate măsurilor antipoluare. Este o problemă de supraviețuire a speciei umane.

Strategiile privind dezvoltarea durabilă pornesc de la înțelegerea faptului că economia unei țări, ca și a tuturor țărilor, înseamnă mai mult decât suma părților componente, că modificările produse într-un subsistem sau altul antrenează schimbări de ansamblu profunde, în virtutea interdependențelor dinamice existente între componentele acesteia.

În această viziune, factorii care interferează în procesul dezvoltării sunt: populația, resursele naturale, mediul natural, producția agricolă, producția industrială, poluarea. Strategia dezvoltării durabile își propune să găsească criteriile cele mai adecvate de optimizare a raportului *nevoi-resurse*, obiective de atins -

mijloace necesare, pe baza compatibilității lor reciproce, în timp și spațiu. Este vorba de a concepe și realiza un asemenea mediu economic, care, prin intrările și ieșirile sale, să se afle într-o compatibilitate directă, dinamică, cu mediul natural, dar și cu nevoile și cu interesele prezente și viitoare ale generațiilor care coexistă și se succed la dezvoltare.

Deci putem spune că dezvoltarea durabilă este definită de o **dimensiune naturală** (în sensul că există numai atâta vreme cât mediul creat de om este compatibil cu mediul natural); de o **dimensiune social-umană** (în sensul că toate ieșirile din mediul creat de om trebuie să răspundă direct nevoilor și intereselor prezente și viitoare ale generațiilor care coexistă și se succed); de **dimensiunea națională-statală, regională și mondială** (în sensul compatibilității criteriilor de optimizare, atât pe plan național, cât și la nivel regional sau global, mondial).

Exigențe naționale și mondiale

Viziunea dezvoltării durabile integrează următoarele exigențe majore la nivelul tuturor economiilor naționale și al sistemului global al economiei mondiale:

1. un comportament fundamental, revizuit esențial, ca modalitate directă de luptă cu restricțiile obiective și subiective ale dezvoltării și de colaborare cu mediul natural;
2. îmbunătățirea substanțială, în termeni absoluți și relativi, a dezvoltării din țările în curs de dezvoltare în raport cu statele dezvoltate economic din lume;
3. o planificare strategică, cu elemente specifice și comune, aflate în compatibilitate directă atât pe plan național, cât și internațional;
4. atingerea unei stări raționale și durabile, de echilibru, prin schimbarea fundamentală a valorilor și obiectivelor, la nivel individual, național și mondial;

5. trecerea la realizarea unei dezvoltări durabile în condițiile tradițiilor, educației și activităților curente, ale intereselor imediate, ceea ce face transformarea (tranziția) disputată și lentă, succesul fiind asigurat de reala înțelegere a condiției umane în acest context de schimbări radicale;

prin trecerea la dezvoltarea durabilă se speră să se realizeze un prezent pentru un viitor din ce în ce mai sigur.

De aici rezultă că dezvoltarea durabilă este un gen nou de strategie umană ce răspunde necesităților prezentului, fără a compromite posibilitățile de satisfacere a trebuințelor generațiilor viitoare.

Spre deosebire de modelele de dezvoltare economică aplicate până în prezent, noua viziune a dezvoltării durabile cunoaște o serie de caracteristici, cum ar fi:

- îmbunătățirea metodelor de dezvoltare în țările cu economie slabă, diferită de metodele aplicate în țările cu o economie dezvoltată;
- contopirea la nivel mondial a planificărilor de dezvoltare și compatibilitatea acestora cu mediul natural;
- încercarea de atingere și păstrare a stărilor de relativ echilibru prin schimbarea fundamentală a valorilor și obiectivelor actuale.

Din aceste caracteristici prezentate mai sus rezultă că procesul de dezvoltare durabilă reprezintă o strategie nouă ce vine ca răspuns la problemele de satisfacere a trebuințelor în viitor.

Obiective și acțiuni europene

Dezvoltarea durabilă înseamnă calitate mai bună a vieții acum și pentru generațiile viitoare. Conform viziunii dezvoltării durabile, progresul integrează obiective imediate și pe termen lung, acțiuni locale și globale, probleme economice și de mediu, toate fiind inseparabile. O astfel de viziune asupra societății nu va putea fi impusă

doar prin politici, societatea în ansamblu trebuind să adopte anumite principii (politice, economice, sociale, de gândire). UE are o Strategie de Dezvoltare Durabilă, care își propune obiective și acțiuni clare, legate de șapte priorități, majoritatea de mediu*), dintre care amintim:

1. Schimbarea climatică și energia curată;
2. Transportul durabil;
3. Consumul și producția durabile;
4. Conservarea și managementul resurselor naturale;
5. Sănătatea publică.

Deși toate privirile sunt îndreptate spre identificarea unor răspunsuri eficiente la provocările pe care le lansează neîncetat criza economică (îndeosebi în spațiul european), problemele schimbării modelului economic mondial, în profunzimea sa, rămân aceleași.

Pentru că, iată, nu știm încă bine dacă omenirea a realizat o autentică echilibrare a economiei de consum cu necesitatea stringentă a protejării mediului, a utilizării cu atenție și înțelepciune a resurselor naturale - particularizate prin caracterul finit și imposibilitatea refacerii acestora prin regenerare.

Un moment hotărâtor în această abordare ce angajează comunitatea mondială în ansamblul său ținând seama de adevărul simplu că globul pământesc este casa tuturor și că, dincolo de el, nu avem alte resurse ce pot fi utilizate economic - l-a constituit încheierea conceptului de dezvoltare durabilă.

Această consacrare internațională de model mondo-economic a avut loc în urmă cu două decenii, la Conferința la nivel înalt de la Rio de Janeiro (Brazilia). După două decenii, mediile politice și cercetătorii din domeniu consideră utilă o evaluare a progreselor înregistrate în consolidarea teoretică, pe de o parte, și în sporirea capacității operaționale, pe de altă parte, a conceptului dezvoltării durabile.

* Ilie Budică, Silvia Puiu, Dezvoltarea durabilă o temă perenă, „Tribuna economică”, nr. 10/2009.

Omenirea, prin intermediul celor peste o sută de șefi de stat și al celor 30 000 de reprezentanți ai societății civile și mass-media, a făcut dovada publică a înțelegerii unor stări grave ce îi afectează prezentul și viitorul; în primul rând persistența unor severe inegalități de dezvoltare și degradarea rapidă a stocului de resurse naturale al planetei. S-au elaborat lucrări științifice care pun în evidență caracterul limitat, epuizabil al resurselor terestre și caracterul nesustenabil al modelului de creștere dominant în economia mondială.

Bibliografie

- Bogdan BAZGĂ, Teza de Doctorat „Securitatea Alimentară ca factor de creștere a gradului de valorificare a potențialului agricol din România”, București, 2013.
- Otiman I. P., Popescu M., Romanian Agriculture, Agroprint Publishing, Timișoara, 2002.
- Ilie Budică, Silvia Puiu, Dezvoltarea durabilă - o temă perenă, „Tribuna Economică”, nr. 10/2009.
- Brundtland Report, World Commission on Environment and Development, Note „The future of all of us”, United Nations, 1987.
- Tietenberg, Environmental and Natural Resource Economics, Hardcover, 1992.
- David W. Pearce, "Green Economics", Environmental Values, White Horse Press, vol. 1(1), pages 3-13, February 1992.
- Winpenny, James T, Development Research: The Environmental Challenge, Overseas Development, Institute editor, 1991.
- Declarația asupra Mediului și Dezvoltării, Rio de Janeiro, 1992.
- <http://www.un.org/en/development/desa/categories/sustainable.html>.
- www.fao.org, Special Program for Food Security, FAO.
- http://europa.eu/legislation_summaries/environment/sustainable_development/index_ro.htm.
- <http://www.mmediu.ro>.

Florin BUȘTIUC

Factorul edusec®

factorul de conștientizare și activare a atitudinii pentru educația de securitate

*Praemonitus praemunitus
Cel prevenit este înarmat*

Factorul edusec reflectă existența și nivelul educației de securitate, ca învățare și aplicare de reguli în ceea ce privește protecția informațiilor. Prin întrebările și răspunsurile aferente identificării factorului edusec am avut în vedere o componentă pragmatică, respectiv ca persoana să fie „surprinsă” de existența mai multor dimensiuni ale protecției informațiilor. Astfel, într-o primă fază, am intenționat să o determinăm să facă un exercițiu practic de imaginație pentru formularea răspunsurilor, iar în a doua fază, prin lecturarea exemplelor, să învețe efectiv, într-un mod simplu, reguli (auto)protective.

Securitatea informațiilor este necesară din perspectiva principiului general al existenței unei organizații, respectiv *asigurarea funcționalității sale în vederea păstrării competitivității* - a furniza bunuri și servicii pentru a avea profit („toate organizațiile au ca scop supraviețuirea”; Johns, 1998, 4).

Supraviețuirea unei organizații derivă din obiectivul major de **a-și proteja următoarele valori** generale: a) **informația**; b) imaginea/reputația; c) resursele financiare; d) produsele; e) serviciile; f) personalul (prin prisma formării de competențe, aptitudini și acumulării de experiență); g) echipamentele și spațiile fizice (calculatoare, sedii, centre de cercetare etc).

În ceea ce privește **securitatea informațiilor**, reperul fundamental este *componenta umană, exprimată ca generator, utilizator și factor protectiv al informațiilor*, iar un punct cheie este **educația de securitate** (parte integrantă a culturii de securitate).

Dintr-un punct de vedere personal, supraviețuirea organizațiilor va fi dependentă de realizarea **educației de securitate**, prin care persoanele care au acces la informații importante sunt instruite cu privire la prevederi legale și norme interne în ceea ce privește securitatea informațiilor, mijloacele și metodele utilizate de structurile informative adverse specializate în culegerea de date, competențele instituțiilor și structurilor organizaționale în acest domeniu, etc.

Astfel, este necesar ca fiecare angajat să conștientizeze că protejarea informațiilor este un factor strategic pentru supraviețuirea/dezvoltarea organizației, întrucât există consecințe directe în ceea ce privește prezervarea propriilor interese/avantaje de natură socială și financiară (venit regulat, asigurarea pensiei, satisfacerea nevoilor etc).

Educația de securitate se realizează atunci când există trei condiții:

- o persoană are/va avea acces la informații protejate prin lege și/sau regulamente instituționale (vom utiliza termenul generic de informații confidențiale, astfel incluzând și informații clasificate, secretul economic, secretul bancar);

- accesul la aceste informații este reglementat (limitat), fiind dublat de aplicarea unor reguli de securitate;

- există un potențial interes nelegitim (și disimulat) al unei entități* de a avea acces la aceste informații (nn. **interes informativ**).

Factorul edusec se referă la conștientizarea și activarea atitudinii pentru educația de securitate, respectiv persoana își formulează răspunsuri pozitive la întrebări precum:

„Există în organizație informații care trebuie protejate?”, „Am acces la astfel de informații?”, „Există norme interne de protecție a informațiilor (se aplică reguli de securitate)?”, „Există entități interesate (nn. structură informativă adversă/adversar informativ) de a avea acces neautorizat la informațiile din organizație?”, „Pot reprezenta o țintă pentru o structură informativă adversă/adversar informativ?”, „Pot fi exploatate anumite aspecte ale comportamentului personal pentru a determina dezvăluirea de informații?” etc.

„Cheia” **factorului edusec** este **atitudinea personală** în raport cu existența potențială a unui interes din partea unei *structuri informative adverse/adversar informativ*. Astfel, se concretizează **atitudinea edusec** ca parte activă a personalității, dimensionată pe trei componente:

- **cognitivă (conștientizare pro-securitate)**, care integrează *cunoștințe* despre regulile de protecție a informațiilor;

- **volitiv-motivațională (angajamentul pro-securitate)**, referitoare la *asumarea necesității și responsabilității* aplicării regulilor de securitate;

- **comportamentul pro-securitate**, reflectat de *aplicarea concretă* a regulilor de securitate.

* Entitatea este reprezentată de o structură informativă adversă (implică o formă organizațională serviciile de informații ale statelor sau ale companiilor private) sau de un adversar informativ (implică o persoană); când se utilizează termenul de străin/străinătate, se au în vedere statele/organizațiile care au interese adverse României.

FACTORUL EDUSEC - Întrebări/ cerințe și explicații/ exemplificări

Factorul edusec are o dublă utilitate - măsoară nivelul de conștientizare a atitudinii pro-securitate, dar și activează prin întrebări/ cerințe (auto) formarea unei astfel de atitudini.

Astfel, am proiectat un set de 30 de întrebări/ cerințe pentru determinarea **factorului edusec**.

Rezultatele se interpretează conform grilei de mai jos:

• **sub 15 puncte (nivel minim)** - există un grad de vulnerabilitate maxim în raport cu o structură informativă adversă/adversar informativ. Aveți un nivel minim de circumspecție și suspiciune, nu sunteți familiarizat cu ideea că există un adversar informativ și cu modalitățile de acțiune ale acestuia. Pentru dumneavoastră ideea de autoprotecție este difuză, apreciați că nu este necesară. Cel mult, cunoașteți câteva reguli de securitate generale.

• **între 15 și 23 de puncte (nivel mediu)** - ați participat la unele instructaje de securitate și vă rezumați la aplicarea unor reguli de securitate generale. Aveți principiul că, dacă există structuri informative adverse/ adversar informativ, nu prezentați interes informativ și nu vi se va întâmpla chiar dumneavoastră să fiți exploatat informativ.

• **între 23 și 31 de puncte (nivel maxim)** - sunteți conștient că o structură informativă adversă/un adversar informativ este specializat în identificarea și exploatarea vulnerabilităților personale, respectiv în crearea de contexte prin care să determine dezvăluirea neautorizată (voluntară sau involuntară) de informații. Aveți abilități în ceea ce privește identificarea unui interes informativ și în prevenirea/ evitarea respectivelor contexte.

(dacă nu s-a răspuns/ s-a răspuns parțial, punctajul este 0; altfel, este 1. În unele situații, prezintă relevanță ca răspunsurile să fie apropiate de explicația prezentată. În aceste cazuri, dumneavoastră apreciați dacă răspunsul este parțial sau complet, dar este important să fiți obiectiv/ neutru în apreciere pentru identificarea factorului edusec real)

1. Ce este un adversar informativ/ o structură informativă adversă?

2. Care sunt obiectivele unei structuri informative adverse/adversar informativ?

3. Care este caracteristica esențială a acțiunilor unui adversar informativ?

4. Care sunt condițiile în care o persoană prezintă interes pentru un adversar informativ?

5. Apreciați că un adversar informativ acționează numai în calitate de reprezentant oficial/ declarat al unei structuri străine de informații? Dacă ați răspuns cu nu, precizați de ce și enumerați 3 ipostaze în care se poate regăsi un adversar informativ.

6. Care sunt contextele care determină ca unele persoane să fie mai pretabile la a veni în contact cu structuri informative adverse/un adversar informativ?

7. Exemplificați 4 comportamente ale unui adversar informativ în relaționarea cu o persoană țintă?

8. Enumerați 3 metode/ mijloace utilizate de serviciile de informații.

9. Precizați 2 factori esențiali ai acțiunilor unui adversar informativ în cadrul inițierii și dezvoltării relației cu persoana țintă.

10. Descrieți 3 dintre secvențele acțiunilor unei structuri informative adverse/ adversar informativ.

11. Precizați 4 vulnerabilități comportamentale exploatabile de către structuri informative adverse/ adversar informativ.

12. Precizați 3 modalități pe care le utilizează un adversar informativ pentru a determina o persoană să dezvăluie informații.

13. Enumerați 3 trăsături comportamentale ale unui adversar informativ.

14. Precizați 3 factori psihologici care motivează o persoană să dezvăluie informații.

15. Apreciați că numai persoanele care au funcții de decizie prezintă interes pentru un adversar informativ? Dacă ați răspuns cu nu, exemplificați și alte categorii de personal.

16. Exemplificați 4 situații în care se dezvăluie involuntar informații.

17. Precizați 3 situații care semnifică posibilitatea de a se culege și transmite informații neautorizat.

18. Enumerați 3 cărți (publicate de autori români/traduse în limba română) care abordează metodele utilizate de structuri informative.

19. Ce este briefing-ul pentru călătoriile în străinătate? Precizați 4 recomandări care se realizează în cursul unui astfel de briefing.

20. Ce este debriefingul? Precizați 3 întrebări care pot fi formulate în cadrul unui debriefing după călătoria în străinătate

21. Exemplificați 3 situații care semnifică faptul că o persoană a avut contact/ a fost în atenția unei structuri informative adverse.

22. Precizați 4 indicii care semnifică faptul că, în cadrul unor negocieri sau vizite, o organizație face obiectul unor activități de culegere de informații din partea unei structuri informative adverse/ adversar informativ

23. Precizați 3 reguli pentru protecția documentelor în format hârtie.

24. Precizați 3 reguli pentru protecția materialelor existente în sistemele informatice.

25. Precizați 3 reguli pentru protecția informațiilor în cazul organizării/ participării la unele evenimente.

26. Explicați ce este principiul *need to know* (necesitatea de a cunoaște).

27. Precizați 3 aspecte pe care le conține un angajament de confidențialitate.

28. Enumerați 3 elemente de incompatibilitate în ceea ce privește accesul la informații secrete de stat.

29. Enumerați 3 reguli generale în procesul de relaționare care presupun ideea de prudență și de evitare a exploatării informative.

30. Menționați 2 comportamente care ar trebui adoptate atunci când sesizați că asupra dumneavoastră acționează un adversar informativ.

* * *

În concluzie, cel puțin din perspectivă economică, securitatea reprezintă „un parametru principal de calitate (integrând elemente de fiabilitate, viabilitate, adaptabilitate și stabilitate) al tuturor proceselor și sistemelor, fără de care eficiența nu este posibilă” (Ilie și Urdăreanu, 2001, 15), iar securitatea informațiilor devine o variabilă

majoră în supraviețuirea unei organizații, unul dintre argumente constând în aceea că „Linia de demarcație dintre spionajul public și cel privat va continua să devină tot mai difuză. Odată cu proliferarea companiilor multinaționale, multe dintre acestea își dezvoltă propriile rețele informative... În paralel cu acțiunile «para-informative» din străinătate, se desfășoară recenta propagare a așa-numitelor unități de «informații competitive» din industria internă... concepute să opereze în limitele legii și care aplică, cel puțin la un nivel rudimentar, multe dintre aceleași metode și talente folosite de unitățile informative ale guvernului” (Toffler, 1995, 313).

Așa cum am precizat, scopul lecturării exemplelor de răspuns este de a se învăța într-un mod simplu reguli de (auto) protecție.

Exemple de răspuns

1. Persoana fizică, respectiv structurile statelor sau ale companiilor private reprezintă adversarul informativ/ structura informativă adversă, iar activitățile desfășurate au consecințe negative asupra valorilor unui stat/ instituții/ organizații: informația, resursele financiare, serviciile etc.

2. Obiectivul principal este de a culege informații de interes. Din acesta derivă două obiective secundare: a) a iniția și dezvolta cât mai multe contacte pentru identificarea persoanelor pretabile la a fi exploatate informativ (susceptibile de a furniza informații), b) crearea/ valorificarea pretextelor plauzibile pentru inițierea contactelor.

3. Factorul specific al activităților adversarului informativ este disimularea scopului, respectiv disimularea interesului pentru informațiile care îi sunt necesare.

4. O persoană prezintă interes informativ (este „persoana țintă”) prin prisma accesului: a) direct la datele protejate; b) în zone unde se vehiculează aceste informații; c) la persoane (colegi, șefi, prieteni) care gestionează respectivele informații.

5. Un adversar informativ va încerca să-și „acopere” activitatea de culegere de informații pentru a nu genera suspiciune, neîncredere, prudență, respingere, refuz.

În mod frecvent activitățile informative se desfășoară sub acoperirile de **diplomat, ziarist, cercetător, om de afaceri, participant la un eveniment științific, consultant, membru al unei delegații etc.** - astfel, se exploatează „prezența și activitățile legitime” ale reprezentanților diplomatice, delegațiilor oficiale, companiilor private, institutelor științifice, organizațiilor media etc.

6. În raport cu „persoana țintă” se pot invoca „similarități”, ca de exemplu un fundament comun, de natură culturală, etnică, religioasă. „Persoana țintă” efectuează **multiple deplasări (are și o reședință) în străinătate.**

7. Întrebări directe despre natura activității profesionale; solicitări pentru întâlniri ulterioare în afara cadrului oficial; solicitarea unor date tehnice/ administrative care nu sunt protejate, dar nu sunt publice; recompense financiare pentru acte de consultanță în regim privat.

8. ***Steagul străin** - persoanele pot avea simpatii pentru un anumit grup, o instituție sau un stat. Adversarul informativ își va declara simpatia sau apartenența la respectivul grup, ori va pretinde că este angajat al acelei instituții sau al unui sector guvernamental.

*Investigarea biografică - culegerea de date relevante despre persoana țintă - calificări, aspirații, nemulțumiri în plan profesional, probleme personale, persoane apropiate care au capacitatea de a influența, implicarea în situații din care pot deriva acte de șantaj/ presiune.

*Exploatarea în orb - culegerea informațiilor prin inițierea și manipularea unor conversații într-o direcție care să permită formularea rezonabilă/ normală a unor întrebări despre aspecte de interes, ulterior fiind schimbat subiectul de discuție.

*Specularea vulnerabilităților - lăcomia, furia, nemulțumirea/insatisfacția profesională, răzbunarea, invidia, dorința sexuală, consumul de alcool, droguri.

*Șantajul - determinarea cooperării prin amenințarea cu dezvăluirea unor aspecte care afectează statutul socio-profesional.

9. Adversarul informativ încearcă să **valorifice orice situație „rezonabilă (care nu generează suspiciuni)”** pentru a contacta persoanele care prezintă interes informativ (și să dezvolte relația).

Un adversar informativ încearcă să **construiască sentimentul de încredere**, pe baza căruia să abordeze, cu un grad minim de suspiciune, aspecte profesionale de interes.

Nota principală a acțiunilor unui adversar informativ se reflectă în **interesul treptat și frecvent pentru problematica activității profesionale.**

10. Inițierea relației (de regulă, prin disimularea scopului); abordarea unor aspecte ale vieții personale (hobby-uri, valori, principii, interese, dificultăți); crearea și dezvoltarea relației; identificarea vulnerabilităților (dificultăți financiare, jocuri de noroc, consum de alcool etc.); abordarea unor aspecte din viața profesională; testarea disponibilității de a dezvălui informații; exploatarea relației.

11. Pălăvrăgeala/ Lăudăroșenia; Cheltuielile exagerate, datoriile și împrumuturile semnificative; Consumul de alcool/ droguri; Comportamentele deviante.

12. Recompensarea financiară; Exercițarea șantajului; Exploatarea orgoliului.

13. Foarte bun ascultător, va încerca să vă determine să vorbiți despre aspectele care vă preocupă, vă va încuraja să vă destăinuiți, se va arăta interesat de problemele dvs. personale, vă va acorda importanță.

14. Vrem să fim politicoși, rezonabili și răspundem la întrebări; vrem să părem informați/ competenți în domeniul profesional propriu; vrem să fim apreciați; vrem să demonstrăm că ceea ce facem este important și util.

15. Primii vizați sunt factorii de conducere care manipulează documente secrete, personalul care încadrează birourile cu documente secrete. Următoarele persoane vizate sunt: funcționarii care lucrează cu dosare, dactilografele și curierii, dar și femeile de serviciu, meseriașii (tâmplari, electricieni, instalatori) care au acces în birourile unde se găsesc documentele.

16. Dialogul cu aspecte detaliate în interiorul sau exteriorul organizației (sala de mese, cafenele, lift, în zone pentru fumat etc.); studiul unor documente în mijloace de transport în comun sau în locuri publice; lăsarea unor vizitatori singuri într-un birou; lucrul acasă pe documente confidențiale; lăsarea la hotel a unor documente/ laptopuri, fără a le înclui într-un seif.

17. Intrarea neautorizată într-o zonă de securitate unde există echipamente informatice/ de comunicații; accesarea de fișiere pentru care nu există „nevoia de a cunoaște” cu puțin timp înainte de efectuarea unor călătorii în străinătate; utilizarea neautorizată de camere digitale; eliminarea neautorizată/ inadecvată a marcajelor de clasificare; depozitarea informațiilor la domiciliu sau în locuri neautorizate.

18. Ostrovski V, Hoy C. - Mossad. Top Secret; Suvorov V. - Acvariul. Cenușă fără epolet; Jefferson Mack - Cercul spionilor personali; Dezmaretz G. - Totul despre spionaj; Abram N. Shulsky, Gary J. Schmitt - Războiul tăcut. Introducere în universul informațiilor secrete.

19. **Briefing** pentru călătoriile în străinătate este un instructaj care are la bază ideea că pe un teritoriu străin persoana este mult mai vulnerabilă. Recomandări: dacă există, utilizați seiful hotelului pentru lucrurile de valoare; nu lăsați ca atmosfera plăcută, relaxantă, amicală și consumul de alcool să vă diminueze capacitatea de discernământ (în unele state, consumul de alcool în cantități mari sub forma toasturilor este o tradiție); nu vă implicați în activități pe piața neagră; nu fotografiați nimic care pare a aparține sistemului de securitate sau militar - aeroporturi, porturi navale sau zone restricționate (instalații și unități militare).

20. **Debriefing** - este o modalitate de identificare a unui potențial interes din partea unor servicii străine de informații - se realizează prin solicitarea de completare a unui chestionar tipizat/ derularea unui interviu.

Exemple de întrebări - A încercat cineva să vă dea scrisori, pachete etc. pentru a i le transmite altcuiva? Ați observat vreun aspect care să indice că ați fost urmărit/ monitorizat? Ați observat vreun aspect care să indice o „încercare de compromitere” a dvs.?

21. Dialogul detaliat cu privire la produse cu dublă utilizare în timpul unei cine „extra-oficiale”, dialog purtat separat cu diverși membri ai unei delegații; solicitarea de informații confidențiale pe fondul participării la un simpozion, cu invocarea faptului că există o recomandare a unei cunoștințe comune, în scopul realizării unei colaborări; mai mulți participanți la un seminar sunt abordați separat de un autohton care nu a participat activ la dezbateri, cu privire la o tematică în care este foarte bine documentat; un interpret formulează întrebări despre viața personală proprie/a colegilor/a șefilor, iar în context demonstrează că are cunoștință de unele detalii care nu sunt în CV; unul dintre membrii unei comisii de negociere are lacune referitoare la termeni de specialitate, deci suspiciunea este că e un reprezentant al unei structuri informative.

22. Solicitări nejustificate de acces la rețeaua informatică internă; solicitări de acces fizic nerestricționat; persoane adăugate pe lista vizitatorilor în ultimul moment; vizitatorii formulează întrebări care depășesc tematicile stabilite pentru discuții; vizitatorii cer foarte multe date și în schimb furnizează explicații generale; un vizitator care este foarte curios în legătură cu angajați, programe și zone de lucru care nu au fost incluse în agendă.

23. - Verificați documentele primite/ transmise pe bază de semnătură, respectiv integritatea acestora (număr de file, ambalaj etc.)!

- Multiplicați și distrugeți documentele sensibile conform regulilor existente. Ciornele sau notele care conțin informații sensibile se supun aceluiași reguli!

- Dacă participați la o întâlnire, luați cu dumneavoastră numai documentele necesare, pentru care ați primit aprobare!

24. - Utilizatorii rețelei de calculatoare trebuie să fie autorizați și să aibă acces numai la partițiile proprii!

- Rețeaua de calculatoare din instituții în care se procesează informații sensibile trebuie să fie independentă de restul sistemului informatic!

- Parolele de acces nu vor fi dezvăluite persoanelor neautorizate, indiferent de funcție, și nu se va permite accesul acestora la partiția proprie!

25. - Limitați-vă la transmiterea datelor și informațiilor pentru care ați primit aprobare!

- Nu transmiteți prin telefon, telefax, e-mail sau prin intermediul altor mijloace de comunicații informații sensibile!

- Nu trimiteți scrisori oficiale sau documente secrete prin intermediul unor persoane particulare!

26. Principiul need-to-know - este principiul conform căruia *accesul la informații clasificate se acordă în mod individual numai persoanelor care, pentru îndeplinirea îndatoririlor de serviciu, trebuie să lucreze cu respectivele informații sau să aibă acces la acestea*; rezultă astfel un mod condiționat - *îndeplinirea îndatoririlor de serviciu*, deci accesul la diferite categorii de informații clasificate nu va fi permis numai pe baza funcției, poziției sau autorizației de acces.

27. Generic, un angajament de confidențialitate conține următoarele: exemplificarea categoriilor/ tipurilor de informații care fac obiectul angajamentului; perioada de valabilitate; stipularea răspunderii (administrative, disciplinare, materiale, civilă ori penală) în cazul dezvăluirii informațiilor; menționarea situațiilor care exonerează de răspundere angajatul; faptul că persoana a luat la cunoștință de dispozițiile legale și normele interne cu privire la protecția informațiilor.

28. Are antecedente penale sau a fost sancționat contravențional pentru fapte care indică tendințe infracționale; a demonstrat lipsă de loialitate, necinste, incorectitudine sau indiscreție; a încălcat reglementările privind protecția informațiilor secrete de stat.

29. În cadrul unei relații de prietenie nu este necesar să se discute aspecte confidențiale din activitatea profesională; a fi corect și loial într-o relație nu înseamnă dezvăluirea vulnerabilităților personale (dificultăți financiare, probleme familiale etc.); sentimentele de încredere și simpatie nu reprezintă un motiv pentru a dezvălui informații din activitatea profesională.

30. Nu inițiați o investigație pe cont propriu - prezentați datele instituțiilor/ structurilor competente; în cazul în care sunteți în străinătate, nu prezentați suspiciunile unui localnic; când sesizați că dialogul atinge o zonă sensibilă, schimbați pur și simplu subiectul sau ignorați orice întrebare insistentă nepotrivită.

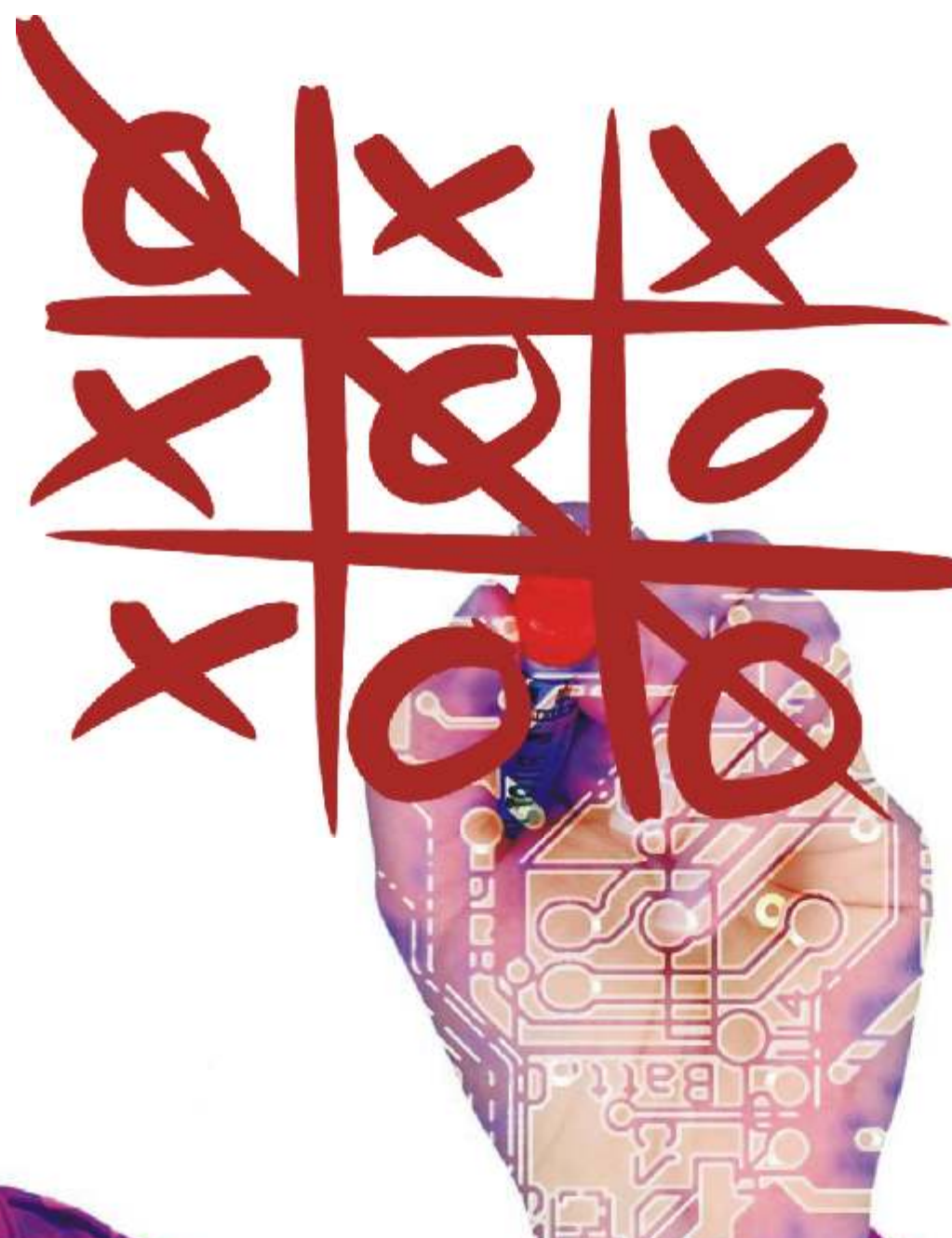
Bibliografie

- 1) Desmaretz, Gerard. (2002). Totul despre spionaj. Iași: Editura Polirom
- 2) Ilie, Gheorghe, Urdăreanu, Tiberiu. (2001). Securitatea deplină. București: Editura UTI
- 3) Johns, Garry. (1998). Comportament organizațional. București: Editura Economică
- 4) Melton, H. Keith, Piligian, Craig și Swierczynski, Duane. (2003). The Spy's Guide: Office Espionage. Philadelphia: Quirk Productions
- 5) Petrescu, Stan (2003). Arta și puterea informațiilor. București: Editura Militară
- 6) Petrescu, Stan (2007). Despre intelligence. Spionaj - contraspionaj. București: Editura Militară
- 7) Peltier, Thomas, Peltier Justin, Blackley, John. (2005). Information Security. Fundamentals. USA: CRC Press
- 8) Toffler, Alvin. (1995). Powershift. Puterea în mișcare. București: Editura Antet
- 9) Winkler, Ira. (1997). Corporate Espionage: what it is, why is happening in your company, what you must do about it. USA: Prima Publishing
- 10) Counterintelligence Office of the Defense Investigative Service - Suspicious indicators and security countermeasures for foreign activities directed against the US Defense Industry (February 2000)
- 11) General Intelligence and Security Service (AIVD-Netherlands) - Espionage and security risks. Invisible, but still existing (2004)
- 12) Office of the National Counterintelligence Executive Be alert! (2003)
- 13) Office of the National Counterintelligence Executive Safe travel begins with you (2003).

INTELLIGENCE IPHONE & ANDROID APP

Arhitecturi și perspective
operaționale - intelligence în
prevenirea și combaterea
terorismului

Comportament Cybersecurity 2015

Nicolae RADU

Studiul securității naționale face obiectul evoluției, atât din punct de vedere teoretic cât și practic. În același timp, conceptul evoluează atât din perspectiva societății, cât și a individului. În centrul dezbatărilor stă o chestiune fundamentală: poate exista securitate fără intelligence? Este terorismul instrumentul la care apelează cei lipsiți de forță? Cum poate fi valorificat comportamentul Cybersecurity în prevenirea și combaterea amenințărilor teroriste? Cât de importantă este informația în prevenirea și combaterea terorismului?

Cyberintelligence și Cybersecurity

În urma unei hotărâri a Consiliului Suprem pentru Apărarea Țării, autoritatea națională pentru coordonarea operațiunilor de apărare în domeniul cibernetic este, în România, Serviciul Român de Informații. Acesta dispune de o structură specializată, Centrul Național CyberInt, responsabil cu operațiunile ce țin de *cyberintelligence*. Principalul obiectiv al acesteia este prevenirea și combaterea amenințărilor apărute în mediul virtual și vizând infrastructuri critice ale statului.

În Statele Unite ale Americii, atribuții în acest sens are *Homeland Security*, departament care, în urma creșterii dramatice a intruziunilor și a atacurilor din mediul cibernetic al ultimului deceniu, își propune să ajute la securizarea *ecosistemului cibernetic*. Departamentul pentru Securitatea teritoriului încheie protocoale de cooperare cu proprietarii și operatorii infrastructurilor critice (instituții financiare, regii de utilități și centrale, fabrici de produse chimice etc.), emițând alerte cibernetic, anchetând infracțiunile și arestând făptuitorii și promovând educarea publicului larg în spiritul asigurării unui mediu virtual sigur.

În abordarea tradițională a studiilor de profil, securitatea a fost înțeleasă ca putere militară (Sebe, 2013). Arta militară, ca domeniu ce integra pregătirea și administrarea chestiunilor legate de război, era necesară deoarece securitatea statului nu putea fi obținută decât printr-o permanentă pregătire de război (Lăcătuș, 2013). În contextul în care Haftendorn (1991) susține că termenul „securitate” este ambiguu atât în formă, cât și în conținut, întrebându-se dacă securitatea este un scop, un domeniu tematic, un program de cercetare sau o disciplină, conceptul a devenit unul tot mai cuprinzător, impunându-se ca obiectiv al politicilor publice, cu scopul de a asigura starea de încredere a cetățenilor că riscurile la adresa vieții de zi cu zi - fie amenințări provocate de om, fie naturale - sunt gestionate adecvat (Omand, 2010).

Impactul semnificativ asupra conceptului securitate este evident. Potrivit Strategiei de Securitate Națională a României (2007), „securitatea națională se realizează prin măsuri adecvate de natură politică, economică, diplomatică, socială, juridică, educativă, administrativă și militară, prin activitatea de informații, contrainformații și securitate, precum și prin gestionarea eficientă a crizelor, în conformitate cu normele de conduită ale comunității europene și euroatlantice și prevederile dreptului internațional”. Considerând acestea, în acord cu teza noastră, trebuie reținut că securitatea națională se realizează și prin intermediul activității de informații, contrainformații și securitate (Sebe, 2013).

Pentru obținerea unei imagini clare și comprehensive a relației existente între conceptul de securitate națională și conceptul de intelligence, demersul lui Wheaton (2006) este pragmatic, reușind poate cea mai potrivită definiție a intelligence: un proces orientat spre exterior care utilizează informații din toate sursele disponibile pentru a reduce nivelul de incertitudine al unui decident.

Complexitatea riscurilor a generat un număr foarte mare de variabile care trebuie luate în considerare în elaborarea analizei de intelligence și a prognozelor asupra unor evoluții de securitate (Matei, 2013). În acest context, lupta împotriva terorismului internațional nu mai este însă numai o problemă de securitate internă, care afectează anumite țări, ci constituie o veritabilă provocare strategică lansată împotriva democrațiilor și valorilor noastre (Delange, 2001). Terorismul este considerat nu un risc, ci o amenințare fundamentală. Lupta dintre teroriști și forțele antiteroriste sau contrateroriste este una continuă, dusă pe toate planurile - informativ, tactic,

psihologic, de acțiune - pentru realizarea surprinderii sau pentru evitarea acesteia (Gogoasă, 2007). De cele mai multe ori însă forțele teroriste reușesc să surprindă, asigurându-și îndeplinirea scopului propus. Cu toate acestea, terorismul nu poate fi asociat în mod exclusiv cu religia unui popor.

Subiectivitatea inerentă ce revine conceptului de terorism asociat cu Islamul a fost pusă adesea în discuție. După ce la 11 septembrie 2006 discursul rostit de Papa Benedict al XVI-lea la Universitatea din Regensburg părea să facă legătura dintre Islam și violență, amplificând divergențele de opinie dintre musulmani și creștini, Vaticanul deschide, în martie 2008, dialogul cu reprezentanții unor curente diferite ale islamului din 43 de țări, reuniți în jurul unui mesaj de pace. Fie că amintim de întâlnirea dintre Papa Benedict al XVI-lea și regele Abdullah al Arabiei Saudite, fie despre vizita din Turcia din decembrie 2006, în cadrul căreia Papa a trecut pragul Moscheii Albastre, rugându-se preț de un minut cu fața spre Mecca, toate acestea sunt văzute cel puțin ca o încercare teoretică de reconciliere a relațiilor dintre Occident și lumea arabă.

Definițiile și limitele de demarcație au rămas însă controversate. Considerat de Vladimir Putin (2007) drept „boala secolului XXI, un pol al noii ordini mondiale, megaterorism sau hiperterorism”, terorismul era apreciat de Bill Clinton (2006) drept „partea întunecată a globalizării care divide lumea în bogați și săraci, promovează competiția, dar și conflictele, alimentează sentimentele de ură, alienare, durere, concomitent cu crearea de noi relații și interacțiuni de noi conglomerate sociale, politice și economice”. Definițiile sunt multiple, însă tocmai absența unui consens în înțelegerea semnificațiilor ce revin terorismului m-a îndemnat să subscriu pe deplin aprecierilor unor autori, precum Mark Burgess și Eva-Ildiko Delcea (2006), potrivit cărora „a defini terorismul este de acum înainte un exercițiu atât de complex și de obiectiv, încât putem spune că ține mai degrabă de latura artistică decât de cea științifică”.

În acest cadru, nu se poate spune însă că Islamul este cel care legitimează jocul la scena deschisă practicat de terorism. Însuși muftiul Murat Yusuf (2008) aprecia că „Islamul este religia păcii și nu a

violentei”. Potrivit lui Șeptar (2006), „nu există nicio poruncă divină în Islam care să oblige musulmanii să comită acte de terorism”. Comiterea unor astfel de acte reprezintă opresiune și un păcat săvârșit împotriva omului în general. Religia islamică poruncește tot ceea ce este sănătos și benefic pentru umanitate. Coranul și Tradiția Profetului Mahomed nu oferă nicio dovadă care să susțină ideea conform căreia ar exista porunci divine adresate musulmanilor pentru a săvârși acte de violență și terorism.

Publicarea multor studii de specialitate a pus bazele cogniției terorismului, cine poate deveni terorist și de ce și în numele cui se întreprind acte catalogate drept teroriste. Spre exemplu, unii cercetători precum Williams (2004), Chomsky (2003), Hoffman (2001), Ariel (2001) susțin că formele de manifestare a terorismului au evoluat de la reacții politice la cele de constrângere socială prin dobândirea unor comportamente antisociale. Mai mult, potrivit lui Olariu (2008), s-a dovedit în mai multe studii de specialitate (Wilkinson, 2006; Lehr, 2006; Scraton, 2002) că terorismul contemporan nu mai reprezintă o formă tranzacțională, ci a adoptat o nouă metodă mult mai periculoasă, imprevizibilă, puternică, organizată și profesionistă împotriva grupului-țintă pentru a-și atinge scopul. Alți cercetători, precum Sookhdeo (2006) și Ahmed (2003), susțin că reacțiile teroriștilor sunt cauzate de politica imperialistă americană. Iar Huntington (1996) contrazice „curentul mediatic” al serviciilor secrete, argumentând că fundamentalismul religios reprezintă efectul unui conflict inevitabil între civilizațiile de credințe diferite, recrutându-se potențiali subiecți umani pentru războiul sfânt.

Departa de tabloul zugrăvit în poveștile celor 1001 de nopți, lumea arabă este de ceva vreme teatrul unor manifestări de o violență ieșită din comun. Știrile internaționale nu mai vorbesc decât despre terorism, atentate, luări de ostateci, talibani, mașini capcană, mujahedini, lupte de stradă, suniți și šiiti, wahabi, Al Qaeda, bursa petrolului etc. Concentrați fiind în a da un sens lumii convulsionate de astăzi (Fuller, 2003), dar și terorismului, războiului și antiamericanismului generalizat, nu putem să nu ne punem și noi întrebările : este Islamul adevărată sursă a problemei sau trebuie el apreciat alături

de alți factori, mai puțini evidenți și de mai mare profunzime? Occident și lumea arabă, ciocnire sau înțelegere? Care este adevăratul motiv pentru care se întâmplă toate aceste lucruri?

Perceput drept totalitatea actelor de violență comise de un grup sau de o organizație pentru a crea un climat de insecuritate sau pentru a schimba forma de guvernământ a unui stat („Dicționarul Explicativ al Limbii române”, 1996, a se vedea și „Dictionnaire de la Langue française”, 1998), fenomenul terorist reprezintă mai mult decât efortul individual al unui kamikaze. Și în acest caz, se poate considera că actele teroriste reprezintă chiar rodul unor organizații în spatele cărora s-ar putea afla anumite state (Iova, 2006). Conținutul terorismului este dat și de manifestările violente, precis orientate și foarte bine organizate, care oferă o imagine apocaliptică și tind să creeze o psihoză paralizantă a terorii chiar și în timp de pace, cu diversificări multiple în situații de criză sau în caz de război.

În urma unui studiu inițiat, în 1983, de cercetătorii Schmid și Jonginan, de la Universitatea Laiden din Olanda, s-a ajuns la concluzia că elementul de violență era prezent în 83,5% dintre actele teroriste, țelurile politice în 65%, în vreme ce 51% puneau accentul pe elementul inducerii sentimentelor de frică și teroare. Cu toate acestea, se poate aprecia că terorismul nu este, așa cum se spune adesea, „violența stupidă”, ci, indiferent de cât de în afara legii ar fi sau ar părea, el nu este irațional sau lipsit de scop. La o simplă vedere, se poate spune că îmbrățișează o anumită cauză, de regulă politică, are o anumită organizare și structurare și o anumită specializare profesională a celor care participă la acțiuni cu un asemenea caracter.

Terorismul este, în esență, o piesă de teatru (Dragomir, 2008) jucată în fața unei audiențe, menită să atragă atenția a milioane de spectatori asupra unei situații de obicei, fără legătură directă cu actul de violență mizându-se pe șocul produs respectivei audiențe (starea de groază și oroare în fața provocării inimaginabilului fără nicio scuză sau remușcare). Terorismul, îndreptat împotriva inimii și lumii civilizate (George W. Bush, 2001), a căpătat la acest început de mileniu un caracter complex, lovind prezentul, propagând răul și pretinzând

că asigură un viitor mai bun (Marret, 2002). Nimic nu ilustrează mai bine acest lucru decât imaginile de la 11 septembrie 2001: pietoni ce fug din calea prăbușirii primului turn de la WTC; un lucrător din serviciile de urgență care ajută o femeie rănită; o persoană care se prăbușește în gol, după ce a sărit din infernul de la etajul 83 etc.

Considerând toate acestea, nu trebuie să neglijăm realitatea terorii. Terorismul este departe de a fi încheiat, dimensiunile sale fiind comparabile, din ce în ce mai mult, cu cele ale unui război al viitorului. Mitul Osama Bin Laden a încetat și totuși Al Qaida încă mai există. Să fie doar o simplă întâmplare? Care este miza și ce interese sunt amestecate în acest sinistru joc? Să fie vorba doar de un conflict între civilizații? Ce importanță revine Cybersecurity?

Spațiul cibernetic se caracterizează prin lipsa frontierelor, dinamism și anonim, generând deopotrivă oportunități de dezvoltare a societății informaționale bazate pe cunoaștere și riscuri la adresa funcționării acesteia. Cu cât o societate este mai informatizată, cu atât ea este mai vulnerabilă, iar asigurarea securității spațiului cibernetic trebuie să constituie o preocupare majoră a tuturor actorilor implicați, mai ales la nivel instituțional, unde se concentrează responsabilitatea elaborării și aplicării de politici coerente în domeniu. Astfel, România urmărește atât dezvoltarea unui mediu internațional dinamic bazat pe interoperabilitate și servicii specifice societății informaționale, cât și asigurarea respectării drepturilor și libertăților fundamentale ale cetățenilor și a intereselor de securitate națională, într-un cadru legal adecvat. Datorită acestui lucru, se resimte și necesitatea dezvoltării culturii de securitate cibernetică a utilizatorilor sistemelor informatice și de

comunicații, adesea insuficient informați în ceea ce privește legătura cu potențialele riscuri, dar și cu soluții de contracarare a acestora.

Cunoașterea pe scară largă a riscurilor și amenințărilor la care sunt supuse activitățile desfășurate în spațiul cibernetic și a modului de prevenire și contracarare a acestora necesită o comunicare și cooperare eficientă între actorii specifici în acest domeniu. Securitatea cibernetică a căpătat în ultimii ani o importanță strategică la nivelul statelor lumii, în contextul în care conflictele au depășit cu mult folosirea arsenalului clasic, desfășurându-se în mare parte în zona cibernetică, cu un potențial impact devastator într-un timp foarte scurt. E un război permanent. Bugete, resurse semnificative sunt alocate de marile state, iar România, ca parte a structurilor și alianțelor internaționale, are nevoie de o abordare bine pusă la punct. România este una dintre puținele țări care, într-un conflict cibernetic, are capacitatea tehnică de a sprijini alianța militară din care face parte. „În calitate de creator de soluții de securitate, suntem conștienți că furnizarea de tehnologii creează avantaje militare, drept urmare e necesar ca securizarea informației critice și a fluxurilor de comandă și control să fie realizate cu tehnologii de mare încredere.” (Florin Talpe, CEO Bitdefender, 2013).

Statul român își asumă rolul de coordonator al activităților desfășurate la nivel național pentru asigurarea securității cibernetică, în concordanță cu demersurile inițiate la nivel UE și NATO. Problematika securității cibernetică a devenit prioritară pentru aceste organisme care au stabilit cadrul de reglementare necesar dezvoltării mecanismelor de apărare cibernetică. La baza realizării securității cibernetică stau următoarele principii:

coordonarea - activitățile se realizează într-o concepție unitară, pe baza unor planuri de acțiune convergente destinate asigurării securității cibernetică, în conformitate cu atribuțiile și responsabilitățile fiecărei entități;

cooperarea - toate entitățile implicate, atât din mediul public, cât și privat, colaborează la nivel național și internațional pentru asigurarea unui răspuns adecvat la amenințările din spațiul cibernetic;

eficiența - demersurile întreprinse vizează managementul optim al resurselor disponibile;

prioritizarea - eforturile se vor concentra asupra securizării infrastructurilor cibernetică ce susțin infrastructurile critice naționale;

diseminarea - asigurarea transferului de informații, expertiză și bune practici în scopul protejării infrastructurilor cibernetică.

Amenințările din spațiul cibernetic se materializează prin exploatarea vulnerabilităților de natură umană, tehnică și procedurală cel mai adesea în:

- atacuri cibernetică împotriva infrastructurilor care susțin funcții de utilitate publică ori servicii ale societății informaționale a căror întrerupere/afectare ar putea constitui un pericol la adresa securității naționale;

- accesarea neautorizată a infrastructurilor cibernetică;

- modificarea, ștergerea sau deteriorarea neautorizată de date informatice ori restricționarea ilegală a accesului la aceste date;

- spionaj cibernetic.

Despre hack-tiviști, pe scurt

Cu toții am devenit familiarizați, odată cu extinderea grupării de hackeri Anonymous, cu mișcările de infractori din mediul virtual care acționează fără promisiunea vreunui profit. Ei se percep ca activiști pentru o societate mai bună, însă în virtutea bunelor intenții, uzează de mijloace ilicite sau aflate la marginea legalității pentru a-și impune punctul de vedere.

Spre exemplu, Anonymous se pretindeau, inițial, interesați de păstrarea libertății pe internet, dar ulterior s-au axat pe proteste și manifestări împotriva autorității. Ca structură, gruparea nu are un lider formal, ci se bazează pe puterea colectivă a participanților individuali. Membrii folosesc internetul pentru a comunica, a-și face cunoscute acțiunile și a se coordona. Din gruparea de bază s-au desprins, în timp, mici facțiuni precum LulzSec (care și-a revendicat mai multe atacuri asupra sitului web al CIA).

În contextul evoluției rapide a mediului virtual și al transferării multor resurse critice ale statului și ale firmelor private pe web, hackeri precum Anonymous se implică inclusiv în operațiuni împotriva unor țări. În 2013, Anonymous au atacat situl primului ministru israelian, iar în luna aprilie 2014, mai mulți membri ai grupării au amenințat printr-un film postat pe Youtube cu atacuri cibernetice asupra Israelului.

De reținut este și faptul că amenințările specifice spațiului cibernetic se caracterizează prin asimetrie și dinamică accentuată, precum și prin caracter global, ceea ce le face dificil de identificat și de contracarat prin măsuri proporționale cu impactul materializării riscurilor. În acest sens, putem avea în vedere criminalitatea cibernetică, terorismul cibernetic, precum și războiul cibernetic, având ca sursă atât actori statali, cât și actori non-statali. Dezvoltarea culturii de securitate cibernetică a utilizatorilor sistemelor informatice și de comunicații electronice este deosebit de importantă pentru conștientizarea riscurilor ce se manifestă în spațiul cibernetic și pentru a fi în măsură să aplice soluții și măsuri adecvate de contracarare a acestora. Promovarea și dezvoltarea culturii de securitate cibernetică este de asemenea importantă pentru stimularea oportunităților de afaceri și competitivității în mediul privat (Ștefan Tănase, *Senior Security Researcher, Global Research and Analysis Team Kaspersky Lab, 2013*);

În aceste condiții, amplificarea interdependentă a riscurilor și rapiditatea cu care evoluează situația operațională determină atât nevoia unei abordări comprehensive a acestor riscuri de securitate, cât și necesitatea creșterii capacității de cooperare și interacțiune în interiorul Serviciului Român de Informații (Maior, 2013) prin reconfigurarea unor noi arhitecturi și perspective operaționale securitate națională/ intelligence/ comportament cybersecurity. Aprecierile decidenților nu sunt întâmplătoare. Succese au fost înregistrate deja în mediul de afaceri privat.

Domeniul securității informatice este unul dintre cele mai importante în viziunea companiei KAPSCH. Grupul deține la nivel mondial, în toate subsidiarele sale, echipe de specialiști cu certificări avansate, capabile să construiască soluții complexe ce constituie răspunsuri consistente la amenințările cibernetice în continuă evoluție. La nivel național, KAPSCH România colaborează cu mediul academic pentru pregătirea de specialiști în acest domeniu. În acest sens, colaborarea deja existentă cu Universitatea Politehnică din București va fi extinsă și la alte unități de învățământ superior (Daniel Gheorghica, *Head of CyberSecurity Kapsch Romania, 2013*).

Educația de securitate este foarte importantă. Asigurarea stării de securitate presupune prevenirea și contracararea vulnerabilităților și riscurilor, dar în primul rând presupune cunoașterea acestora. Conștientizarea acestor amenințări este esențială în lupta pentru combaterea terorismului informatic. Nu este întâmplător faptul că SUA considerau atacurile informatice mai periculoase decât terorismul. Există voci care susțin că atacurile cibernetice vor fi cauza următoarei crize bancare mondiale. Într-o societate dinamică, dezvoltarea capacităților naționale de management al riscului și de reacție la incidente cibernetice sunt astăzi parte a unui Program National menit să promoveze și să consolideze cultura de securitate în domeniul cibernetic (Marius Sticlaru, *General Manager Q-EAST SOFTWARE, 2013*).

La data la care promovăm preocupările globale pentru asigurarea unui climat de securitate informațională, ne aflăm în apropierea unui eveniment major, respectiv „Ziua Siguranței pe Internet”, un eveniment de anvergură europeană desfășurat anual în luna februarie, sub egida rețelei europene „INSAFE” - European Safer Internet Network, în cadrul programului Safer Internet Plus al Comisiei Europene, dar poate prea puțin mediatizat. Susținută la nivel european de către organizația INSAFE și de Directoratul General pentru Media și Societatea Informatică al Comisiei Europene, Ziua Siguranței pe Internet a atins un grad global de participare, conștientizare și acoperire media, aflându-se în continuă creștere. Ajunsă la ediția a X-a, Safer Internet Day 2014 a avut loc pe data de 11 Februarie. Tema acestei ediții a fost „Let's create a better Internet together!” (“Împreună facem internetul mai bun!”) și vizează necesitatea stabilirii unei netichete general acceptată privind navigarea pe Internet (sigur.info.ro).

Dincolo de latura teoretică a conceptului de Cybersecurity, efortul trebuie depus și în sensul dezvoltării prin educație a unui comportament de responsabilizare și conștientizare a riscurilor din spațiul cyber.

Educația de securitate reprezintă un proces amplu care cuprinde educația preventivă și de gestiune a noului mediu de securitate intern și internațional, precum și a tipurilor de amenințări la adresa securității; ansamblul de măsuri întreprinse în mod sistematic de către autoritățile publice și organizații guvernamentale; modalitatea prin care noțiunile, ideile și informațiile referitoare la valorile, interesele și necesitățile naționale de securitate sunt utilizate, în forme și prin mijloace adecvate, în scopul formării și dezvoltării însușirilor intelectuale, morale și comportamentale ale cetățenilor în domenii și probleme ale securității naționale și internaționale. De ce spunem acest lucru?

Dacă decidenții din domeniu securității, alături de mediul de afaceri, înțeleg importanța prevenirii și combaterii riscurilor, societatea civilă dezvoltă, de cele mai multe ori, o atitudine nonsecuritate. Conștientizarea importanței adoptării unui comportament preventiv, chiar și la tranzacțiile bancare la bancomat, lasă de dorit la fel de mult ca și aplicarea unor măsuri de protecție a datelor

personale. Acest fapt permite infractorilor cibernetici („hackerilor”) abuz de încredere, fraude bancare, clonări de card, furt de identitate, dar și atacuri cibernetice, prin Cross-site scripting (XSS) și prin DNS spoofing (DNS poisoning) împotriva infrastructurilor care susțin funcții de utilitate publică ori servicii ale societății informaționale a căror întrerupere/ afectare ar putea constitui un pericol la adresa securității naționale; accesarea neautorizată a infrastructurilor cibernetice; modificarea, ștergerea sau deteriorarea neautorizată de date informatice ori restricționarea ilegală a accesului la aceste date; spionajul cibernetic; cauzarea unui prejudiciu patrimonial, hărțuirea și șantajul persoanelor fizice și juridice, de drept public și privat, cyberterorismul etc.

Spațiul cibernetic reprezintă mai mult decât un concept teoretic. Realitatea spațiului cibernetic este definită tot mai puternic prin tehnologia wireless, comunicațiile prin telefoane mobile, tranzacțiile bancare, cu beneficii clare, dar și cu riscuri greu de anticipat. Comunicațiile mobile (M2M, SCADA, Telemetry & Telecontrol, Broadband, RFID), comunicarea de afaceri (VOIP, Convergence & Satellite) și comunicațiile viitorului (LTE, White Space Radio, Het Nets) sunt subiecte de mare actualitate. România se poate lăuda cu unii dintre cei mai mulți și mai căutați specialiști IT. Conform statisticilor Swiss Webacademy Sibiu (cybersecurity-romania.ro),

România ocupă locul șase în plan mondial în ceea ce privește numărul de specialiști IT pe cap de locuitor, ceea ce înseamnă că formează anual între 3000 și 5000 de specialiști noi în acest domeniu. Din păcate, România ocupă locul 7 în plan mondial ca număr de hackeri și locul 2 în ceea ce privește atacurile derulate în mediul virtual, după China și înaintea Rusiei și Statelor Unite ale Americii. În plus, doi din zece români utilizatori de Internet au deja un virus de tip troian în computer, care „va fi activat la momentul potrivit, de către un stat, de către o corporație”.

România ocupă locul șase în plan mondial în ceea ce privește numărul de specialiști IT pe cap de locuitor, ceea ce înseamnă că formează anual între 3 000 și 5 000 de specialiști noi în acest domeniu. Din păcate, România ocupă locul 7 în plan mondial ca număr de hackeri și locul 2 în ceea ce privește atacurile derulate în mediul virtual, după China și înaintea Rusiei și Statelor Unite ale Americii. În plus, doi din zece români utilizatori de Internet au deja un virus de tip troian în computer, care „va fi activat la momentul potrivit, de către un stat, de către o corporație”.

Hackerii români sunt în atenția serviciilor de informații din întreaga lume. Râmnicu Vâlcea este orașul rebotezat „hacker town”, pe plan mondial IT. FBI a deschis aici un centru de localizare împreună cu Poliția Română. Definesc toate acestea Comportamentul Cybersecurity 2014?

Vasile DÂNCU

România
între prieteni și
dușmani.
Decupaje geopolitice și
hărți imagologice

Cartea lui Cristian Barna reprezintă un îndrăzneț demers de studiu privind securitatea națională a României, cu accent pe poziționarea țării noastre în jocul strategic al actorilor de pe scena internațională. Titlul însuși - prin interogațiile folosite de autor - este ilustrativ pentru întreaga călătorie a cititorului pe parcursul lecturii. Întrebările lui Cristian Barna își găsesc răspuns cu ajutorul viziunii ce combină abordarea sociologică cu cea geopolitică și imagologică, autorul intuind parcă semnificația diferenței dintre realitate și percepție în jocul puterii. El folosește prospectiva sau metoda scenariilor pentru a identifica tendințele globale, riscurile și amenințările la adresa României. Așa cum arată autorul, necesitatea acestui demers vine și din faptul că lumea spre care ne îndreptăm este una multipolară, măcinată de competiția pentru resurse strategice, de prezervarea sferelor de influență tradiționale, dar și de apariția sau intensificarea unor mișcări anarhice sau teroriste. Centrele de putere specifice Războiului rece cunosc o dinamică asociată cu puterea economică și cu capacitatea de a face față crizelor.

După o analiză a mediului global, autorul se lansează într-o serie de interogații specifice planificării strategice. În opinia lui Cristian Barna, întrebarea pe care ar trebui să și-o pună gestionarii destinului României vizează exact modul în care sunt identificate, colectate și interpretate informațiile cu privire la tendințele globale și impactul estimat asupra țării noastre în diverse scenarii, dar și modul în care instituțiile fundamentale ale statului și națiunea română sunt pregătite pentru a face față unor astfel de provocări, fructificând oportunitățile și reducând amenințările. Cine suntem, încotro ne îndreptăm și care ne sunt prietenii și dușmanii? Acestea sunt întrebările cheie pe care autorul le lansează, ca o provocare, cititorului. În baza unei analize ce combină abordarea geopolitică, comunicarea strategică și teorii ale relațiilor internaționale, precum și prin folosirea analizei comparative, a analizei de conținut, a prospectivei și a metodei prioritizării, cartea ne surprinde prin precizia cu care este poziționată România sau cum sunt definite opțiunile sale în diverse scenarii ce cuprind actori-cheie de pe scena internațională, cum ar fi Statele Unite, Federația Rusă, NATO, Uniunea Europeană și alții.

Volumul este valoros și prin abordarea chestiunilor sensibile pentru țara noastră, cum ar fi valoarea adăugată a scutului antirachetă pentru securitatea națională a României, în condițiile în care vocea Federației Ruse este din ce în ce mai stridentă și opozabilă argumentelor de punere în practică a unui astfel de proiect. Dintr-o perspectivă ce pune în valoare teorii geopolitice diverse,

cum ar fi "heartland-ul" și "rimland-ul", autorul apreciază că în epoca post-Război rece, Federația Rusă se consideră victima „încercării heartland-ului euroasiatic de către puterile talasocratice, mai ales de către SUA, sentiment geopolitic acutizat și de faptul Rusia că nu dispune de acces la oceanul planetar”. De aici vin și ultimele evoluții în politica Kremlinului, prin care se încearcă "reconstituirea Marelui Spațiu". Poate că într-o astfel de cheie ar trebui interpretate sprijinul lui Putin pentru regimul sirian și opoziția față de o intervenție armată în Orientul Mijlociu sau refuzul recent al Ucrainei de a se alina la Uniunea Europeană, la presiunea Moscovei. Totodată, autorul pune în discuție euro-asiatismul față în față cu euroatlantismul, analizând construcția de percepție a islamismului după 11 septembrie 2011, în strânsă corelație cu teoria „ciocnirii civilizațiilor” a lui Samuel Huntington. Pe acest fond, este abordat și "sfârșitul istoriei", proclamat de Fukuyama odată cu falimentul ideologiei comuniste, prin proba realității istorice și triumful democrației de tip liberal.

Conexiunea paradigmatică între diversele teorii legate de tema raportului între lumea occidentală și alte civilizații ne face să ne întrebăm dacă nu cumva există în mod clar o nevoie de re-ideologizare a unor spații în care evoluția istorică a zdruncinat tradiționalul echilibru de putere din ultimii zeci de ani, cum ar fi de pildă în țările nord-africane, unde opțiunea pentru democrație este exprimată, dar greu implementabilă, pe fondul unor mișcări fundamentalist islamice puternice, care se bucură și de suportul public. Re-ideologizarea poate fi interpretată însă ca agresiune axiologică, ea trebuie să vină în mod natural în spațiul islamic, în propria logică de evoluție, ca un sincretism între civilizații și ca o opțiune identitară pentru aceste popoare. Altfel spus, schimbarea nu trebuie impusă.

Pe acest fond, războiul împotriva terorii nu trebuie gestionat ca o cruciadă a Occidentului împotriva lumii islamice, pentru că astfel s-ar justifica argumentele jihadismului terorist. Primăvara arabă, spune autorul, a limitat răspândirea ideologiei jihadiste, pe fondul unor guvernări slabe, după schimbările politice, economice și sociale, deziluzia și frustrarea îi pot face pe unii să devină radicali și să îngroașe rândul fanaticilor care luptă împotriva

Occidentului. E posibil ca evoluțiile din Tunisia, Egipt, Libia și Siria să stea sub semnul masei critice. Putem asista la un parcurs similar cu cel al țărilor est-europene, prin care aceste țări vor opta pentru construcția unei căi democratice sau vor cădea în istorie, prin reinstaurarea unor regimuri islamiste sau autoritare, care să pună capăt haosului, vidului de putere, luptelor fratricide motivate religios sau pericolului preluării frâielor puterii de către mișcările fundamentalist islamice.

În contextul evoluțiilor geopolitice de pe scena internațională, autorul evaluează și poziția geostrategică a României după desființarea Tratatului de la Varșovia, prin prisma evoluției țării noastre de la statutul de zonă-tampon de la periferia Occidentului și din spațiul de influență al Federației Ruse spre cel de membru NATO și al Uniunii Europene. Cercul ne include, ceea ce face din lumea noastră un spațiu strategic relativ mai stabil la scara istoriei. Cu toate acestea, arată autorul, "obiectivul geostrategic al Federației Ruse pe continentul european este împiedicarea operaționalizării depline a „rimland”-ului euroatlantist în regiunea ponto-baltică, care contravine geopoliticii eurasiatice”. Ipoteza este extrapolată de fapt la Regiunea Extinsă a Mării Negre, pentru că Europa nu își poate asigura stabilitatea fără un cordon sanitar care să prevină amenințările asimetrice. Problema care se pune și în cazul acestui obiectiv de extindere a intereselor de securitate euroatlantică, până în Regiunea Caspică - Asia Centrală, este opoziția Federației Ruse, care se simte amenințată în propriile interese de securitate și consideră că acest proiect nu poate decât să distorsioneze echilibrul global.

Din această perspectivă, amplasarea elementelor scutului antirachetă în Polonia și în România poate fi abordată, în opinia lui Barna, ca o "modalitate prin care puterea talasocratică încearcă să consolideze eficiența istmului și să protejeze statele de pe această axă împotriva acțiunilor de exercitare a influenței de către Federația Rusă". Iranul este deocamdată hiperbolizat geostrategic tocmai pentru a justifica probabil o astfel de opțiune, dar este evident că un Iran înarmat nuclear va avea o altă greutate în ecuațiile geopolitice regionale, riscând fie o reacție dură a Israelului, fie o cursă necontrolabilă a înarmării nucleare la nivel regional, ceea ce ar putea fi un risc major.

Revenind la amplasarea scutului antirachetă, autorul analizează pozițiile decidenților ruși și ale celor din NATO, punctele de vedere ale unor experți în probleme strategice de securitate și politică de apărare (Rogov, Bujinski, Lukianov, Ushakov, Pharm, Feffer, G.Maior, Pifer, Weitz ș.a.) și ne propune mai multe scenarii de evoluție, pornind de la declarațiile belicoase din prezent, reluarea cursei înarmării nucleare, echilibrarea prin paritate, utilizarea mai activă a descurajării nucleare sau tensionarea relațiilor NATO - Federația Rusă până la punctul unui conflict deschis. Cert este că inițiativa scutului antirachetă produce o ruptură în echilibrul tradițional specific Războiului rece, valoarea politico-militară a acestui proiect fiind apreciată fie ca un demers capabil să diminueze capacitatea de răspuns a Federației Ruse și implicit posibilitatea întreprinderii unui atac strategic de către SUA, fie ca o provocare inutilă, discutabilă și irelevantă în echilibrul de forțe dintre SUA și Rusia.

În ceea ce privește România, autorul pune în dezbatere puncte de vedere mai puțin cunoscute opiniei publice, cum ar fi cel privind statul de țință nucleară a României în raport cu Federația Rusă, statut dobândit odată cu insistența plasării pe teritoriul țării noastre a scutului antirachetă sau similaritatea posibilă a cazului românesc cu plasarea rachetelor rusești în Cuba în 1962. Nu lipsesc de aici și menționarea opiniilor celor care privesc cu scepticism valoarea militară a scutului, cum ar fi Friedman, care consideră că scutul antirachetă are doar valoare simbolică, în realitate el fiind un soi de linie "Maginot", total inutilă și pentru apărarea României.

De fapt, pe parcursul întregii lucrări, Cristian Barna prezintă argumentări biunivoce, tocmai pentru a surprinde, din mai multe perspective, complexitatea unei probleme sau a unei opțiuni strategice. Abordarea plină de originalitate se regăsește și în analiza riscurilor și amenințărilor teroriste pe teritoriul României, unde se regăsesc cazuri ale unor cetățeni suspectați de terorism, declarații și documente strategice privind analiza, prevenirea și combaterea terorismului în România.

Autorul nu se oprește aici, experiența sa îl responsabilizează, ca atare ne propune și o abordare sociologică prin analiza documentelor și metoda prioritizării. Astfel, el identifică o listă

destul de lungă cu riscuri și amenințări, vulnerabilități și disfuncționalități, pe care le transformă în indicatori. Ulterior, indicatorii sunt transpuși într-un chestionar ce a fost aplicat studenților de la masterul de studii de securitate sau viitorilor analiști în probleme de securitate, pentru a identifica gradul de pericol al amenințărilor identificate. Astfel, aflăm că în 2013 amenințări la adresa României sunt: "reglări de conturi între grupări de crimă organizată sub formă de atentate teroriste, destructurarea unor sectoare de producție prin falimentarea companiilor de stat scoase la privatizare, managementul defectuos în companiile de stat, scoaterea capitalului autohton din țară prin firme de tip off-shore, privatizarea excesivă sau lipsa controlului statului asupra elementelor importante din economia României ș.a". Fără să își asume explicit acest punct de vedere, Cristian Barna concluzionează că Federația Rusă reprezintă „principalul vector de amenințare externă la adresa securității naționale a României, atât în 2013 cât și în 2020”.

Cristian Barna ne demonstrează prin această lucrare, bazată pe multitudinea de perspective cu privire la evoluțiile geostrategice care privesc România, că este un cercetător înzestrat, dar în același timp un specialist lucid analizând multi-dimensional riscurile la adresa securității țării noastre. Lucrarea este o contribuție importantă pentru consolidarea culturii de securitate în România, pentru explicarea conceptului și a contextualizării lui în actualitatea geostrategică, fiind o reală provocare pe care autorul o lansează deopotrivă specialiștilor, dar și publicului larg.

Tiberiu TĂNASE

CONSTANTIN BRÂNCOVEANU (1688-1714)

un precursor al diplomației
secrete și al informațiilor

Ceea ce impresionează la Constantin Brâncoveanu, dincolo de dimensiunea cultural-artistică și cea religioasă, este durata domniei sale. A fost unul dintre cei mai longevivi conducători ai țării Românești, domnind neîntrerupt vreme de peste 25 de ani. De la Basarab I și Mircea cel Bătrân și până la Mica Unire, doar Matei Basarab se apropie de această cifră, iar performanța lui Brâncoveanu este cu atât mai apreciabilă cu cât contextul în care a domnit a fost unul extrem de complicat, dominat de incertitudine, într-o perioadă în care, pe plan intern, țara era divizată de conflictele dintre facțiunile boierești, iar la nivelul continentului aveau loc prefaceri de ordin geopolitic de o magnitudine deosebită.

Ambasador George Cristian MAIOR

„Spionajul în vremea lui Constantin Brâncoveanu”

Puternica personalitate a voievodului martir Constantin Brâncoveanu a marcat istoria românilor de la sfârșitul secolului al XVII-lea și în primele decenii ale secolului al XVIII-lea. Îndelungata sa domnie din Țara Românească, începută la 29 octombrie 1688 și încheiată într-un mod atât de cumplit în 15 august 1714, corespunde unor importante realizări economice, politice, culturale și nu în ultimul rând diplomatice și informative.

Domnia de peste un sfert de veac (1688-1714) a lui Constantin Brâncoveanu apare ca o excepție a cărei explicație poate fi găsită, pe de o parte, în politica înțeleaptă de echilibru între Poarta otomană, intrată în declin, și puterile creștine, aflate în ofensivă, pe care prevăzătorul domn a dus-o în exterior cu ajutorul sfetnicilor săi credincioși, și mai ales al marelui cărturar stolnicul Constantin Cantacuzino, care-l crescuse de la vârsta de un an (din 1655), fiindcă tatăl său, Papa Brâncoveanu, fusese ucis de semenii răsculați, iar pe de altă parte în politica de pacificare a spiritelor dusă în interiorul țării prin eliminarea sau compromiterea adversarilor cu care nu a putut ajunge la înțelegere.

Cancelaria secretă a domnitorului - o adevărată structură de intelligence

Domnitorului Constantin Brâncoveanu și unchiului său, stolnicul Constantin Cantacuzino*, le era clar că inițierea măsurilor menite să asigure existența Țării Românești ca stat nu era posibilă fără o cunoaștere prealabilă a intențiilor ostile și acțiunilor probabile sau în curs de desfășurare ale dușmanilor din exterior. De aceea ei au acordat o atenție deosebită formării unei rețele informative și contrainformative, cu ramificații în toate țările europene.

În toial noptii, la Curtea veche din București, sub protecția mantiei întunericului, soseau neconținut agenți osteniți de drumuri care aduceau vești bune sau rele din toate părțile. Preluate de la agenți, informațiile erau analizate și sintetizate în odăile cancelariei Curții domnești de numeroși slujbași, a căror

conducere era încredințată stolnicului Constantin Cantacuzino. Sub directa supraveghere și îndrumare a acestuia, au tălmăcit, redactat și scris multă vreme: *Giovanni Candido Romano și Anton Maria Del Chiaro*, secretari domnești pentru limba italiană; *medicul Bartholomeo Ferratai*, secretar pentru limba germană; *Nicolae Folos de Wolf*, bun cunosător al limbii latine; *clucerul Afenduli* pentru limba turcă; *David și Teodor Corbea* pentru latină, slavă, rusă, greacă și maghiară; *Constantin Strâmbeanu*, pentru redactări în limba română; *Andrea Wolf*, *Petru Griuner*, *Niccolo de Porta*, *Ioan Franco*, *papa Nicolae* și alții pentru polonă și maghiară.

O altă sursă importantă de informații o constituia *corespondența pe care agenții lui Brâncoveanu o interceptau și o violau fără nici o reticență*. Referindu-se la acest aspect, într-un raport adresat împăratului Leopold, *contele Luigi Ferdinando Marsigli* arăta că a văzut personal la Brâncoveanu un sac plin cu scrisori interceptate*. Italianul Niccolo de Porta, secretarul intim și bibliotecarul stolnicului Constantin Cantacuzino, era în același timp și specialistul în despecetluirea și deschiderea scrisorilor, precum și în închiderea și pecetluirea acestora în condiții care să nu permită să se observe că au fost violate.

Exploatarea în orb, înțelegând prin aceasta situația în care o persoană conducând cu multă abilitate discuțiile obține de la interlocutorii săi date despre care aceștia nu-și dau seama că le divulgă, constituia unul dintre procedeele frecvent folosite la curtea lui Brâncoveanu pentru obținerea informațiilor. Neîntrecut în această privință la oșpețele organizate la curtea domnească, stolnicul Constantin Cantacuzino nu pierdea ocazia de a iscodi pe dregătorii străini invitați și de a obține de la ei datele care îl interesau.

„*Conversația lui plăcută, presărată cu vorbe de duh, dar și cu savante citate latinești, îi câștiga pe comeseni și nu puțini erau aceia care se lăsau furați de vioiciunea interlocutorului, răspunzându-i pe nebăgate de seamă la întrebările meșteșugite prin filiera căroră multe*

dintre tainele lor diplomatice le strecurau în conștiința subtilului conviv. Vinul domnesc însă era făcut să dezlege limbile și, dacă judecata unora din oaspeți era estompată de aburul lui cea a stolnicului era mai vie și mai ascuțită, ca unul ce era deprins a gusta mai des din nobila băutură. Bătrânul boier era un mare iubitor de prânzuri bune cu vinuri alese. Gustul său rafinat îl făcea să prețuiască tot ce era plăcut simțurilor și era mulțumit când împrejurarile îl ajutau să îmbine la mese bucatele gustoase cu discuțiile interesante ale unor oaspeți învățați”.**

Emisarii și agenții guvernelor străine primiți de domnitorul Constantin Brâncoveanu și de stolnicul Constantin Cantacuzino în casele domnești de la Cotroceni, Mogoșoaia, Potlogi etc. aduceau cu ei știri prețioase, pe care cei doi iluștri bărbați de stat le foloseau în interesul lor și al Țării Românești.

Pentru a înșela vigilența agenților turci care mișunau pe străzile Bucureștiului ca să surprindă toate mișcările și în special lucrăturile de la curtea domnească, Constantin Brâncoveanu evita să primească acolo soliile străine care ar fi trezit suspiciuni de natură să-i creeze neplăceri. Travestiți sau deghizați în negustori de mărfuri occidentale sau orientale, emisarii guvernelor străine erau îndrumați pe drumuri mai puțin frecventate și primiți în toial noptii mai cu seamă în palatul de la Mogoșoaia.

La Curtea domnească din București erau primiți, de regulă fără măsuri de precauție, numai emisarii străini cu care se purtau convorbiri ce puteau fi comunicate la Poartă. Așa au fost primiți, spre exemplu, emisarul lui Francisc Rákóczi, care îi aducea știri deja cunoscute de la agenții săi din Transilvania, și Michel, secretarul ambasadei Franței la Constantinopol, care aducea ajutoare materiale lui Francisc Rákóczi, răzvrătit împotriva Imperiului Habsburgic.

Primirea făcută separat celor doi emisari și conținutul convorbirilor purtate au fost comunicate la Poartă de către Constantin Brâncoveanu, deoarece domnul Țării Românești cunoștea simpatiile acesteia față de răzvrătitul principe ardelean.

*Vremelnic trecător prin ale istoriei valuri, stolnicul Constantin Cantacuzino a fost un erudit. Stolnicul Constantin Cantacuzino, unul dintre cei mai de seamă reprezentanți ai umanismului din Țara Românească de la sfârșitul secolului al XVII-lea, făcea parte din cunoscuta familie a Cantacuzinilor din Constantinopol, familie care i-a format de mic respectul pentru învățătură și pentru cărți. Cf. Loreta Popa, 12 feb. 2007, Marele Stolnic Cantacuzino, cf. <http://m.jurnalul.ro/vechiul-site/marele-stolnic-cantacuzino-2403.html>.

*Document reprodus de Hurmuzaki în *Documente privitoare la istoria Românilor*, V, 1, CCLXIX.

**Vezi în C. Neagu, D. Marinescu, R. Georgescu, *Fapte din Umbră*, vol I, Editura Politică, București, 1975, p. 165.

Curieri diplomatici, corespondență secretă și agenți secreți

Palatele și curțile lui Constantin Brâncoveanu erau foarte frecvent vizitate și de numeroși călugări, preoți, egumeni și alte fețe bisericești. În realitate, aceștia erau curieri diplomatici sau agenți, care transmiteau informații din și în cele mai îndepărtate colțuri ale Imperiului Otoman, din Imperiul Țarist, Polonia, Italia, etc. De asemenea, călătorii străini care tranzitau Țara Românească erau exploatați informativ de către agenții cancelariei domnești, care nu precupețeau nici un efort în îndeplinirea misiunilor lor.

Întreținerea unei bogate corespondențe cu monarhi și alte personalități marcante ale vieții politice europene a permis, de asemenea, stolnicului Constantin Cantacuzino să fie la curent cu soluțiile care se preconizau pentru cele mai complicate și mai dificile probleme ale vremurilor în care au trăit*.

Starea generală de incertitudine care caracteriza perioada domniei lui Constantin Brâncoveanu, drumurile lungi și pline de primejdii pe care trebuiau să le parcurgă curierii diplomatici și teama coruperii unor astfel de curieri au pus în evidență necesitatea utilizării pe scară largă a cifrului atât în corespondența diplomatică a vremii, cât și în anumite însemnări cu conținut compromițător în situația în care ar fi fost cunoscute de adversari.

Cu ocazia studiilor făcute în Italia, stolnicul Constantin Cantacuzino se inițiasă și în tainele criptografiei, folosită în secolul al XIV-lea în rapoartele ambasadurilor venețieni și răspândită pe vremea lui Brâncoveanu în toate cancelariile statelor europene. La rândul său, Constantin Brâncoveanu își însușise acest procedeu de asigurare a discreției depline în transmiterea informațiilor în timp ce era logofăt la curtea lui Șerban Cantacuzino.

Cele 11 semne comune din cifrurile lui Șerban Cantacuzino și Constantin Brâncoveanu au dus la formarea ipotezei că Brâncoveanu, în calitate de logofăt și datorită înclinației sale naturale pentru lucrurile de taină, „a pus la punct și cifrul lui Șerban Cantacuzino, folosit în relațiile cu Imperiul Habsburgic”.**

Un alt specialist în scrierea cifrată care își desfășura activitatea în cancelaria secretă a lui Constantin Brâncoveanu era *italianul Niccolo de Porta*. Cheia cifrului era cunoscută de un număr foarte restrâns de persoane inițiate în această materie, printre care: *spătarul Mihai Cantacuzino, comisul Gheorghe Castriotul și Teodor Corbea, secretarul de taină al cancelariei domnești*. În Austria, cheia cifrului folosit de Constantin Brâncoveanu era cunoscută de *generalul Federigo Veterani, iar la Moscova de către împăratul Petru cel Mare, cancelarii Golovin și apoi Golovkin, spătarul Nicolae Milescu, translator la Posolski Prikaz, și de David Corbea, rezidentul permanent al Țării Românești în Rusia*. În Ucraina, cheia cifrului era cunoscută de *hatmanul Ivan Mazepa, de Filip Orlik, șeful cancelariei acestuia, precum și de secretarul Zguri*.

În afara corespondenței diplomatice, scrierea cifrată era utilizată de domnitorul Constantin Brâncoveanu și pentru anumite însemnări din jurnalul său intim. Unele criptograme din acest jurnal au fost interpretate de R. Pava în studiul intitulat *Criptogramele din însemnările de taină ale lui Constantin-vodă Brâncoveanu****.

O altă schimbare a cifrului a fost determinată în toamna anului 1707 de trecerea *hatmanului cazac Ivan Mazepa* de partea suedezilor în războiul cu rușii. Deoarece hatmanul trădător era unul dintre puținii cunoscători ai cheii cifrului folosit de Constantin Brâncoveanu în corespondența diplomatică purtată cu Petru cel Mare și cu celelalte personalități moscovite arătate mai înainte, exista temerea fundamentată că el ar fi putut să denunțe aceasta Înaltei Porți. Iată de ce Constantin Brâncoveanu, pe lângă înlocuirea cifrului și a unor persoane care cunoșteau cheia, a dispus și reorganizarea

sistemului de transmitere a corespondenței, purtate în special cu guvernul rus, prin interpunerea unor curieri care, fără a ajunge la destinație, știau numai că „transmit pachete cu diferite lucrări dintr-un loc în altul”.

În acest sistem de releu, curierii din primul eșalon nu cunoșteau destinația „pachetelor” care conțineau scrisorile pline cu informații secrete, curierii din ultimul eșalon nu știau de unde vin pachetele, iar curierii din eșaloanele intermediare nu cunoșteau nici sursa, nici destinația acestor pachete.

La sursele de informații arătate până acum trebuie adăugate și sursele deschise, anume „diariile” (jurnalele) editate periodic în Italia și Austria. Astfel, săptămânal se primea din Italia *ziarul „Foglio” („Foaiă”)*, tipărit în orașul Foligno, iar de la Viena se primea în mod regulat gazeta bisăptămânală „*Il corriere ordinario*” („Curierul obișnuit”). La cancelaria domnească din București mai soseau și așa-zisele „*avisi militari*” (foi volante prin care se anunțau victoriile sau înfrângerile de pe câmpurile de luptă), tipărite în Italia, Austria și Franța.

Foarte importantă era și cooperarea prin schimbul de informații cu reprezentanții diplomați ai altor state, și în special cu ambasadorul Angliei la Constantinopol.

Este de reținut însă că nici agenții diplomați ai statelor străine, ca *lordul englez Paget, consilierul imperial Quarrient, contele Ludovic Ferdinand de Marsigli, călugărul italian Del Monte, abasadorul suedez Hylteen* etc., nu pierdeau ocazia de a culege direct informațiile care îi interesau atunci când se găseau în trecere prin Țara Românească. Un exemplu edificator în această privință îl constituie însemnările de călătorie ale lui Edmund Chisthull, diplomat din suita lordului Paget, din care rezultă că ambasada engleză era informată asupra multor probleme referitoare la bogățiile țării, veniturile și obligațiile față de Poartă, circulația monetară, forțele armate, monumentele etc.

În sfârșit, scrierile istorice, geografice, etnografice și de artă militară completau izvoarele de informare ale cancelariei lui Constantin Brâncoveanu, cancelarie condusă de iscusitul cărturar al vremii, stolnicul Constantin Cantacuzino.

O activitate informativă benefică țării și domnitorului

Prin activitatea informativă desfășurată cu asiduitate de numeroși agenți răspândiți în toată Europa, cancelaria domnească a Țării Românești urmărea să cunoască: raportul real de forțe pe plan internațional; intențiile marilor puteri cu privire la reîmpărțirea teritorială a Europei și posibilitățile de care dispuneau pentru realizarea acestor intenții; succesele și înfrângerile înregistrate pe câmpurile de luptă de diversele forțe beligerante; mișcările de trupe, pozițiile ocupate în teren, dotarea, compunerea, tactica, strategia și posibilitățile de realizare a scopurilor urmărite; aranjamentele politice, combinațiile organizate și condițiile de desfășurare a acestor combinații; starea de spirit și evoluția evenimentelor politice, sociale și economice din toate țările europene; comportarea austriecilor în Transilvania și perspectivele unei eventuale ocupări a Țării Românești de trupele austriece; aventurile sentimentale ale lui Ludovic al XIV-lea și ale altor personalități, precum și implicațiile acestor aventuri pe diverse planuri; conspirațiile urzite de adversarii politici atât în interior, cât și în exterior etc.

Cunoașterea acestor realități a permis domnitorului Constantin Brâncoveanu și stolnicului Constantin Cantacuzino să aprecieze că Imperiul Otoman, deși se afla în acceptarea suzeranității Austriei, nu însemna altceva decât schimbarea unei stăpâniri cu alta care se anunța a fi cu mult mai greu de suportat; politica de echilibru și de apropiere față de Rusia, care acceptase tratative pe bază de egalitate, era cea mai rezonabilă. Furnizarea unor valoroase informații politice puterilor negociatoare, facilitarea transmiterii corespondenței diplomatice prin Țara Românească, informarea fiecărei puteri acaparatoare cu știrile culese de pe teritoriul celorlalte, unite cu satisfacerea tuturor cererilor în măsura posibilităților și în condițiile păstrării unei depline discreții, constituiau laolaltă principalul mijloc de realizare a acestei politici.

Triumful politicii lui Constantin Brâncoveanu a fost asigurat pe o perioadă de peste două decenii de coeziunea care a existat între el și cei mai apropiați sfetnici, în frunte cu unchiul său,

*O listă incompletă a acestei corespondențe se găsește la Biblioteca Academiei R.S.R., F, XLV-2), vezi în C. Neagu, D. Marinescu, R. Georgescu, Fapte din Umbră, vol. I, Editura Politică, București, 1975, p.167.

** C. Neagu, D. Marinescu, R. Georgescu, op. cit., p.169.

*** Cf. R. Pava, Criptogramele din însemnările de taină ale lui Constantin Brâncoveanu, în „SMIMed”, IV/1960, pp. 507-517.

stolnicul Constantin Cantacuzino. Disensiunile intervenite între domnitor și frații Cantacuzino au constituit cauzele sfârșitului tragic al tuturor. De această dată, mijloacele și metodele specifice muncii informative și contrainformative au fost folosite în scopuri distructive.

După primirea plângerii false, vizirul a hotărât să treacă la mazilirea lui Constantin Brâncoveanu. Dimitrie Cantemir, în Evenimentele Cantacuzinilor și Brâncovenilor, subliniază că această hotărâre a fost comunicată unui cerc restrâns de prieteni în termenii următori: „*Minunat lucru este cu domnul țării muntenești. Eu nu pot să-mi închipui ce are ascuns în inima lui. El ne trimite adeseori daruri bogate și toate poruncile sultanului le îndeplinește cu sânge și zel... Dar eu am primit știri sigure de la cei aproape lui că s-a făcut necredincios și cugetă să fugă. Așadar, trebuie să-l considerăm om de nimica, nerecunoscător și necredincios, trebuie deci să cercetăm planurile lui și atunci să-l judecăm după faptele lui...*”

Tot de la Dimitrie Cantemir și de la Anton Maria Del Chiaro aflăm că despre această hotărâre a vizirului a luat cunoștință și medicul grec *Antonio Corai (Corea)*, rezident la Constantinopol și fost medic al curții lui Constantin Brâncoveanu, care, fiind chemat în casa unui caimacam bolnav, în timp ce prepara un leac din niște ierburi, a auzit pe secretarul vizirului aflat în vizită la acel caimacam șoptindu-i, printre altele, că vizirul a hotărât să prindă și să ucidă pe Brâncoveanu împreună cu toată familia lui. Cunoscând limba turcă, medicul Antonio Corai (Corea) a reținut această informație deosebit de importantă și, după ce s-a sfătuit cu mai mulți prieteni, a comunicat-o lui Constantin Brâncoveanu.

Primind vestea, domnitorul a adus-o la cunoștința doamnei Maria, devotata sa soție, care și-a exprimat părerea că ar fi bine ca, pentru o anumită perioadă de timp, curtea domnească să fie mutată de la București la Târgoviște, de unde le-ar fi mai ușor să se refugieze la Brașov. Consultându-se și cu o parte dintre dregătorii săi, aceștia l-au îndrumat să rămână pe loc.

Referindu-se la informația primită de la medicul Antonio Corai (Corea), stolnicul Constantin Cantacuzino, „*pentru a risipi orice bănuială din partea domnului, îi spuse cu un aer indiferent că grecului i-ar fi trebuit bani, sărbătorile pascale fiind aproape*”. Lăsându-se convins de netemeinicia informației primite, domnitorul a distrus scrisoarea fără a răspunde medicului binevoitor, care nu-i solicitase vreo recompensă.

Între timp și-a făcut apariția la București *capigiul Mustafa-aga*, însoțit de ciohodari înarmați, care au răspândit zvonul fals că merg la cetatea Hotin cu porunci din partea vizirului. Întrucât era vechi prieten al lui Constantin Brâncoveanu, cererea demnitarului turc de a fi primit la curtea domnească n-a trezit nici o suspiciune.

Când a intrat în sala cea mare unde a primit din partea domnitorului tradiționalele urări de bun venit, el a scos o năframă de mătase neagră și a pus-o pe umărul acestuia. Era semnul mazilirii, care pe domnitor și pe o parte dintre dregători i-a încremenit. Rupând tăcerea, Mustafa-aga și-a exprimat regretul că tocmai lui, vechi prieten al lui Brâncoveanu, i-a fost dată prunca de a-l declara mazil și de a-l duce cu toată familia sa la Constantinopol.

După citirea firmanului de mazilire, Brâncoveanu cu toată familia sa a fost dat în paza boierilor, care au fost amenințați că, în caz de neexecutare a acestei porunci, vor fi trecuți prin foc și sabie de către cei 12 000 de turci înarmați care așteaptă la hotarul țării. A urmat apoi sigilarea vistieriei și scotocirea întregului palat domnesc în vederea confiscării tuturor bunurilor domnitorului. A doua zi (6 aprilie 1714), la ora prânzului, a sosit în București imbrohorul, care a instalat ca domn al Țării Românești pe Ștefan Cantacuzino, fiul stolnicului Constantin Cantacuzino.

După îndelungate torturi aplicate în scopul de a obține declarații cu privire la locurile unde erau ascunse sau depuse prezumtivele bogății - care în imaginația turcilor dobândiseră proporții fantastice, din moment ce îl numeau de multă vreme Altîn-bei (prințul aurului) -, la data de 15

august 1714, Constantin Brâncoveanu, împreună cu cei patru fii ai săi și cu vistierul Ienache Văcărescu, au fost decapitați în public într-una din piețele din apropierea seraiului sultanului. La sinistrul spectacol a asistat însuși sultanul Ahmed al III-lea, precum și reprezentanții diplomați ai Rusiei, Austriei, Franței, Angliei, Veneției, Olandei, Poloniei și Suediei.

O soartă asemănătoare a avut și stolnicul Constantin Cantacuzino și fiul său, Ștefan Cantacuzino, numit domn al Țării Românești în locul lui Constantin Brâncoveanu. Ei au fost ridicați de la palatul domnesc din București în seara zilei de 13/25 ianuarie 1716. La Constantinopol au fost întemnițați la Edicule și apoi uciși în noaptea de 6/7 iunie 1716.

Colaborarea rodnică dintre domnitorul Constantin Brâncoveanu și stolnicul Constantin Cantacuzino a ridicat, timp de peste două decenii, prestigiul Țării Românești față de marile puteri europene. Dimpotrivă, discordia dintre ei le-a hărăzit un sfârșit tragic și a făcut să se abată asupra țării mari nenorociri.

La împlinirea a 300 de ani de la moartea martirică a Sfântului Voievod Constantin cu cei patru fii ai săi, Sfinții Constantin, Ștefan, Radu și Matei, și cu Sfântul Ienache, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a declarat anul 2014 drept An comemorativ al Sfinților Martiri Brâncoveni în Patriarhia Română.

Bibliografie

- **I. D. Condurachi**, „Diplomați români în trecut - secolele XIV-XVII”, Brașov, Tipografia „Unirea”, 1937;
- **„Istoria României”**, vol. II, București, Editura Academiei, 1962;
- **Nicolae Bălcescu**, „Istoria românilor sub Mihai Vodă Viteazul”, București, Editura Cartea Românească, 1937;
- **E. D. Tappe**, „Documents Concerning Romanian History” (1427-1601), London, s.n.1964;
- **N. Stan**, „Reflectări istorico-literare ale rezistenței românești”, București, Editura Politică, 1979;
- **Marian Ureche**, „Servicii secrete”, București, Editura Fundației România de Măine, 1995;
- **C. Neagu, D. Marinescu, R. Georgescu**, „Fapte din Umbră”, vol I, Editura Politică, București, 1975;
- **Ambasador George Cristian Maior**, „Spionajul în vremea lui Constantin Brâncoveanu” <http://www.sri.ro/spionajul-in-vremea-lui-constantin-brancoveanu.html>;
- **Tiberiu Tănase**, „Preocupările lui Șerban Cantacuzino, Constantin Cantemir și Constantin Brâncoveanu pentru informații secrete”, www.historia.ro;
- **„Constantin Brâncoveanu, de ce l-au ucis?”**, Historia special, nr. 7, iunie 2014;
- **„Voievodul martir Constantin Brâncoveanu - 300 de ani de la moarte” - DOCUMENTAR: AGERPRES (Documentare - Mariana Zbora-Ciurel; editor: Irina Andreea Cristea).**

* Evenimentele Cantacuzinilor și Brâncovenilor a fost scrisă întâia oară rusește, apoi s-a tradus în limba germană și din aceasta în grecește de către G. Zavira în 1795. Românește s-a tradus de două ori: prima dată de Vasile Vârnav, a cărui traducere s-a publicat în „Arhiva Românească” (Iași 1845) și apoi de G. Sion, însărcinat de Academie cu tipărirea acestei scrieri (1878). Povestește în paragrafe scurte intrigile și luptele dintre aceste două familii. Ne arată cum Brâncoveanu a fost pierdut de către Constantin Cantacuzin, care avea dovezi asupra relațiilor lui cu Rusia și Germania, dovezi pe care le-a arătat Porții, după care s-a trimis un agent turcesc să mazilească și să aresteze pe Brâncoveanu. <http://biblior.net/istoria-literaturii-romane/2-secolul-xviii.html?page=4>

Investiție, securitate și prosperitate trei piloni fundamentali în asigurarea și îmbunătățirea relațiilor interculturale transfrontaliere

Ioan Gruia BUMBU

Global Ties US, inițial denumită National Council for International Visitors (Consiliul Național pentru Vizitatori Internaționali), servește drept partener privat Departamentului de Stat american pentru prestigiosul program International Visitor Leadership Program (IVLP), împreună cu organizațiile sale membre; în calitate de partener non-profit al Departamentului de Stat al SUA, Global Ties US susține o rețea care coordonează programele de schimburi internaționale și aduce lideri actuali și viitori din întreaga lume în comunitățile de pe întreg teritoriul Statelor Unite ale Americii.

Lideri mondiali precum fostul prim-ministru britanic Margaret Thatcher sau fostul președinte al Mexicului Felipe Calderon au dezvoltat legături strânse cu Statele Unite prin experiența lor ca participanți IVLP.

Programul IVLP, precum și membrii rețelei *Global Ties*, joacă de zeci de ani un rol important în formarea relațiilor internaționale ale Statelor Unite. Începând cu anul 1940, mai mult de două sute de lideri au participat la IVLP. Guvernul Statelor Unite a început primul program de schimb profesional și cultural din istoria sa prin invitarea unor personalități culturale și a unor jurnaliști din întreaga lume în calitate de participanți la program.

În anul 2014, 4 665 de lideri din 192 de țări au sosit în SUA pentru a lua parte la IVLP; printre ei se

numărau 35 de șefi de stat și de guvern în funcție și 300 de foști astfel de demnitari, membri ai IVLP. Participanții nu aplică la acest program, ci sunt nominalizați și selectați anual de către personalul ambasadelor Statelor Unite din întreaga lume.

IVLP ajută la consolidarea parteneriatului SUA cu țările din întreaga lume și cultivă relații de durată, prin conectarea liderilor străini actuali și posibili cu omologii lor americani, prin intermediul vizitelor pe termen scurt în Statele Unite ale Americii. Vizitatorii internaționali fac schimburi culturale și de idei asupra celor mai bune practici și perspective culturale cu gazdele lor din Statele Unite.

Global Ties US urmărește creșterea puterii și a eficienței membrilor săi prin oferirea de parteneriate, prin dezvoltarea leadershipului, precum și prin resurse profesionale, la care aceștia nu ar avea acces altfel.

Aspecte importante precum schimburile educaționale și culturale în politică au adus, de-a lungul timpului, mari beneficii în domeniul securității naționale și totodată susțin o importantă dezvoltare economică pe termen lung pentru fiecare parte implicată. Beneficiile interne și cele economice ale programelor de schimb ale Departamentului Educațional și Cultural al Departamentului american de Stat au contribuit cu mai mult de 22,7 miliarde de dolari la economia Statelor Unite. În anul 2014, IVLP aduce o contribuție de 30 de miliarde USD economiei locale.

Competitivitatea economică a programelor de schimb creează oportunități pentru oameni de afaceri, organizații non-profit, guverne locale, cât și pentru instituții academice, de a împărtăși idei cu omologi din întreaga lume, iar aceste relații devin fundamentul oportunităților de afaceri și parteneriat. Mulțumită conexiunii cu *Global Ties*, liderii și comunitățile care au participat și participă la aceste schimburi internaționale au câștigat, de-a lungul timpului, un mare bagaj de cunoștințe, cât și o mai bună înțelegere, o cunoaștere mai profundă a relațiilor interculturale – fapt ce facilitează competitivitatea economică.

Un exemplu de influență pozitivă a relațiilor interculturale din programele de schimb îl

reprezintă Întunirea Națională a NCIV din 2012, care a avut loc la Washington; aceasta a servit drept oportunitate pentru schimburi de idei, dezvoltarea de cunoștințe și aptitudini pentru sprijinirea IVLP, precum și pentru alte tipuri de schimburi. A fost astfel scoasă în evidență puterea schimburilor internaționale, a angajamentului civic, precum și puterea conexiunii umane de a dărâma barierele culturale, cu accent pe demonstrarea impactului acestor schimburi internaționale, al angajamentului global și al diplomației.

Un alt exemplu al relațiilor interculturale prospere stimulate de IVLP este vizita președintelui chinez Xi Jinping în Muscatine, Iowa, din anul 2012; acesta declara: „Știu că diplomația publică funcționează. Am văzut cu ochii mei. Așa că sunt încântat să vorbesc despre diferitele moduri în care putem măsura și evalua diplomația publică – fapt ce este critic în asigurarea succesului nostru”.

Vizita demnitarului chinez demonstrează totodată că relațiile dintre participanți dezvoltate datorită acestor programe de interrelaționare au o mare valoare și pot aduce multe beneficii comunităților americane. Diplomația publică poate aduce beneficii poporului american prin construirea unor medii/ anturaje pozitive cu oameni de pretutindeni – față în față, prin schimburi educaționale și culturale, precum și prin intermediul mass-media.

Lansarea oficială a asociației române IVLP a avut loc pe 20 noiembrie 2013. Scopul evenimentului a fost centrat pe relațiile culturale dintre România și Statele Unite, principalul obiectiv al asociației fiind de a facilita schimburile multiculturale naționale și internaționale cu scopul promovării drepturilor și a libertăților fundamentale, al promovării statului de drept și a democrației, transparenței și politicilor anticorupție.

În calitate de președinte al programului român IVLP, consider că este foarte important să cultivăm și să menținem aceste schimburi interculturale cu Statele Unite și cu celelalte țări membre. Acest lucru va aduce mari beneficii din punct de vedere economic, social și cultural ambelor comunități, precum și celorlalte comunități implicate, dar și un bagaj mare de cunoștințe din care toți avem de învățat.

Orele-om-efort

Nicolae ROTARU

Toată lumea civilizată are servicii secrete. În toată lumea, aceste instituții se bucură de două categorii de aprecieri la care concură, negativ, resentimentele și prejudecățile, suspiciunea și ignoranța. Toate serviciile sunt în cvasi-unanimitate considerate necesare și utile, chiar indispensabile. Dar cam peste tot nu sunt apreciate, ajutate și necum iubite (ca biserica, bunăoară!) decât de un procent oarecare din cetățeni. Cei cinștiți, normali, onești care sunt, sau ar trebui să fie, majoritari.

Nu am să analizez de ce și nici n-o să invoc motivele. Se deduc din cele spuse până acum. La aceste elemente de behaviorism și atitudine umană vizavi de o instituție menită să asigure securitatea (respectarea Legii) prin recurs la „participativitate” tot umană potrivit unei culturi de securitate statală și transfrontalieră, se adaugă, în condițiile actuale (globalitate existențială, context extern, vecinătăți vulnerabile, evoluții teroriste, mafii de tot felul, apartenența la UE, tratate și alianțe, între care și mai ales la NATO, riscuri și exacerbări politice, militare, economice, ecologice, religioase, culturologice etc.) influențele, repercusiunile, determinările de tip extern.

Prin definiție, instituția Intelligence-ului este una discretă, etanșă, restricționată, într-un cuvânt secretă (cât se mai poate vorbi de secret azi, când transparența și accesul la informații de interes public sunt realități reglementate, și cât, potrivit legilor organice, parlamentul coordonează și controlează SRI!), așa încât fantezia creatoare (mai ales a jurnaliștilor și autorilor de ficțiuni epice!) alimentează piste de presupuneri și fabulații pernicioase, de natură să augmenteze suspiciunea și să destructureze încrederea.

Abia când marile acțiuni justițiare așteptate de publicul larg și instrumentate de forțele îndrituite poartă (și se spune cumva asta) și amprenta muncii echidistant-discrete a ostentorilor frontului invizibil, se mai estompează din blamul inițiat de purtătorii de căciuli pe care-și simt cumva muștele vinovățiilor.

E și cazul demersurilor de răsunet cu rețineri și arestări de personalități ale susului ierarhic al administrației statale, pentru acuze și delikte de răsunet care, dacă se confirmă, țin domeniul muncii și fișelor postului lucrătorilor noștri: securitatea națională.

Poate că nici aceste cuvinte n-ar fi trebuit scrise, căci despre eroii anonimi ai Serviciilor (secrete) grăitoare trebuie să fie (cum și sunt!) faptele. Fapte care, nu trebuie să fii gânditor de la Hamangia, ci unul de rând, ca să-ți dai seama că au înapoia lor numeroase și istovitoare ore-om-efort și uneori sacrificii umane, ce, e drept, se răsplătesc prin satisfacții (și acelea mai mereu anonime) dintre care, pe primul loc se situează cele morale.

Colțul cu artă

Artist:

Daniela Sticlăru

summary

- ✓ Shortly after his investiture in the Parliament, newly appointed Director Eduard Hellvig briefly discusses the priorities for his tenure: performance enhancement; bolstering prognosis, early warning and reaction capabilities; countering terrorist and cyber threats as well as organized crime. Consequently, he ponders two strategic objectives: improvements in legislation and the consolidation of our relationships with our strategic partners.
- ✓ After nine years as head of the Romanian Intelligence Service, years which witnessed a radical transformation of the institution, Ambassador George Cristian Maior resigned. He nevertheless stays loyal to our values and writes a farewell letter to all former colleagues and friends.
- ✓ Deputy Director Florian Coldea writes on the evolution of the Romanian Intelligence Service, stressing the extraordinary progress the institution made in its 25 years of existence as democratic supporter of the rule of law. While there are interests in publicly making things seem otherwise, Lieutenant General Coldea stresses SRI's commitment to obeying laws and a firm ethical code.
- ✓ 25 years of struggle for democracy and progress are a good reason to stress yet another component of the Romanian Intelligence Service's work. Although not as widely discussed as the operative and analytical components, the financial and logistic aspect of our work is critical for the advancement of national security. Deputy Director George-Viorel Voinescu, responsible for coordinating this sensitive area, stresses advancements in this field, while also taking advantage of the opportunity to congratulate those who contribute through their constant efforts.
- ✓ The coordinator of the Romanian Intelligence Service's external relations Deputy Director Ion Grosu outlines a complicated security environment in neighboring countries such as Ukraine and Moldavia, as well as new responsibilities our institution has undertaken. Despite all these challenges, the Service has nonetheless managed to adapt and face all risks without failures.
- ✓ Deputy Director Dumitru Cocoru outlines the challenges and progresses made in the technical departments of the Romanian Intelligence Service. Lieutenant General Cocoru points out that quality human resource, sustained training, openness to engage in new projects as well as investments and external partnerships constitute the driving force of a new technical perspective, able to fully support operative and analytical endeavors.
- ✓ Editor in Chief Flaviu Predescu sketches a short analysis of the changes and challenges the computer brings into communication. While the Internet has the obvious advantage of speed, there are those who point out a certain amount of alienations brought about by the lack of direct human contact.
- ✓ Florin Știbli writes on *Intelligence in the Knowledge Society*, concluding that intelligence agencies have a growing role among contemporary state institutions; we are faced with new unconventional national security risks and threats and almost all of them are centered on information and the way it is handled.
- ✓ A peculiar face has made headlines in Romanian newspapers too in the past weeks: that of an almost Rasputinesque ideologist for Russian President Vladimir Putin, Mr. Alexander Dughin. Michał Wojnowski, representative of our partner agency ABW Poland, has honored *Intelligence* by sending an extensive piece on Dughin's central role in the Russian Federation's power system, as well as his connections to representatives of the civil and military special services.
- ✓ L'Affaire Farewell is yet another classic must-see among espionage films. It centers upon finding a balance between idealism and realism in intelligence, as well as on the belief (in this particular case justified, and generally much-needed) most intelligence officers have that it is in their power to change the world.

Colțul cu artă

Artist:

Bogdan Mihai Radu

Artist:

Matei Stoian

summary

- ✓ 2022 will be the year of a first: an Arabic state, Qatar, will organize the Football World Cup, which means new challenges for the security of the event as well as the increase of terrorist risks. Dorin Rânceanu develops this subject, also reviewing some of the terrorist attacks that have marred sports events so far.
- ✓ Although traditionally intelligence agencies are perceived as dealing with the military component of security, focusing on high profile risks such as terrorism, there are other components in their attention too that few other than specialists know. Among them, intelligence is concerned with food and environment security. Bogdan Bazgă and Sergiu Sorin Chelmu write about *Sustainable Development - Element of Food Security*.
- ✓ In his article on the *EDUSEC Coefficient*, Florin Buștiuc writes about the importance of security education in both public and private sectors. This specific coefficient *reflects the existence and level of security education* which is essential to protecting information.
- ✓ Nicolae Radu Ph.D. has an extensive piece on terrorism and cybersecurity, looking into new risks the cyberspace can generate since it is so easily accessible to terrorists and into potential ways of protecting the virtual ecosystem, of making it both safe and free for all of us.
- ✓ Vasile Dâncu PHD reviews a relatively new book on national security, Cristian Barna's *România între prieteni și dușmani (Romania between Friends and Enemies)*. According to its author, the book is a valuable piece, shedding light on our country's position on the international scene. Cristian Barna uses *scenario analysis to identify global trends, risks and threats to Romania's security*.
- ✓ Romanian history has known some iconic characters, among which that of the martyr ruler Constantin Brâncoveanu. 2014 was a year of commemoration, bringing into attention Brâncoveanu's personality and epoch, a good occasion for historians such as Tiberiu Tănase to write about this voivode's economic, political and cultural achievements, as well as of his diplomatic efforts and the incipient intelligence work he has done.
- ✓ Ioan Gruia Bumbu, president of the Romanian *International Visitor Leadership Program Alumni Association*, describes the significance international leadership exchanges have for every country's foreign relations and domestic development. Connecting current and potential leaders worldwide through short-term visits in the United States strengthens national security and economic ties, *creating opportunities for businessmen, non-profit organizations, local governments as well as for academic institutions*.
- ✓ Nicolae Rotaru writes about the anonymous heroes in intelligence and the amount of effort they put into national security, without expecting praise or rewards. This is a much needed effort since intelligence agencies aren't usually well loved by society and their officers sometimes become targets for *pernicious fables and assumptions...*

Linie telefonică gratuită
pentru semnalarea riscurilor teroriste
0800.800.100

Cum poți fi de folos?
Dacă observi amănunte, telefonează!

0800.800.100

0800.800.100

Persoane care manifestă interes pentru procurarea de substanțe care ar putea fi folosite în scopuri teroriste;

Persoane care confecționează, dețin, transportă sau manipulează ilegal, armament, muniții, substanțe care ar putea fi folosite în scopuri teroriste;

Prezența repetată sau prelungită a unor persoane neautorizate în zona unor obiective care ar putea constitui ținte ale unor atacuri teroriste (misiuni diplomatice străine, sedii ale unor instituții internaționale etc.);

Interesul nejustificat al unor persoane pentru studierea sau obținerea de date referitoare la obiective importante;

Tendința unor persoane de a fotografia sau filma obiective importante sau aglomerate;

Telefon cu acces gratuit. Abuzul se pedepsește.

Staționarea îndelungată și nejustificată a unor autoturisme în apropierea unor zone de importanță deosebită, misiuni diplomatice sau alte locații în care prezența populației este numeroasă;

Interesul unor persoane pentru studierea insistentă a unor locuri aglomerate (gări feroviare sau de metrou, aerogări, mari centre comerciale, obiective turistice, sportive sau culturale);

Chestionarea nejustificată în legătură cu subiecte care, la prima vedere, nu ar prezenta interes (programul de funcționare al unor instituții, momente ale zilei de maximă aglomerație, momentul schimbării personalului care asigură paza ambasadelor);

Interesul unor persoane pentru studierea insistentă a căilor de acces feroviar, rutier, subteran, aerian, fără a avea motive plauzibile în acest sens.

intelligence

Publicație a Serviciului Român de Informații

București, Bd. Libertății, nr. 14

Telefon: 021.410.60.60 | Fax: 021.410.25.45

E-mail: intelligence@sri.ro | www.sri.ro

Articolele pot fi reproduse doar cu permisiunea editorului.

ISSN 1844 - 7244